

2011

HATAY KIRSALINDA KADININ STATÜSÜ VE SORUNLARI

KISALTMALAR

AP	: Aile Planlaması
ADNKS	: Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi
AÖH	: Ana Ölüm Hızı
BAP	: Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
BKİ	: Beden Kitle İndeksi
DB	: Dünya Bankası
DFD	: Doğrudan Faaliyet Mali Destek Programı
DÖB	: Doğum Öncesi Bakım
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DSB	: Doğum Sonrası Bakım
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
DOĞAKA	: Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı
ETF	: Ev Halkı Tespit Fişlerine
KAMAG	: Tübitak Kamu Araştırmaları Grubu
MKÜ-KADMER	: Mustafa Kemal Üniversitesi Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
TEKHARF	: Türk Erişkinlerinde Kalp Hastalığı ve Risk Faktörleri
TDH	: Toplam Doğurganlık Hızı
TİSK	: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
TNSA	: Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UAÖÇ	: Ulusal Anne Ölümleri Çalışması
URAK	: Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu
WEF	: World Economic Forum (Dünya Ekonomi Forumu)

ÖNSÖZ

Gelecek yarım yüzyılda tarımsal ürünlerin dünya nüfusunun ihtiyacını karşılamada yetersiz kalacağı ve bu nedenle kırsal kalkınmaya ve tarıma önem verilmesi gerektiği uluslararası pek çok kuruluş tarafından dile getirilmektedir. Bu anlamda ülkemiz genelinde de kırsal kalkınma adına gerek nitelikli insan gücü, gerek modern teknoloji ve gerekse verimlilik adına yapılması gereken pek çok eylem bulunmaktadır. Eylemlerin gerçekleştirilmesinde konuyla bağlantılı her alanda durum saptama çalışmaları ve sorunlara çözüm için analitik çalışmalar gerekmektedir. Çalışmalar ülke genelinde olabildiği gibi bölge ya da kent özelinde de gerçekleştirilebilir. Bu anlamda Hatay'da "Hatay Kırsalında Kadının Statüsü ve Sorunları" başlıklı bu proje, Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA) ve Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) Bilimsel Araştırmalar Birimi tarafından mali destekle gerçekleştirilmiştir.

Ülke genelinde nüfusun sadece %24,5'i kırsal alanda yaşarken, Hatay'da kırsal alanda yaşayan nüfus oranı %50,9'dur. Ayrıca Türkiye genelinde %75,5 olan şehirleşme oranı ile karşılaştırıldığında Hatay ili %49,4 olan şehirleşme oranı ile 73. sırada yer alarak kırsal özelliğini koruyan iller içinde yer almaktadır. Tarım hala en yoğun istihdam olup, bölgede istihdam edilen kadınların %56,8'inin, erkeklerin ise %22,2' sinin çalışma alanı tarım sektörüdür.

Bu çalışmanın amacı Hatay'da, kırsal alanda yaşayan kadınların eğitim, sağlık, çalışma ve ekonomi alanında sorunlarının yüz yüze görüşme tekniğiyle anket yapılarak belirlenmesi, mevcut durumla ilgili olarak kadının genel statüsü hakkında veri tabanı oluşturulması, ayrıca sorunlara çözüm önerileri oluşturmada kadınların fikirlerinin tespit edilmesidir. Bu kapsamda yapılan araştırma gereğince 24 anketör 1074 kadınla görüşme yapılmış ve çalışmanın bu bölümü 15 gün sürmüştür. Araştırma sonunda özelde hedef kitleye genelde ülkemizde kırsal alanda yaşayan kadınlara faydalı olacak sonuçlara ulaşılmıştır.

Çalışmanın gerçekleşmesinde yaptığı maddi kaynaktan dolayı DOĞAKA'ya, MKÜ Rektörlüğüne, MKÜ Tıp Fakültesi ve MKÜ Ziraat Fakültesine teşekkürlerimizi sunar, bu kitap içinde yer alan sorunların çözümüne yönelik çalışmaların yapılması, konu ile ilgili yapılan çalışmalara kaynak oluşturmasını dileriz.

Doç. Dr. Nuray ŞAHİNLER

Yrd. Doç. Dr. Nazan SAVAŞ

İçindekiler

I.	ARAŞTIRMANIN TANITIMI	13
II.	GENEL BİLGİLER	15
II.1.	TÜRKİYE'DE KADININ STATÜSÜ	15
II.1.1.	Eğitim	15
II.1.2.	Sağlık	15
II.1.3.	İşgücü ve İstihdam	17
II.1.4.	Tarım.....	18
II.2.	HATAY'DA SOSYODEMOGRAFİK YAPI ve KIRSAL KADIN	19
III.	GEREÇ ve YÖNTEM	22
III.1.	Araştırma Evreni ve Örneğin Seçimi	22
III.2.	Anket ve Anketin Uygulanması	23
IV.	BULGULAR	25
V.1.	SOSYODEMOGRAFİK BULGULAR	25
V.1.1.	Yaş.....	25
V.1.2.	Eğitim Düzeyi	25
V.1.3.	Medeni Durum.....	26
V.1.4.	İlk Evlenme Yaşı	27
V.1.5.	Akraba Evliliği.....	28
V.1.6.	Çok Eşlilik	29
V.1.7.	Aile Yapısı	29
V.1.8.	Çocuk Sayısı.....	29
V.1.9.	En Küçük Çocuk Yaşı.....	31
V.1.10.	Okul Çağında Okula Gitmeyen Çocuk	31
V.1.11.	Zorunlu Eğitim Çağında Olup, Okula Gitmeyen Çocukların Cinsiyeti ve Okula Gitmeme Nedenleri	32
V.1.12.	Kadınların Kız Çocuklarının Eğitim Görmesini İsteme Nedenleri	32
V.1.13.	Kadınların Kız Çocuklarının Eğitim Almalarını İstedikleri Düzey	33
V.1.14.	Kadınların Mirastan Adil Yararlanma Durumu	33
V.1.15.	Kadınlara Miras Paylaştırma Biçimi	34
V.1.16.	Özürlü Çocuk ve Eğitim Durumu	35

V.1.17. Evde Engelli ya da Bakıma Muhtaç Birey	35
V.1.18. Hanelerinde Özürlü ya da Bakıma Muhtaç Birey Olan Ailelerin Devletten Destek Alma Durumu.....	36
V.1.19. Son Beş Yılda Göç Durumu	36
V.2. KADIN SAĞLIĞI BULGULARI.....	37
V.2.1. Kronik Hastalık ya da Engellilik Durumu	37
V.2.2. Aile Planlaması Yöntemi Kullanımı	37
V.2.3. Kullanılan Aile Planlaması Yöntemi.....	38
V.2.4. Doğum Öncesi Bakım (DÖB) Hizmetlerinden Yararlanma	38
V.2.5. Doğum Öncesi Bakım Hizmetinin Alındığı Yer	40
V.2.6. En Son Doğumun yapıldığı Yer	41
V.2.7. Kadınlarda Sigara İçme Durumu	42
V.2.8. Kadın ya da Ailesinin Hastalanınca En Çok Başvurduğu Yer	43
V.2.9. Kadınların İlaç Kullanırken En Çok Önerisine Uyduğu Kişi	43
V.2.10. İlaçların düzenli kullanılması	43
V.3. İSTİHDAM VE GELİR BULGULARI	44
V.3.1. Kadınların Çalıştıkları İşler.....	44
V.3.2. İşin Vardiyalı Olma Durumu.....	44
V.3.3. Ücret Karşılığında Çalışmaya Başlanan Yaş.....	45
V.3.4. Ücret Karşılığı Çalışma Süresi.....	45
V.3.5. Halen Çalıştıkları İş Dışında Ücret Karşılığı Başka İşte Çalışma	45
V.3.6. Kadınların Kendi Primlerinden Dolayı Sosyal Güvenceleri.....	45
V.3.7. Kadının Kazandığı Paranın Harcanması Kararında En Çok Söz Hakkı Kimde? ..	46
V.3.8. İş Değişikliği.....	46
V.3.9. En Çok İş Bırakma Nedeni	46
V.3.10. Kadınların Yaptıkları İşten Beklentileri	47
V.3.11. Çalışma Hayatında Karşılaşılan En Önemli Güçlük ve Sorun.....	47
V.3.12. Çalışmadan Dolayı Aile İçinde ve Çevrede Karşılaşılan En Önemli Sorun	47
V.3.13. Çalışan Kadının Ailedeki Sorumluluk Paylaşımı.....	48
V.3.14. Çalışmadan Dolayı Ev İçinde veya Dışarıda Takdir Edilme.....	48
V.3.15. Kırsalda Kadınların En Çok Çalışmama Nedenleri	48

V.3.16. Kırsalda Kadının En Çok Çalışmak İstediği Alan.....	49
V.3.17. Çalışmıyorsanız, Bunun En Çok Nedeni Hangisine Uymaktadır?	50
V.3.18. En Çok Çalışmak İstediğiniz Alan Hangisidir?.....	51
V.3.19. Eşinizin yaptığı iş nedir?.....	53
V.3.20. Eşinizin Sosyal Güvenlik Yapısı Nedir?.....	55
V.3.21. Eşinizin Ya Da Sizin Sosyal Güvenlik Kurumuna Prim Borcu Var mı?.....	55
V.3.22. İşkur Adında Bir Kurum Duydunuz mu?.....	56
V.3.23. İşkur'a Hiç Başvurdunuz mu?	56
V.3.24. İşkur'a Kayıtlı mısınız?.....	56
V.3.25. İstihdama Yönelik Meslek Edindirme Kurslarını Hiç Duydunuz mu?.....	57
V.3.26. İstihdama Yönelik Meslek Edindirme Kurslarına Hiç Katıldınız mı?.....	57
V.3.27. Beceri Ve Kapasite Geliştirme Programları İle El Emeği Ürünlerini Değerlendirmeye Yönelik Kurslara Katıldınız mı?	58
V.3.28. Halk Eğitim Kurslarına Hiç Katıldınız mı?	58
V.3.29. Bu tür kurslara katılmama nedeniniz nedir?	58
V.3.30. Kurslarda En Çok Yararlanmak İstediğiniz Alan Hangisidir?.....	59
V.3.31. Kırsalda Yaşayan Kadınların İstihdamının Artırılması İle İlgili Sizce En Etkili Çözüm Önerisi Nedir?.....	60
V.4. TARIMSAL FAALİYET BULGULARI.....	61
V.4.1. Tarımsal Faaliyetlere Katkıda Bulunuyor musunuz?.....	61
V.4.2. Tarımsal Faaliyet Yapıyorsanız Hangi Alanda Çalışıyorsunuz?	62
V.4.3. Tarımsal Faaliyetlerde Çalışırken Kadın Olarak Sorunlara Karşılaşıyor musunuz?	64
V.4.4. Daha Çok Hangi Sorunlarla Karşılaşıyorsunuz?	64
V.4.5. Tarımsal Ürünleri Pazarlamada Rolünüz Var mı?	65
V.4.6. Hayvancılık Yapıyorsanız Hayvanların Bakım Ve Beslenmeleri İle Sağımında Size Yardım Eden Var mı?.....	66
V.4.7. Hayvancılık Yapıyorsanız Hangi Tür Hayvancılık Yapıyorsunuz?	67
V.4.8. Hayvan Sayınız Kaç Adet?	68
V.4.9. Birim Hayvandan Aldığınız Verim Ne Kadardır?.....	69
V.4.10. Elde Edilen Ürünleri Nasıl Değerlendiriyorsunuz?.....	69

V.4.11. Sizce Tarımın En Önemli Sorunu Nedir?	71
V.4.12. Tarımsal Faaliyetlerle İlgili Bir Sorununuz Olduğunda Nereye Müracaat Ediyorsunuz?	72
V.4.13. Teşvik Ve Desteklerin Yeterince Duyurulduğuna İnaniyor musunuz?	72
V.4.14. Devletin Tarımsal Faaliyetlere Yaptığı Teşvikleri Yeterli Buluyor musunuz?	73
V.4.15. Özellikle Hangi Tarımsal Faaliyet Dalında Teşvikleri Yetersiz Buluyorsunuz? ..	74
V.4.16. Tarımsal Teşviklerden Yararlandınız mı?	74
V.4.17. Çevrenizden Teşviklerden Faydalananlar Var mı?	75
V.4.18. Tarım İlaçlarını Kullanırken Neye Dikkat Ediyorsunuz?	75
V.4.19. Tarımda Hastalık Ve Zararlılarla Karşılaştığınızda Nereye Müracaat Ediyorsunuz?	76
V.4.20. Gübre kullanıyor musunuz?	77
V.4.21. Gübre Kullanmanız Gerekirse Bir Uzmanından Yardım Alıyor musunuz?	77
V.4.22. Bahçe Veya Tarlanızda Sulama Uyguluyor musunuz?	78
V.4.23. Sulamayı Tekniğine Uygun mu Yapıyorsunuz?	78
V.4.24. Üretici Veya Yetiştirici Birliğine Üye misiniz?	79
V.4.25. Tarımsal Faaliyetlerde Özellikle Hangi Dönem Daha Yoğunsunuz?	79
VI. KAYNAKLAR	90
VII. EK 1: ANKET FORMU	93

TABLO LİSTESİ

- Tablo 1. Hatay ve Türkiye’de Bazı Sosyodemografik Göstergeler
- Tablo 2. Anket Uygulanan Hatay Kırsal Yerleşim Yerlerinde 15-49 Yaş Kadın Nüfusu ve Ankete Katılan Kadın Sayıları
- Tablo 3. Kırsalda Okur Yazar Olmayan Kadınların İlçelere Göre Dağılımı
- Tablo 4. Kadınların Evlilik Yaş Örüntüleri ve Adölesan Evlilik Durumu
- Tablo 5. Kadınların Çocuk Sayılarının İlçe Kırsallarına Göre Dağılımı
- Tablo 6. Kırsal Alanda Halen Zorunlu Eğitim Çağında Olup, Okula Gitmeyen Çocukların Annelerinin İlçelere Göre Dağılımı
- Tablo 7. Miras Dağıtımında Eşitsizlik Yaşayan Kadınların İlçelere Göre Dağılımı
- Tablo 8. Kadınlarda En Sık Bildirilen Kronik Hastalıklar
- Tablo 9. Kadınların Eğitim Düzeyi, Çocuk Sayısı ve Yaşa Göre Doğum Öncesi Bakım (DÖB) Hizmetinden Yararlanma Durumu
- Tablo 10a. Kadınların Yaşa Göre Sigara Kullanma Durumları
- Tablo 10b. Kadınların Eğitim Düzeylerine Göre Sigara Kullanma Durumları
- Tablo 11. Kadınların Yaptıkları İşin Genel Tanımlaması
- Tablo 12. Kadınların Çalışma Hayatında Yaşadığı Sorunların Nedenleri
- Tablo 13. Çalışmadan Dolayı Aile İçinde ve Çevrede Karşılaşılan En Önemli Sorun
- Tablo 14. Kırsalda Çalışan Kadının Ailedeki Sorumluluk Paylaşımı
- Tablo 15. Kırsalda Kadınların En Çok Çalışmama Nedenleri
- Tablo 16. Kırsalda Kadının En Çok Çalışmak İsteddiği Alanlar
- Tablo 17. Çalışmıyorsanız, bunun en çok nedeni hangisine uymaktadır?
- Tablo 18. En çok çalışmak istediğiniz alan hangisidir?
- Tablo 19. İlçelere Göre Kadınların En Çok Çalışmak İstedikleri Alanlar
- Tablo 20. Eşinizin yaptığı iş nedir?
- Tablo 21. Eşinizin sosyal güvenlik yapısı nedir
- Tablo 22. İşkur’a Başvuru Durumu
- Tablo 23. İşkur’a Kayıtlı mısınız?
- Tablo 24. İstihdama Yönelik Meslek Edindirme Kurslarını Duydunuz mu?
- Tablo 25. İstihdama Yönelik Meslek Edindirme Kurslarına Katıldınız mı?
- Tablo 26. Beceri, Kapasite Geliştirme Kurslarına Katıldınız mı?
- Tablo 27. Neden Kurslara Katılmıyorsunuz?
- Tablo 28. Kurslardan En Çok Yararlanmak İstediğiniz Alan Hangisidir?

- Tablo 29. Tarımsal Faaliyetlere Katkıda Bulunuyor musunuz?
- Tablo 30. Kadınların İlçelere Göre Tarımsal Faaliyetlerde Bulunma Durumu
- Tablo 31. Tarımsal Faaliyet Yapıyorsanız Hangi Alanda?
- Tablo 32. Tarımsal Faaliyet Türünün İlçelere Göre Dağılımı
- Tablo 33. Tarımsal Faaliyetlerde Çalışırken Kadın Olarak Sorunlara Karşılaşıyor musunuz?
- Tablo 34. Tarımsal Faaliyetlerde Daha Çok Hangi Sorunla Karşılaşıyorsunuz?
- Tablo 35. Tarımsal Ürünleri Pazarlamada Rolünüz Var mı?
- Tablo 36. İlçelere Göre Tarımsal Ürünleri Pazarlamada Kadının Rolü
- Tablo 37. Hayvancılık Yapıyorsanız Hayvanların Bakım ve Beslenmeleri İle Sağımında Size Yardım Eden Var mı?
- Tablo 38. Hayvancılık Yapıyorsanız, Hangi Tür Hayvancılık?
- Tablo 39. Hayvan Sayınız Kaç Adet?
- Tablo 40. Elde Edilen Ürünleri Nasıl Değerlendiriyorsunuz?
- Tablo 41. Sizce Tarımın En Önemli Sorunu Nedir?
- Tablo 42. Tarımsal Faaliyetlerle İlgili Sorununuz Olduğunda Nereye Müracaat Ediyorsunuz?
- Tablo 43. İlçelere Göre Teşvikler, Duyurulması, Yeterliliği, Alma Durumu Ve Çevrede Teşvik Alanların Oranı (%).
- Tablo 44. Tarıma Yapılan Teşvikler Yeterli mi?
- Tablo 45. Teşvikler Hangi Üretim Dalında Yetersiz.?
- Tablo 46. Tarımsal Teşviklerden Yararlandınız mı?
- Tablo 47. Çevrede Teşvik Alanların Durumu
- Tablo 48. Tarım İlaçlarını Kullanma Durumları
- Tablo 49. Tarımda Hastalık Ve Zararlılarla Karşılaştığınızda Nereye Müracaat Ediyorsunuz?
- Tablo 50. Gübre Kullanımı
- Tablo 51. Gübre Kullanırken Uzmandan Yardım Alıyor musunuz?
- Tablo 52. Sulama Uyguluyor musunuz?
- Tablo 53. Sulamayı Tekniğine Uygun mu Yapıyorsunuz?
- Tablo 54. Üretici Veya Yetiştirici Birliğine Üye misiniz?
- Tablo 55. Hangi Dönem Daha Yoğunsunuz?

ŞEKİL LİSTESİ

- Şekil 1. Hatay Kırsalında 15-49 Yaş Kadınların En Yüksek Eğitim Düzeyi
- Şekil 2. Hatay Kırsalında 15-49 Yaş Kadınların Medeni Durumu
- Şekil 2a. Adölesan Yaşta Evlilik Yapan ve Yapmayan Kadınların Araştırma Sırasındaki Yaş Dağılımları
- Şekil 3. Hatay Kırsalında Evlilik tipleri (n=895)
- Şekil 4: Hatay Kırsalında Aile Yapısı (n=1036)
- Şekil 5. Kadınların Kız Çocuklarının Eğitim Almasını İstedikleri Düzey
- Şekil 6. Ailede Kadınlara Miras Dağıtım Biçimi
- Şekil 7. Evde Engelli ya da Bakıma Muhtaç Birey (n=988)
- Şekil 8. Evde Engelli ya da Bakıma Muhtaç Birey Olanların Devletten Destek Alma Durumu (n=137)
- Şekil 9. Aile Planlaması Yöntemi Kullanan Kadınların Kullandıkları Yöntemlere Göre Dağılımı (n=497)
- Şekil 10. Doğum Öncesi Hizmet Alma ve Hizmetin Alındığı Yer
- Şekil 11. En Son Doğumun Yapıldığı Yer (15-49 yaş) (n=807 doğum yapmış kadın)
- Şekil 12. Otuz Beş Yaş veya Daha Küçük Yaştaki Kadınların En Son Doğumunu Yaptığı Yer (n=460)
- Şekil 13. Kendi Primlerinden Dolayı Sosyal Güvencesi Olan Kadınların İş Tanımları (n=86)
- Şekil 14. Hatay Kırsalında İş Bırakan Kadınların En Çok İş Bırakma Nedenleri (n=82)
- Şekil 16. İlçelere Göre Kadınların Çalışmama Nedenleri
- Şekil 17. Kadınlar Tarafından En çok Çalışılmak İstenen Alanlar
- Şekil 18. Eşinizin Yaptığı İş
- Şekil 19. Eşinizin Sosyal Güvenlik Yapısı Nedir?
- Şekil 20. Sosyal Güvenlik Kurumuna Borç Durumu
- Şekil 21. İşkur'u Bilme Durumu
- Şekil 22. İşkur'a Kayıtlı Olma Durumu.
- Şekil 23. Halk Eğitim Kurslarına Katılım Durumu
- Şekil 24. Tarımsal Faaliyet Türü
- Şekil 25. İlçelere Göre Tarımsal Faaliyet Türü
- Şekil 26. İlçelere Göre En Çok Karşılaşılan Sorunlar
- Şekil 27. Tarımsal Ürünleri Pazarlamada Rolünüz Var mı?

Şekil 28. Hayvan Türleri

Şekil 29. Hayvancılık Yapan Kadınların Hayvan Sayıları

Şekil 30. İlçelere Göre Tarımsal Ürünlerin Değerlendirilmesi

Şekil 31. Tarımın En Önemli Sorunu

Şekil 32. Teşvikler Hangi Tarımsal Üretimde Yetersiz.

Şekil 33. Hastalık ve Zararlılarla Karşılaşınca Nereye Müracaat Ediyorsunuz.

Şekil 34. Tarımsal Faaliyetlerde Kadınların Yoğun Oldukları Dönemler

I. ARAŞTIRMANIN TANITIMI

Küreselleşme bir yandan ekonomik faaliyetlerin önündeki kısıtlamaları ortadan kaldırırken diğer yandan yarattığı rekabet ortamlarıyla göreceli bir üstünlük ve avantaj unsuru olan bölgesel kaynakları gündeme getirmiştir. Sahip oldukları avantaj ve üstünlüklerle belirli sektör ve konularda uzmanlaşan bölgeler diğer bölgelere oranla daha rekabetçi bir yapıyla ulusal ve uluslararası ekonomide yerlerini almaktadırlar. Bu rekabetçi yapıyı oluşturma en önemli ayağı bölgedeki kamu kurumları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği ve güç birliğinin oluşturulmasıdır.

Ülkemizde bölgesel anlamda iş ve güç birliğini oluşturmak, katılımcılığı ve ortak çalışma kültürünü geliştirmek amacıyla 2006-2009 yılları arasında Kalkınma Ajansları kurulmuştur. Bu ajanslardan biri de TR63 Düzey 2 Bölgesi'nde faaliyet gösteren Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (**DOĞAKA**) dır. DOĞAKA Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerini kapsayan bölgede kaynakların yerinde ve etkin kullanılmasını sağlayarak yerel potansiyeli harekete geçirmeyi ve değişik alanlarda faaliyetlere destek olmayı hedefleyen işlevsellik sergiler. Bu bağlamda 2010 yılında “**Doğrudan Faaliyet Mali Destek (DFD) Programı**” çağrısı yapmıştır. Bu programın genel ve özel amaçları bulunmaktadır. Programın genel amacı yerel ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlayacak stratejik araştırma, planlama ve fizibilite çalışmalarına destek olmak iken, özel amaçları beş farklı çalışma alanında belirlenmiştir. Bu alanlardan biri de “**Kritik Öneme Sahip Araştırma ve Planlama**” dır.

Mustafa Kemal Üniversitesi Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin (MKÜ-KADMER) yürüttüğü “**Hatay Kırsalında Kadının Statüsü ve Sorunları**” başlıklı bu proje; Hatay için kritik öneme sahip araştırma ve planlama alanında DOĞAKA'dan mali destek almıştır. Projenin eş finansman kaynağı MKÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi (BAP) dir.

Proje konusu olarak kırsal alan ve kadın seçilmiştir. Çünkü; nüfus ve şehirleşme dinamikleri bakımından değerlendirildiğinde Hatay kırsal özellik taşımaktadır ve kadınların işgücüne katılım oranı Türkiye ortalamasının (%26) oldukça altındadır. Ayrıca bölgede istihdam edilen kadınların %56.8'inin, erkeklerin ise %22,2'sinin çalışma alanı tarım sektörüdür.

Proje, 10 Ocak 2011 ile 10 Mayıs 2011 tarihleri arasında uygulanmıştır. Kırsal alandan verilerin toplanması ve verilerin istatistik programına girilmesi 25 gün, istatistiksel

analizler ve literatür araştırması 40 gün, sonuç raporunun yazımı ve kitaplaştırılması ise 40 gün sürmüştür.

Araştırmanın planlanma, uygulama, istatistiksel analiz ve raporlama aşamalarında, MKÜ-KADMER’de görevli, sahada kadın çalışmaları konusunda deneyimli bir Ziraat Fakültesinden Doçent Ziraat Mühendisi, bir de Tıp Fakültesinden Yardımcı Doçent Halk Sağlığı Uzmanı görev almıştır. Ayrıca istatistiksel analizlerde Ziraat Fakültesi Zootečni Bölümünden bir Doçent de çalışmıştır. Verilerin toplanması ve istatistik programına girilmesinde çoğunluğu MKÜ öğrencilerinden oluşan 22 anketörden yararlanılmıştır. İki minübüs ile sahaya çıkılarak Hatay’ın kırsal alanındaki 15-49 yaştaki kadınları temsil eden bir örnekten veriler toplanmıştır.

II. GENEL BİLGİLER

II.1. TÜRKİYE'DE KADININ STATÜSÜ

II.1.1. Eğitim

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) 2009 yılı sonuçlarına göre Türkiye'de kadınların %12,1'i okuma yazma bilmemekte diğer bir ifade ile eğitimsizdir. Eğitimli kadınlarınsa yarıdan fazlası ilköğretim mezunu, %18'i ortaöğretim, %10'u ise yükseköğretim mezunudur. Bununla beraber ülkemizde zorunlu ilköğretim süresinin 5 yıldan 8 yıla çıkarıldığı 1997-98 eğitim döneminden sonraki süreçte ilköğretim okullaşma oranı özellikle kız çocukları için sevindirici düzeyde yükselmiştir. 2011 yılına gelindiğinde ilköğretim okullaşma oranı erkeklerde %98,5, kızlarda %98,2'ye ulaşmıştır. Bu durum, ilköğretim düzeyinde Türkiye geneli için eğitimde cinsiyet eşitsizliğinin önemli ölçüde ortadan kalktığını da göstermektedir.

Ortaöğretim okullaşma oranları bakımından değerlendirildiğinde ise; 1990'lı yılların başlarında 14-16 yaş erkeklerin %32'si, kızların %21'i ortaöğretime devam ederken 2011 yılında bu oranlar sırasıyla %72,3 ve %66,1'ye yükselmiştir. Bununla birlikte 2008 yılı için ortaöğretim aşamasında okulu bırakma oranları 14-16 yaş grubundaki erkek çocuklarında %39, kız çocuklarında ise %44 olarak saptanmıştır. Ortaöğretim aşamasında okulu bırakma oranlarının kızlarda daha fazla olmak üzere her iki cinsiyette bu kadar yüksek olması üzerinde durulması gereken önemli bir sorundur.

Son yıllarda ülkemizde örgün eğitim dışında özellikle yaşam boyu öğrenme kapsamında da değişik kurumlarca yaygın eğitimler sürdürülmektedir. Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK), yaşam boyu öğrenme kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı dışında kalan kurumlar (bakanlık ve bağlı kurum/kuruluşlar, üniversiteler, belediyeler, konfederasyon ve sendikalar) tarafından verilen yaygın eğitim faaliyetleri hakkında yaptığı araştırma sonuçlarına göre; 2009 yılında düzenlenen kurslara 1.206.406 kişi kayıt yaptırmış ve 810.279 kişi kursları tamamlamıştır. Bu kurslara katılanların %56,2'si ve kursları tamamlayanların %50,2'si kadındır.

II.1.2. Sağlık

Ülkemizde her beş yılda bir Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsünce yapılan ve ana çocuk sağlığı düzeyindeki değişimleri ortaya koyan Türkiye Nüfus Sağlık Araştırmalarının (TNSA) sonuncusu 2008 yılında yapılmıştır. TNSA 2008'de kadın sağlığı göstergelerinde önceki araştırmalara göre belirgin iyileşme olmasına rağmen kırsal ve kentsel

alanlar ile bölgeler arasındaki farklılıkların devam ettiği gösterilmiştir. Aynı araştırmanın sonuçlarına göre kadınlarda ilk evlenme yaşı 21 olup, 15-19 (adölesan dönem) yaş grubu kadınların %10'u evlidir. Doğumların ise %22'si riskli yaş grupları olan 20 yaş altı ve 35 yaş yukarısında gerçekleşmiştir.

Bir kadının doğurgan olduğu dönem (15-49 yaş) boyunca doğurabileceği ortalama çocuk sayısını gösteren toplam doğurganlık hızı (TDH) sırasıyla TNSA 1998'de 2.61, TNSA 2003'de 2.23 iken TNSA 2008'de 2,15'e inmiştir. Toplam doğurganlık hızındaki bu son değer doğurganlık yenilenme düzeyi 2.10'un hemen üzerindedir ve Türkiye'deki doğurganlık dönüşümünün tedrici, ancak kesintisiz olarak devam ettiğine işaret etmektedir. Diğer taraftan TDH bölgelere ve eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir; Doğu Anadolu'da 3,26, eğitimsiz kadınlarda ise 3,28 dir. Bu veriler ışığında TÜBİTAK Kamu Araştırmaları Grubunun (KAMAG) katkılarıyla Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından **“Türkiye’de Nüfusa İlişkin Göstergeler”** başlıklı bir araştırma da yapılmıştır. Bu araştırmanın 2010 yılında açıklanan sonuçlarında; içinde bulunduğumuz dönemde Türkiye'nin uygulayacağı nüfus politikalarının demografik rejim farklılıklarını ortadan kaldırmaya dönük, nicelik yerine niteliği ön plana çıkaran politikalar olması gerektiği tespiti yapılmıştır.

Gebe kadınların gebelikleri ve lohusalık sürecinde koruyucu sağlık hizmetleri kapsamında düzenli kontrollerinin yapılması gerekmektedir. Gebelikte verilen bu koruyucu sağlık hizmeti doğum öncesi bakım hizmeti (DÖB) olarak tanımlanmaktadır. DÖB hizmetinde risk yaklaşımı göz önünde bulundurulur, yani risk faktörü taşıyan gebelere daha ayrıntılı hizmet sunulmakta gerektiğinde bir üst basamak kuruma sevk edilmektedir. Ülkemiz genelinde gebe kadınların doğum öncesi bakım (DÖB) hizmeti alanlarının oranı TNSA 2008'e göre %92'dir. Bu oran kırsal bölgelerde %84, Doğu Anadolu bölgesinde ise %80 olarak saptanmıştır. Ayrıca Türkiye genelinde kadınların %89,7'si doğumunu herhangi bir sağlık kurumunda gerçekleştirirken, kırsal alandaki kadınların %79'u herhangi bir sağlık kurumunda doğumunu gerçekleştirmektedir, %20,4'ü evde doğum yapmaktadır. Yine TNSA 2008'e göre doğurgan çağıdaki kadınların %84,8'i doğum sonrası bakım (DSB) hizmeti almaktadır.

Türkiye’de kadınların %73,1'i herhangi bir aile planlaması (AP) yöntemi kullanmakla beraber modern yöntem kullananların oranı %46 dir. Diğer taraftan kadınların %10'u isteğe bağlı düşük gerçekleştirmektedir.

Ulusal Anne Ölümleri Çalışmasına (UAÖÇ) (2006) göre ise; gebelikte, doğum sırasında ya da lohusalık döneminde gebeliğe bağlı direk veya dolaylı nedenlerden ötürü kadınların ölüm

düzeyini gösteren “Ana Ölüm Hızı” (AÖH) yüzbinde 28,5’dir. Bu değer kırsal kentsel bölgelerde önemli bir farklılık göstermekte, kentsel alanda yüzbinde 20,7 kırsal alanda ise yüzbinde 40,3 dür.

Günümüzde dünyada önemli bir halk sağlığı sorunu olan obesitenin ülkemizde de kadınlarda daha fazla olmak üzere yaygın olduğu gözlenmektedir. **“Türkiye Obesite Profil Araştırması”** (2000-2005) sonuçlarına göre Türkiye’de 20 yaş üstü kadınların %34,5’inin beden kitle indeksi (BKİ) 30kg/m² ve üzerinde olup, şişman sınıfına girmektedir. TNSA 2003 çalışmasında da 15-49 yaş kadınların %34,3’ü hafif şişman (BKİ:25-20kg/m²), %22,7’si de şişman (BKİ:30kg/m² ve üzeri) bulunmuştur. Ayrıca **“Türk Erişkinlerinde Kalp Hastalığı ve Risk Faktörleri” (TEKHARF)** çalışmasına göre kadınların %36,1’i hipertansiyon hastasıdır ve %23,6’sı da kronik hastalıklar yönünden bir risk faktörü olan hareketsiz yaşam tarzı sürmektedir. Aynı çalışmaya göre kadınların %17,6’sı pek çok kronik hastalık ve kanser için risk faktörü olan sigarayı kullanmaktadır.

II.1.3. İşgücü ve İstihdam

OECD 2006 istihdam raporuna göre ülkemiz, %26,5 seviyesinde olan kadınların işgücüne katılma oranı ile 30 OECD ülkesi içinde “en kötü” durumda olan ülkedir. Türkiye 30 ülke arasında %10,6’lık kadın işsizlik oranı ile de 7. sırada bulunmaktadır. 15-24 yaş grubundaki genç kadınlarda işsizlik oranı %19,3’dür. Ülkemizde yaklaşık her 5 genç kadından 1’i işsiz durumdadır. TÜİK 2006 yılı verileri incelendiğinde ise; kadınların işgücüne katılma oranı Türkiye genelinde %24,9 dur. Yani her 4 kadından sadece 1’i işgücüne katılmaktadır. Avrupa yaşama ve Çalışma Koşullarını İyileştirme Vakfı’nın 2007 Birinci Avrupa Yaşam Kalitesi Anketi’ne göre; Türkiye’de aile işçisi, işsiz, emekli, eğitimde ve hasta malul durumda olanlar dışında çalışan kadın oranı %12, ev kadını oranı ise %69’dur. Yine Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) araştırma servisinde yapılan araştırma da 15-29 yaş grubundaki genç kızlardan %66’ sının ne öğrenim gördüğünü ne de çalıştığını ortaya koymaktadır. Yani yaklaşık 5,5 milyon “Ev Kızı” 16 Avrupa ülkesinin nüfusundan fazladır. Bu durum OECD’nin Education at a Glance 2007 verileri, OECD’ye üye ve aday 30 ülke arasında öğrenim görmeyen, istihdam edilmeyen ve iş aramayan genç kızların çağ nüfusuna oranının açık arayla en yüksek Türkiye’de olduğunu göstermektedir.

Dünya Ekonomi Forumu’nun (WEF) 2010 raporunda kadın erkek eşitliği sıralamasında Türkiye 136 ülke içinde 126. sırada yer almıştır. Alt başlıklardaki kadın erkek eşitliği sıralamamız ise şu şekilde gerçekleşmiştir;

Türkiye'nin Kadın Erkek Eşitliğinde 136 ülke içindeki sıra değeri :

Ekonomik katılım ve fırsatlar.....	131.
Politik güçlenme.....	99.
İşgücüne katılım.....	125.
Tahmini gelir.....	127.
Yasa yapıcılar, üst düzey brokratlar ve yöneticiler.....	107.
Profesyonel ve teknik işçiler.....	95.

II.1.4. Tarım

Doğu Akdeniz Bölgesinde bulunan Hatay ili ilkim ve bitki örtüsü bakımından tarım için büyük bir potansiyele sahiptir. 2006 yılı verilerine göre Doğu Akdeniz Bölgesi gayrisafi katma değerinin %17,6' sını tarım sektöründe konumlanmaktadır. Bölgenin toplam gayrisafi katma değeri içerisinde tarımın payı ülke geneline göre 2 kat daha yüksektir. Yüzde 30'lar civarındaki yüksek bölgesel istihdam payı ile bölge tarımı ülke ortalamasının üzerinde seyreden bir istihdam grafiği seyretnmektedir (Anonim, 2010). Hatay ilinin toplam yüzölçümü 540.300 hektardır ve bu alanın yarısını tarım arazileri oluşturmaktadır. Tarım alanlarının 140.293 hektarı (% 50,7) ekonomik olarak sulanabilir tarım arazisidir.

Hatay ili 2009 yılına ait tarım arazileri incelendiğinde; tarla bitkileri arazilerinin toplam tarım arazisinin %59'u gibi büyük bir alana sahip olduğu görülmektedir. Bunu da %18'lik payla zeytin arazisi izlemektedir. Sebzeçilik arazisi %11, meyvecilik arazisi ise %10'luk bir paya sahiptir. Amik ovasında tarla bitkileri yetiştiriciliği günümüze kadar alternatifsiz şekilde yapılırken Buğday 1.000.393 dekarlık ekim alanı ve 411.275 tonluk üretimi ile ovada yetiştirilen ürünler için de ilk sırayı almaktadır. Son yıllarda ise ova topraklarında zeytin, nar gibi meyvelerin yetiştiriciliği de yapılmaya başlanmıştır. Altınözü ilçesi zeytin, incir gibi meyve yetiştiriciliğinde önemli bir potansiyele ve üretim miktarına sahiptir.

Hatay'da ön plana çıkan tarımsal ürünler; ülke üretiminin %27'sini oluşturan mandalin, %24'ünü oluşturan portakal, %19'nu oluşturan greyfurt, %13 pamuk, %11 zeytindir. Ayrıca Samandağ ilçesinde örtü altı sebze üretimi ve sebze üretimi, Hassa ilçesinde bağcılık, Yayladağı ilçesinde tıbbi bitkiler üretimi yapılmaktadır. Hatay ilinde Trabzon hurması, can eriği, maydanoz, yeşil soğan, pazı, şalgam ve marul üretimi bakımından ilk sırada yer almaktadır.

II.2. HATAY'DA SOSYODEMOGRAFİK YAPI ve KIRSAL KADIN

Akdeniz bölgesinin en doğusunda yer alan Hatay ilinin yüzölçümü 5.867m² olup, 2009 yılı ADNKS verilerine göre 1.448.418 nüfusa sahiptir. Hatay'ın 12 ilçesi, 362 köyü ve 76 belediyesi bulunmaktadır. Nüfus yoğunluğu bakımından değerlendirildiğinde km²'ye düşen kişi sayısı 249'dur (**Tablo 1**) ve Türkiye sıralamasında İstanbul, Kocaeli, İzmir illerinden sonra dördüncü sırada yer almaktadır. Nüfus yoğunluğunda ilk üç sıradaki illerin merkez ilçeleri "Büyükşehir Belediyesi" iken Hatay'ın merkez ilçesi (Antakya) "Şehir Belediyesi" dir. Dolayısıyla Hatay, Merkez İlçe belediyesi Şehir Belediyesi olan iller içinde nüfus yoğunluğu bakımından en fazla il olma özelliğine sahiptir.

Türkiye genelinde %75,5 olan şehirleşme oranı ile karşılaştırıldığında; Hatay %49,4 olan şehirleşme oranı ile 73. sırada yer almakta ve kırsal özelliğini korumaktadır. Ülke genelinde nüfusun sadece %24,5'i kırsal alanda yaşarken, Hatay'da bu oran %50,9'dur.

Yıllık nüfus artış hızı 2008-2009 yılları arasında binde 24,6 ile Türkiye ortalamasından (binde 14,5) daha fazladır. Yine Hatay'da TDH 2,97'dir ve son Türkiye ortalaması olan 2,06'nın üzerindedir. Türkiye ortalamasının üstünde doğurganlık ve nüfus artış hızı ile beraber düşünüldüğünde, bölgedeki genç nüfusun yoğunluğu eğitim ve sağlık başta olmak üzere beşeri sermaye yatırımlarının görece olarak önemi ve önceliği de artmaktadır. Ayrıca %19'luk işsizlik oranı ile Hatay işsizliğin en yüksek olduğu illerimiz arasındadır.

Hatay eğitim düzeyi bakımından değerlendirildiğinde; 2009-2010 eğitim öğretim yılında ilköğretim okullaşma oranı %98,14 ile Türkiye ortalamasına (%98,17) yakın düzeydedir. Ancak ortaokul okullaşma oranında %62,5 ile Türkiye ortalamasının (%64,9) altında yer almaktadır. 4-5 yaş okulöncesi okullaşma oranında ise %43,8 ile Türkiye ortalamasının (%38,5) üzerindedir. 2010-2011 eğitim öğretim yılında ise Hatay 5 yaş grubunda %78,1'lik okul öncesi okullaşma oranı ile 1. sıraya yükselmiştir. Diğer yandan okuma yazma bilen altı yaş üstü kadınların oranı %85,8 ile Türkiye ortalamasının (%87,8) altında yer bulmaktadır.

Devlet Planlama Teşkilatı 2003 "**Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması**" sonuçlarına göre; Hatay 29. sırada iken Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu (URAK) 2009 endeks sıralamasında 10. Sırada yer almıştır. Bununla beraber URAK'ın Beşeri Sermaye ve Yaşam Kalitesi endeksi sıralamasına göre 44. sıraya yerleşmiştir. Beşeri sermayedeki bu gerilik, genel ekonomik rekabetteki geriliğin de önemli bir nedeni olarak gösterilmektedir.

TR63 Düzey 2 Bölgesinde tarım sektörünün gayrisafi katma değer üzerindeki etkisi (%18) Türkiye ortalamasının (%9,4) yaklaşık iki katıdır. Özellikle son yıllarda ülke genelinde belirginleşen tarımdaki çözülme bu bölgede gerçekleşmemiş olup hala en yoğun istihdam tarım sektörüdür (%30,9) ve Türkiye ortalamasının (%24,7) yaklaşık altı puan üzerindedir. Yine ülkemizde hizmet sektörlerinin toplam istihdamdaki payı son yıllarda artarken TR63 Düzey 2 Bölgesinde azalmıştır. Türkiye’de (2009) hizmet sektörü %28,7’lik oranla istihdamda ilk sırada yer alırken TR63 bölgesinde %21,2’lik oranla 3. sıradadır.

İşgücü ve istihdam açısından kadınlar değerlendirildiğinde; Türkiye için işgücüne katılım oranı %47,9 iken bu oran TR63 bölgesinde %46,6’dır. Yine bölgede kadınların işsizlik oranları ülke ortalamasının altındadır. Bu farklılığın en önemli nedenlerinden biri kadının işgücüne katılım oranının düşüklüğüdür. Türkiye genelinde kadınların işgücüne katılım oranı %26 iken, bölge için %22 düzeyindedir (Avrupa Birliği genelinde ise kadınların işgücüne katılım oranı %56,3’dür). Bununla beraber istihdamda yer alan kişilerin çalışma alanları cinsiyete göre değerlendirildiğinde; kadınların %56,8’inin, erkeklerinse %22,2’sinin istihdam alanı tarım sektörüdür. Ayrıca bölgede hizmet sektöründeki işgücü azalması kadınlarda daha belirgin izlenmektedir. 2004-2009 döneminde kadınların hizmet sektöründeki istihdamı %43 den %31,6’ya gerilemiştir.

Bölgedeki Tarım sektöründe kadın emeğinin artışı TÜİK 2010 verilerinde de belirgin şekilde izlenmektedir. TR63 Bölgesinde 2004 yılında 67 bin kadın tarım sektöründe istihdam edilirken 2009 yılında 105 bine çıkmıştır. Ücretsiz aile işçisi konumunda çalışan kadınlar açısından değerlendirildiğinde ise; aynı bölgede 2004 yılında 42 bin olan kadın sayısı 2009 yılında 54 bine yükselmiştir.

Her ne kadar tarım sektörü bölge için önemini korumakta ise de; Avrupa Komisyonu tarafından 2007 yılında yayımlanan Türkiye İlerleme Raporu’nda, Türkiye’de kadının işgücü piyasasına katılımının genel olarak düşük olduğu vurgulanmış ve özellikle kadın istihdamının hızlı bir şekilde artırılması ve kadınların tarım dışındaki sektörlere yönlendirilmesi gereğinin altı çizilmiştir.

DOĞAKA 2010-2013 Bölge Planı’nda yer alan TR63 Düzey 2 Bölgesinin sorunlarının çözümüne dair ilk üç öneri sırasıyla; %14,62 istihdam ve nitelikli işgücünün artırılması, %12,55 sanayinin geliştirilmesi, %11,50 tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi olarak gösterilmiştir.

Tablo 1. Hatay ve Türkiye’de Bazı Sosyodemografik Göstergeler - 2010

	HATAY	TÜRKİYE*
Nüfus Yoğunluğu (Kişi/Km ²)	249	94
Toplam Doğurganlık Hızı	2,97	2,06 (TNSA 2008’de 2,15)
Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)	24,9	14,5
Kırsal Nüfus Oranı (%)	50,6	24,5
Şehirleşme Oranı (%)	49,4	75,5
Net Göç Hızı	-2,24	
Sosyoekonomik Gelişmişlik Sırası	29	
Yeşil Kartlı Kişi Oranı (%)	20,9	13,1
Bebek Ölüm Hızı (‰)	14,0	17,0
İşsizlik Oranı (%)	19,0	14,0
En Yoğun İstihdam Sektörü	Tarım sektörü**	Hizmet sektörü
İstihdamda Tarım Oranı (%)	30,9**	24,7
Gayrisafi Katma Değere Tarım Katkısı (%)	18,0	9,4
Kadınların İşgücüne Katılım Oranı (%)	22**	26

*TÜİK

*TR63 Düzey 2 Bölgesinde

III. GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırma kesitsel analitik nitelikte olup, veriler 2011 yılı Ocak ayında, Hatay kırsalında yaşayan 15-49 yaş grubu kadını temsil eden örnekten toplanmıştır. İstatistiksel analizlerde frekans tablolarından yararlanılmış, Ki-kare, Student-T ve varyans analizi testleri kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

III.1. Araştırma Evreni ve Örneğin Seçimi

Çalışmanın evreni Hatay kırsalında yaşayan 15-49 yaş grubu kadınlardır. Hatay İl Sağlık Müdürlüğü'nün Ev Halkı Tespit Fişlerine (ETF) göre 2009 yılında Hatay'da kırsal alanda 15-49 yaş grubunda 109.831 kadın yaşamaktadır. Bu kadınları temsil edecek örnek büyüklüğünün hesaplanmasında TÜİK 2006 yılı verisi olan Türkiye'de kadınların işgücüne katılım oranı %26'dan yararlanılmıştır. Örnek büyüklüğü %26'lık işgücüne katılım oranı, %95 güven ve %5 lik sapma ile 815 olarak hesaplanmıştır. Ulaşılamayacak ya da çalışmaya katılmayı reddedecek kadın sayısı da göz önünde bulundurularak örnek büyüklüğü 1000 kadın olarak belirlenmiştir.

Örnek Büyüklüğünün hesaplanması;

$$n = \frac{N \cdot (t_{1-\alpha})^2 \cdot (p \cdot q)}{S^2 \cdot (N-1) + (t_{1-\alpha})^2 \cdot (p \cdot q)} = \frac{109831 \cdot (1,96)^2 \cdot (0,26 \cdot 0,74)}{(0,05)^2 \cdot (109831-1) + (1,96)^2 \cdot (0,26 \cdot 0,74)} = 815$$

Örneğin seçiminde sırasıyla tabakalı, küme, basit rasgele ve sistematik rasgele örnekleme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Hatay, ilçe sayısına göre önce 12 tabakaya ayrılmış, daha sonra ilçelerdeki kırsal alanda yaşayan 15-49 yaş kadın nüfuslarının ağırlıklarına göre kırsal alandan örneğe girecek kadın sayıları belirlenmiştir. Kırsal alanda yaşayan 15-49 yaş 109.831 kadın nüfusunun ilçelere göre dağılımı; Antakya 29.515, İskenderun 19.810, Samandağ 15.225, Altınözü 11.445, Kırıkhan 7595, Reyhanlı 6629, Hassa 6289, Erzin 3236, Yayladağı 2930, Belen 2759, Dört Yol 2384, Kumlu 2014' dür. Bu nüfus ağırlıklarına göre ilçelerden örneğe giren kadın sayıları ise sırasıyla; Antakya 269, İskenderun 180, Samandağ 139, Altınözü 104, Kırıkhan 69, Reyhanlı 60, Hassa 57, Erzin 29, Yayladağı 27, Belen 25, Dört Yol 22 ve Kumlu 18 olmak üzere toplam 1000 kadındır. Tabakalardan örneğe girecek kadınların seçiminde ise; öncelikle tabakalardaki tüm belde ve köylerin her biri bir küme olarak belirlenmiş, daha sonra tabaka (ilçe) büyüklüğüne göre basit rasgele örnekleme yöntemi ile her ilçeden en az bir olmak üzere 29 küme (Belde veya köy) seçilmiştir. Her tabakadan seçilen küme ya da kümeler şu şekildedir;

- **Antakya** : Çekmece, Oğlakören, Karaali, Narlıca, Üzümdalı, Toygarlı, Demirköprü
- **İskenderun** : Bekbele, Karayılan, Şarkkonak, Madenli, Üçgüllük
- **Samandağ** : Sutaşı, Karaçay, Tavla
- **Altınözü** : Büyükburç, Boynuyoğun
- **Reyhanlı** : Konuk, Cumhuriyet
- **Kırıkhan** : Bektaşlı, Ceylanlı, Çataltepe
- **Hassa** : Aktepe
- **Erzin** : Gökdere
- **Yayladağı** : Kışlak
- **Belen** : Ötençay
- **Dört Yol** : Yeşilköy
- **Kumlu** : Cumhuriyet

III.2. Anket ve Anketin Uygulanması

Anket 84'ü çoktan seçmeli, 11'i açık uçlu olmak üzere toplam 95 soruluk dört bölümden oluşturulmuştur (**Ek 1**). Birinci bölüm sosyodemografik özellikleri belirleyen 21 soruluk kısım, ikinci bölüm ise kadın sağlığı düzeyini ortaya koymayı hedefleyen 11 soruluk kısımdır. Üçüncü bölüm istihdam ve gelirle ilgili durumu saptamayı amaçlayan 35 soruluk kısım, dördüncü bölüm ise tarımsal faaliyet durumunu ortaya koymayı amaçlayan 27 soruluk kısımdır. Son soru katılımcıların genel anlamda kırsaldaki kadınların sorunlarına yönelik çözüm önerilerini sorgulayan açık uçlu sorudur.

Örneğe giren kadınlarla yerinde (evde, bahçede, tarlada, kurs yerinde vb.) yüz yüze görüşme tekniği ile anket yapılmıştır. Ankete katılan kadınlar görüşme öncesinde araştırma hakkında bilgilendirilmiş ve ankete katılmaları konusunda onamları alınmıştır. Kırıkhan, Hassa, Erzin ve Dört Yol ilçelerinden toplam 39 kadın yerinde bulunamamış ya da görüşmeyi kabul etmemiş ve anket yapılamamıştır. Diğer yandan Yayladağı haricinde diğer ilçelerde örnek büyüklüğünden daha fazla sayıda kadınla görüşme yapılmıştır. Bunun nedeni hanelere girildiğinde birden fazla 15-49 yaş grubunda kadın bulundursa araştırmaya dahil edilmesidir. Bu şekilde toplam görüşme yapılan kadın sayısı 1074' dür (**Tablo 2**).

Tablo 2. Anket Uygulanan Hatay Kırsal Yerleşim Yerlerinde 15-49 Yaş Kadın Nüfusu ve Ankete Katılan Kadın Sayıları

İLÇE Köy/Belde	Kırsal alanda yaşayan 15-49 yaş kadın nüfusu*	Ankete katılan 15-49 yaş kadın
	SAYI (%)	SAYI
ANTAKYA (MERKEZ)	29.515 (26.8)	279
Çekmece	4.053	57
Oğlakören	1.063	29
Karaali	1.523	36
Narlıca	4.199	57
Üzümdalı	1.404	18
Toygarlı	1.170	44
Demirköprü	837	38
İSKENDERUN	19.810 (18.0)	195
Bekbele	3.235	67
Karayılan	793	13
Şarkkonak	6.037	76
Madenli	1.429	20
Üçgüllük	1.249	19
SAMANDAĞ	15.225 (13.9)	176
Sutaşı	3.269	96
Karaçay	3.328	40
Tavla	1.740	40
ALTINÖZÜ	11.445 (10.4)	138
Büyükburç	551	82
Boynuyoğun	1.473	56
REYHANLI	6.629 (6.0)	69
Cumhuriyet	216	33
Konuk	357	36
KIRIKHAN	7.595 (6.9)	50
Bektaşlı	214	12
Ceylanlı	438	18
Çataltepe	54	20
HASSA	6.289 (5.7)	42
Aktepe	1.914	42
ERZİN	3.236 (2.9)	26
Gökdere	536	26
YAYLADAĞI	2.930 (2.7)	27
Kışlak	244	27
BELEN	2.759 (2.5)	33
Ötençay	434	33
DÖRTYOL	2.384 (2.2)	20
Yeşilköy	20	20
KUMLU	2.014 (1.8)	19
Cumhuriyet	19	19
TOPLAM	109.831	1.074

*Hatay İl Sağlık Müdürlüğü-İstatistik Şubesi, Kırsal Bölgedeki Sağlık Ocağı Bölgelerinde 15-49 yaş kadın nüfusu (2010)

IV. BULGULAR

V.1. SOSYODEMOGRAFİK BULGULAR

V.1.1. Yaş

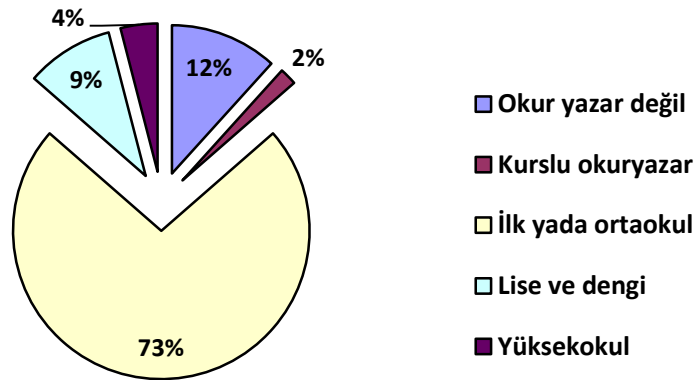
Araştırmaya katılan Hatay kırsalını temsil eden 1074 kadının en küçüğü 15 en büyüğü ise 49 yaşında olup yaş ortancası 32, yaş ortalaması ise $32,51 \pm 9,60$ olarak tespit edilmiştir.

V.1.2. Eğitim Düzeyi

Araştırma grubunun gördüğü en yüksek eğitim derecesi değerlendirildiğinde, 1068 kadının verdiği yanıtı göre; kadınların %11,7'si (125) hiç eğitim almamıştır. %72,8'i (778) ilkokul ya da ortaokul eğitimi, %9,6'sı (102) lise ve dengi okul eğitimi ve %1,9'u (20) da okuma yazma kursları ile eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. (**Şekil 1**).

Okuma yazma bilmeyen kadınların en küçüğü 15, en büyüğü 49 yaşında olmak üzere ortanca yaşı 44, ortalama yaşı ise $40,18 \pm 9,18$ dir. Okuma yazma bilmeyen 125 kadının %30,4'ü Altınözü, %24'ü ise Antakya kırsalındandır (**Tablo 3**). Ancak ilçelerden araştırmaya katılan kadın sayıları göz önüne alındığında; en çok okuryazar olmayan kadın oranı (%31,6) Kumlu, daha sonra Altınözü (%27,5) ilçelerindendir. Antakya kırsalından araştırmaya katılan kadınların okuryazar olmayanların oranı %10,8 ile altıncı sıraya yerleşmiştir.

Şekil 1. Hatay Kırsalında 15-49 Yaş Kadınların En yüksek eğitim düzeyi

Tablo 3. Kırsalda Okur Yazar Olmayan Kadınların İlçelere Göre Dağılımı

İLÇE	Araştırmaya katılan kadın Sayı (%)*	Okur Yazar Olmayan Kadın Sayı (%)*	%**
Kumlu	19	6	31,6
Altınözü	138	38	27,5
Kırıkhan	50	9	18,0
Reyhanlı	69	11	15,9
Hassa	42	5	11,9
Antakya	279	30	10,8
Samandağ	176	13	7,4
İskenderun	195	11	5,6
Dört Yol	20	1	5,0
Yayladağı	27	1	3,7
Belen	33	0	-
Erzin	26	0	-
TOPLAM	1074	125	11,7

*Sütun yüzdesi

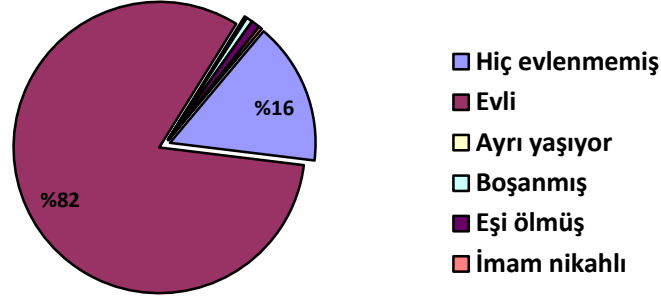
**Satır yüzdesi

Yüksekokul ya da fakülte mezunu olan 43 kadının 19'u (%44,2) İskenderun, 7'si (%16,3) Samandağ, 6'sı (%14) Hassa ve 5'i (%11,6) de Antakya kırsalında yaşıyordu. Bu kadınların en küçüğü 19, en büyüğü ise 49 yaşında olup ortanca yaşı 25, ortalama yaşı ise $27,88 \pm 7,83$ dir.

V.1.3. Medeni Durum

Araştırmaya katılan kadınların 875'i (%81,9) halen evli, 169'u (%15,8) hiç evlenmemiş, 10'u dul, 7'si boşanmış, 4'ü sadece imam nikahlı ve 3'ü de ayrı yaşamaktadır (**Şekil 2**). Altı kadın bu soruya yanıt vermemiştir. Hiç evlenmeyenlerin %47,9'u 21 yaşından küçük, %49,1'i ise büyüktür, diğer bir ifadeyle evli olmayanların ortanca yaşı 21'dir. Sadece imam nikahlı yaşayan 4 kadının en küçüğü 16, en büyüğü ise 46 yaşında ve ikisinin eşi çok eşlidir.

Şekil 2. Hatay Kırsalında 15-49 Yaş Kadınların Medeni Durumu

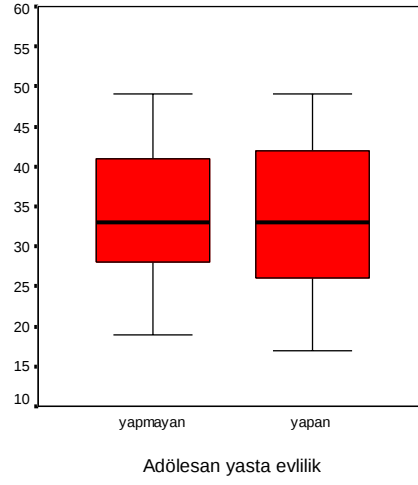
V.1.4. İlk Evlenme Yaşı

Evlenen kadınların ilk evlenme yaşı en küçük 13, en büyük 45 olmak üzere ortalama $19,90 \pm 4,26$ ve ortanca yaşı 19'dur (**Tablo 4**). Adölesan evlilik (18 yaş ve daha küçük yaşta evlenme) açısından değerlendirildiğinde; 18 yaşında 162 kadın ve 18 yaş altında ise 244 kadın olmak üzere toplam 406 (%45,4) kadın adölesan evlilik yapmıştı. Adölesan dönemde evlenen kadınlarla (406) adölesan dönemde evlenmeyen kadınların araştırma sırasındaki yaş ortalamaları karşılaştırıldığında Adölesan dönemde evlenen kadınların yaş ortalaması $33,47 \pm 8,22$, adölesan dönemde evlenmeyen kadınların yaş ortalaması ise $33,84 \pm 9,39$ bulunmuştur. Bu iki yaş ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0,05$). Yani bölgede hala adölesan evlilikler devam etmektedir (**Şekil 2a**). Ayrıca araştırma sırasında adölesan yaşta olan 100 kadın bulunmaktadır ve bunların %23'ü evli, biri imam nikahlıdır.

Tablo 4. Kadınların Evlilik Yaş Örüntüleri ve Adölesan Evlilik Durumu

Evlenen (sayı (%))	895 (%83,3)
Ortalama evlenme yaşı	$19,90 \pm 4,26$
Ortanca evlenme yaşı	19
Adölesan evlilik yapan (sayı (%))	406 (%45,4)

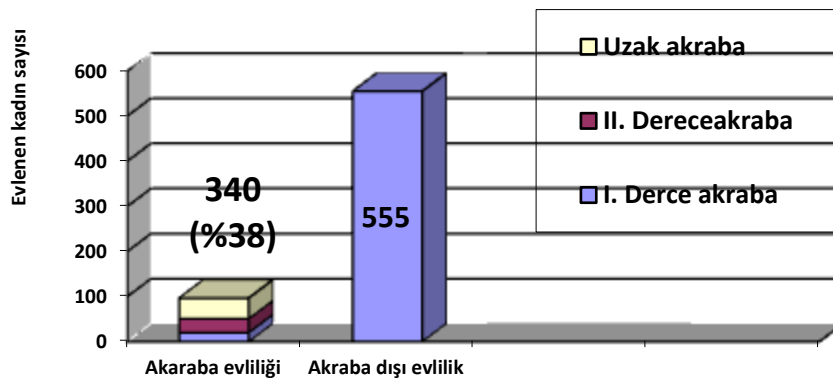
Şekil 2a. Adölesan Yaşta Evlilik Yapan ve Yapmayan Kadınların Araştırma Sırasındaki Yaş Dağılımları

V.1.5. Akraba Evliliği

Hatay kırsalında yapılan bu çalışmada 15-49 yaş kadınlardan evlenenlerin %62'si (555) akrabalık bağı olmayan erkeklerle evlenirken %21,8'i ikinci derece akrabası ile, %13,5'i uzak akrabası ile ve %2,7'si de birinci derece (anne ya da babanın kardeş çocuğu) ile toplamda %38,0'ı akraba evliliği yaptığını bildirmiştir (**Şekil 3**).

Şekil 3. Hatay Kırsalında Evlilik tipleri (n=895)

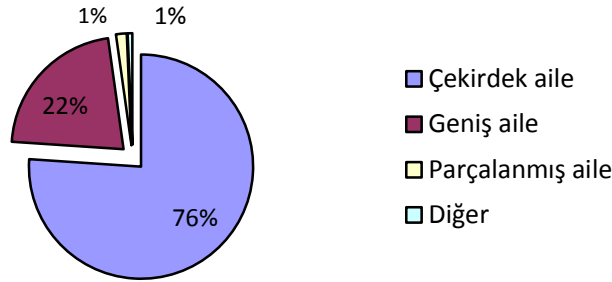
V.1.6. Çok Eşlilik

Araştırmaya giren kadınların 28'i (%2,6) kocasının başka eşi olduğunu ifade etmiştir. Bunların 8'i (%28,6) Altınözü, 6'sı (%21,4) Antakya ve 5'i (%17,9) de Reyhanlı kırsalındandır. Kocasının kendisinden başka eşi olduğunu belirten kadınların minimum yaşı 26, maksimum yaşı 49 olup, ortalaması $37,39 \pm 7,34$ dir. Çok eşli eşe sahip bu kadınların ikisi sadece imam nikahlıdır.

V.1.7. Aile Yapısı

Aile yapısını sorgulayan soruya 1036 kadın yanıt vermiştir. Verilen yanıtlara göre; kadınların 788'i (%76) çekirdek aile, 225'i (%21,7) geniş aile, 16'sı parçalanmış aile ve 7'si de diğer aile yapılarında yaşamlarını sürdürmektedir. (**Şekil 4**). Geniş aile yapısını sorgulanırken özellikle aynı avluda ya da bahçede yaşam sürdürenlerde aynı kaptaki yemek pişirme ve aynı kaptan yemek yenme sorusuna göre karar verilmiştir.

Şekil 4: Hatay Kırsalında Aile Yapısı (n=1036)

V.1.8. Çocuk Sayısı

Araştırma grubundaki kadınların ortalama çocuk sayısı $3,15 \pm 1,76$ ve ortanca çocuk sayısı 3 dür. Kırsaldaki bu kadınların %19,9'unun (214) üç, %19'unun (204) iki, %15,4'ünün (165) dört, %11,9'unun (128) 5 ya da daha fazla sayıda ve %11,4'ünün de (122) bir çocuğu bulunmaktadır. Kadınların yaş gruplarına göre doğurdıkları ortalama çocuk sayıları **Tablo 5a**'da verilmiştir. Sahip olunan çocuk sayılarının ilçe kırsallarına göre dağılımı **Tablo 5b**' de verilmiştir. Buna göre kırsal alanda 5 ve daha fazla sayıda çocuğa sahip olan kadınların oranı en çok Altınözü (%36,2) ve Kumlu (%31,25) ilçelerindedir.

Tablo 5a. Yaş Gruplarına Göre Kadınların Ortalama Çocuk Sayıları (N=833)

Yaş Grubu	Kadın sayısı	Ortalama çocuk sayısı
15-19	14	1,79
20-24	90	1,67
25-29	149	2,34
30-34	181	3,01
35-39	146	3,62
40-44	86	3,63
45-49	167	4,29
Toplam	833	3,15

Tablo 5b. Kadınların Çocuk Sayılarının İlçe Kırısallarna Göre Dağılımı

İLÇE	Çocuk Sayısı			Toplam Kadın Sayısı
	1-2	3-4	5 ve üzeri	
Altınözü	32	35	38	105
Antakya	88	113	29	230
Samandağ	56	58	22	136
Reyhanlı	14	27	13	54
Hassa	15	12	7	34
Kumlu	4	7	5	16
İskenderun	69	61	5	135
Yayladağı	8	9	4	21
Erzin	9	10	3	22
Kırıkhan	14	26	2	42
Dört Yol	10	3	0	13
Belen	7	18	0	25
TOPLAM	326	379	128	833

V.1.9. En Küçük Çocuk Yaşı

Araştırma grubundaki kadınlar sahip oldukları en küçük çocuğun yaşı bakımından değerlendirildiğinde; minimum en küçük çocuk yaşı 1, maksimum en küçük çocuk yaşı ise 35 dir. Bir yaşında çocuğu olan yani son bir yılda doğum yapan 147 kadın saptanmıştır. Bu kadınların en küçüğü 17, en büyüğü 43, Ortalama $26,86 \pm 5,63$ yaşında olduğu belirlenmiştir. 20 yaş ve altında yaşta veya 35 yaş ve üzerinde yaşta yani riskli yaş gruplarında olup son bir yılda doğum yapan kadın sayısı 39 dur. Özetle Kadınları %26,5'i (39) son bir yıl içinde yaş bakımından riskli gebelik geçirmiştir (**Tablo5c**).

Tablo 5c. Son Bir Yılda Doğum Yapan Kadınların (Yaş bakımından Riskli Gebelik Durumu

YAŞ	Kadın Sayısı (%)
20 ve altı (RİSKLİ GEBELİK)	20 (%13,6)
21-34	108 (%73,4)
35 ve üzeri (RİSKLİ GEBELİK)	19 (%12,9)
Toplam	147

V.1.10. Okul Çağında Okula Gitmeyen Çocuk

Kadınların 15'i (%1,39) araştırmanın yapıldığı sırada zorunlu eğitim çağında olduğu halde okula gitmeyen çocuğa sahipti. Bu kadınların ilçe kırsallarına göre dağılımı **Tablo 6'** da verilmiştir.

Zorunlu eğitim çağında olup okula gitmeyen çocuğu olan bu kadınların en küçüğü 34, en büyüğü 49 yaşında olmak üzere ortalama $45,00 \pm 4,29$ yaşında olduğu saptanmıştır. Bu kadınlar eğitim düzeyi bakımından değerlendirildiğindeyse; yedi tanesinin eğitimsiz, yedi tanesinin ilkokul eğitilmiş ve bir tanesinin de kurslu okuryazar olduğu saptanmıştır. On dördü evli, biri ise hiç resmi nikahlı evlilik yapmamıştı.

Tablo 6. Kırsal Alanda Halen Zorunlu Eğitim Çağında Olup, Okula Gitmeyen Çocukların Annelerinin İlçelere Göre Dağılımı (n=15)

İLÇE	Zorunlu eğitim çağında okula gitmeyen çocuğa sahip kadın Sayı (%)	
Altınözü	5	33,3
Antakya	4	26,7
Erzin	1	6,7
İskenderun	1	6,7
Kırıkhan	2	13,3
Kumlu	1	6,7
Samandağ	1	6,7
TOPLAM	15	100,0

V.1.11. Zorunlu Eğitim Çağında Olup, Okula Gitmeyen Çocukların Cinsiyeti ve Okula Gitmeme Nedenleri

Hatay kırsalında zorunlu eğitim çağında olup da halen okula gitmeyen 15 çocuğun %80'i (12) kız çocuğu olduğu tespit edilmiştir. Altınözü ilçesinde okul çağında olup okula gitmeyen çocukların tamamı (5 çocuk) Boynuyoğun köyünde oturmaktadır.

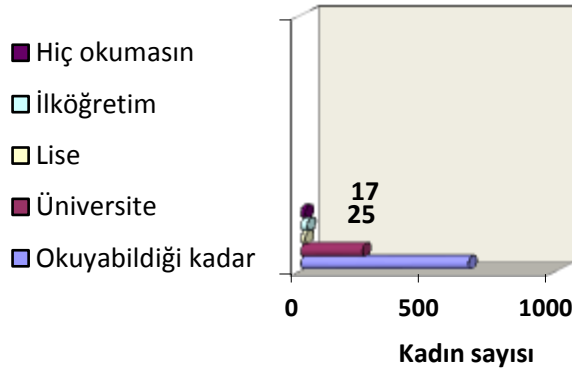
Çocukların okula gönderilmeme nedenleri sorgulandığında; en çok alınan cevap “maddi imkansızlık” (5 kadın) olarak gösterilmiştir. Bunu “kızlar okumasa da olur” ve “babası istemiyor” yanıtları izlemiştir. Beş kadın soruyu yanıtlamamış, 3 kadın da “diğer nedenleri göstermiştir.

V.1.12. Kadınların Kız Çocuklarının Eğitim Görmesini İsteme Nedenleri

Araştırma grubuna “kız çocuklarınızın eğitim görmesini en çok niçin istersiniz? sorusu sorulduğunda, 920 kadın yanıt vermiştir. Bunların 163'ü birden fazla neden gösterirken 351'i (%38,2) meslek sahibi olması için”, 289'u (%31,4) “ekonomik bağımsızlığı için” ve 60'ı (%6,5) “çocuklarını iyi yetiştirmesi için” nedenlerini göstermiştir. Çoklu yanıt verenleri de göz önüne aldığımızda da en fazla nedenler yine sırasıyla meslek sahibi olması ve ekonomik bağımsızlığı için yanıtları ilk sıralarda yer almıştır.

V.1.13. Kadınların Kız Çocuklarının Eğitim Almalarını İstedikleri Düzey

“Kız çocuklarınızın ne kadar süre eğitim almasını istersiniz?” sorusunu kadınların %89,4’ünün (961) yanıtladı. Altı yüz elli dört (%68,1) kadın, kız çocuğunun okuyabildiği kadar okumasını istediğini belirtirken, 240 (%25) kadın üniversite okumasını istediğini belirtti (**Şekil 5**). Kadınların 17’si de (%1,8) hiç okumasa da olur yanıtını verdi. Bu 17 kadının altısı Antakya, beşi de Altınözü kırsalındandı. Onbir tanesi ilköğretim, beşi de eğitimsizdi.

Şekil 5. Kadınların Kız Çocuklarının Eğitim Almasını İstedikleri Düzey

V.1.14. Kadınların Mirastan Adil Yararlanma Durumu

Araştırma grubundaki kadınlara “Kendi aileniz miras konusunda kardeşlerinize ve size adil davranır mı?” sorusu yöneltildiğinde %77,6’sı (816) “Evet” yanıtını verirken %22,4’ü (236) “Hayır” yanıtını vermiştir. Mirastan eşit yararlanmadığını belirten kadınların %28,4’ü (67) Samandağ, %24,2’si (57) Antakya ve %15,7’si (37) de Altınözü ilçelerinin kırsal alanlarındandır (**Tablo 7**). İlçelere göre değerlendirildiğindeyse; Samandağ kırsalında kadınların %38,1’i, Altınözü kırsalında kadınları %26,8’i ve Kırıkhan kırsalında kadınların %22’si mirastan eşit yararlanmadığını belirtmiştir. Ayrıca mirasta adil davranılmayan bu kadınların %67,8’inin (160) en yüksek eğitim düzeyi ilk ya da ortaokul iken %20,8’inin (49) eğitimi bulunmamaktadır.

Tablo 7. Miras Dağıtımında Eşitsizlik Yaşayan Kadınların İlçelere Göre Dağılımı (n=236)

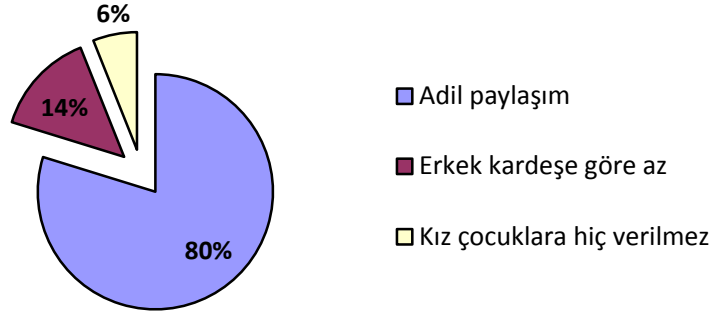
İLÇELER	Araştırmaya katılan kadın sayısı	Miras dağılımında eşitsizlik yaşayan kadın Sayısı	%*	%**
Altınözü	138	37	26,8	15,7
Antakya	279	57	20,4	24,2
Belen	33	4	12,1	1,7
Dörtyol	20	4	20,0	1,7
Erzin	26	5	19,2	2,1
Hassa	42	6	14,3	2,5
İskenderun	195	30	15,4	12,7
Kırıkhan	50	11	22,0	4,7
Kumlu	19	2	10,5	,8
Reyhanlı	69	10	14,5	4,2
Samandağ	176	67	38,1	28,4
Yayladağı	27	3	11,1	1,3
Toplam	1074	236 (%22)		100,0

*Satır yüzdesi

**Sütun yüzdesi

V.1.15. Kadınlara Miras Paylaştırma Biçimi

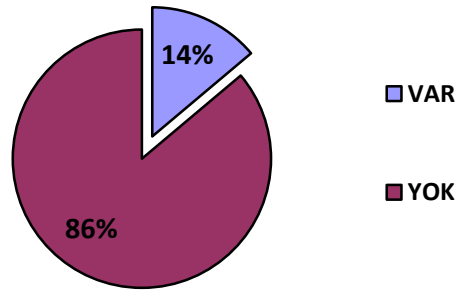
Miras dağıtımında adil davranılmayan kadınlara (236) mirastan yararlanma biçimi sorulduğunda; soruyu yanıtlayan 227 kadının %65,2'si (150) erkek kardeşlere göre daha az mirastan pay aldığını, %27,8'i (64) ise ailesinde kızlara miras bırakılmadığını, bu nedenle mirastan yararlanmadığını belirtmiştir (**Şekil 6**).

Şekil 6. Ailede Kadınlara Miras Dağıtım Biçimi**V.1.16. Özürlü Çocuk ve Eğitim Durumu**

Araştırma grubundaki kadınların 879'unun %5,2'sinin (46) özürlü çocuğu olduğunu söylemiştir. Bu çocukların eğitim durumu sorgulandığında ise; 27'sinin (%84,4) özel engelli eğitimi merkezinde eğitim aldığı, beş çocuğun da ilköğretime devam ettiği belirtilmiştir.

V.1.17. Evde Engelli ya da Bakıma Muhtaç Birey

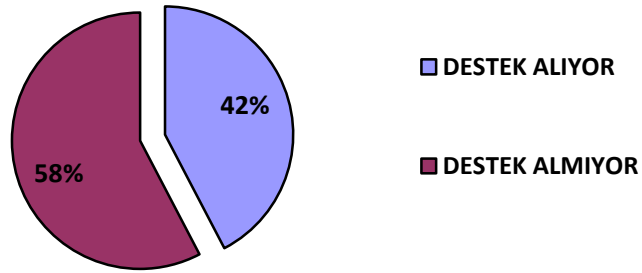
Kadınların 988'inin yanıtladığı bu soruda %13,9'u (137) evlerinde engelli ya da bakıma muhtaç birey olduğunu ifade etmiştir (**Şekil 7**).

Şekil 7. Evde Engelli ya da Bakıma Muhtaç Birey (n=988)

V.1.18. Hanelerinde Özürlü ya da Bakıma Muhtaç Birey Olan Ailelerin Devletten Destek Alma Durumu

Özürlü ya da bakıma muhtaç birey olan 137 ailenin 58'i (%42,3) devletten yardım aldığını söylemiştir (**Şekil 8**).

Şekil 8. Evde Engelli ya da Bakıma Muhtaç Birey Olanların Devletten Destek Alma Durumu (n=137)

V.1.19. Son Beş Yılda Göç Durumu

“Son beş yıldır aynı yerde mi ikamet ediyorsunuz?” sorusuna yanıt veren 949 kadının %4,2’si (40) “Hayır” yanıtını vermiştir. Yani kadınların %4,2’si başka yerlerden değişik nedenlerden dolayı şu anda yaşadığı köy ya da beldeye göç etmiştir.

V.2. KADIN SAĞLIĞI BULGULARI

V.2.1. Kronik Hastalık ya da Engellilik Durumu

Kadınların %21,6'sı (232) herhangi bir kronik hastalığı ya da engellilik durumu olduğunu belirtmiştir. Bu kadınların 47'si Hipertansiyon, 27'si diyabet, 21'i astım, 15'i bel fıtığı ve biri de meme kanseri olduğunu söylemiştir (**Tablo 8**). Ayrıca bölgede yaygın halk sağlığı sorunlarından olan Talasemi hastası olduğunu söyleyen 3 kadın olmuştur. Kronik bulaşıcı hastalıklardan Hepatit B'li 3 kadın, tüberkülozlu 2 kadın saptanmıştır.

Tablo 8. Kadınlarda En Sık Bildirilen Kronik Hastalıklar

EN SIK BİLDİRİLEN KRONİK HASTALIKLAR	KADIN SAYISI
Hipertansiyon	47
Kalp Damar Hastalığı	15
Diabetes Mellitus	27
Astım	21
Bel fıtığı (Lumber diskopati)	15
Talasemi	3
Hepatit B	3
Tüberküloz	2
Meme Kanseri	1
Depresyon	1
Toplam kronik hastalıklı kadın sayısı	232 (%21,6)

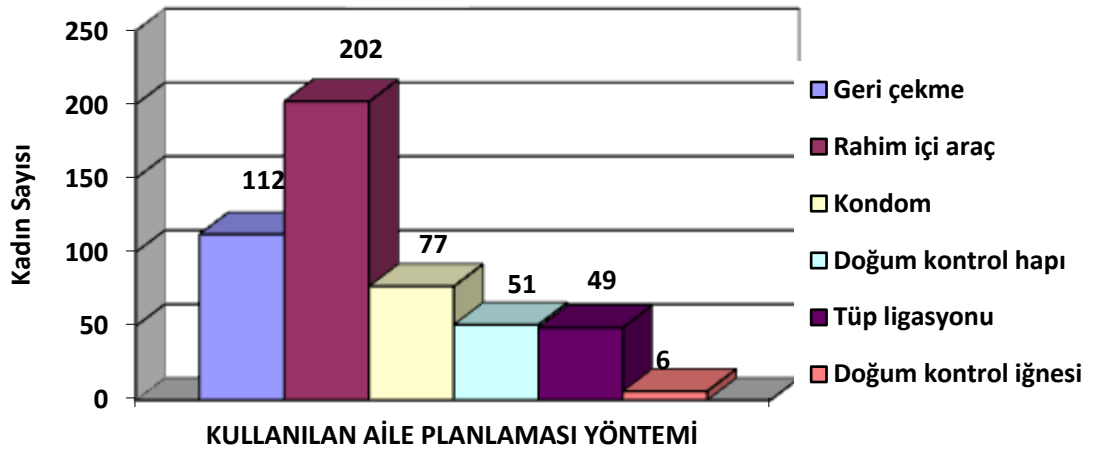
V.2.2. Aile Planlaması Yöntemi Kullanımı

Eşlerin istedikleri zamanda ve istedikleri sayıda çocuk sahibi olabilmelerini ve yüksek üreme sağlığı düzeyine sahip olabilmelerini sağlayan "Aile Planlaması Yöntemleri" sorgulandığında; 869 kadının %57,2'si (497) herhangi bir (modern ya da geleneksel) Aile Planlaması Yöntemi kullandığını belirtmiştir.

V.2.3. Kullanılan Aile Planlaması Yöntemi

Yöntem kullanan 497 kadının 112'si (%22,5) geleneksel yöntem olan geri çekme yöntemini kullanırken, 202'si (%40,6) rahim içi araç, 77'si (%15,5) kondom, 51'i (%10,2) oral kontraseptif (doğum kontrol hapı), 49'u (%9,8) tüp ligasyonu ve 6'sı (%1,2) enjektabl hormonal yöntem (üç aylık doğum kontrol iğnesi) ile gebelikten korunduklarını ifade etmişlerdir (**Şekil 9**).

Şekil 9. Aile Planlaması Yöntemi Kullanan Kadınların Kullandıkları Yöntemlere Göre Dağılımı (n=497)

V.2.4. Doğum Öncesi Bakım (DÖB) Hizmetlerinden Yararlanma

Kadınların %79,4'ü (673) gebe oldukları dönemde Doğum Öncesi Bakım (DÖB) hizmeti aldıklarını belirtirken, %20,6'sı (175) DÖB hizmeti almamıştır.

Gebeyken DÖB hizmetinden yararlanmamış kadınların en küçüğü 18 en büyüğü 49 ve ortalama yaşı 45 olarak saptanmıştır. Yani DÖB hizmetinden yararlanmayan kadınların %50'si 45 yaşın üzerindeydi (**Tablo 9a**). Ayrıca bu kadınların ilk evlenme yaş ortancası 18, ortalama çocuk sayısı da 4 olarak saptanmıştır.

İstatistiksel analiz yapıldığında; gebeyken DÖB hizmeti alan kadınların yaş ortalaması $32,52 \pm 7,93$ iken, almayanların yaş ortalaması $40,99 \pm 8,26$ olarak saptandı. Bu iki grup arasında yaş ortalamaları bakımından istatistiksel olarak da anlamlı fark bulundu ($p < 0,001$). Aynı şekilde gebeyken DÖB hizmeti alan kadınların çocuk sayıları ortalama $2,94 \pm 1,64$ iken almayan kadınların ortalama çocuk sayısı $3,99 \pm 1,97$ olarak saptandı. Ortalama çocuk sayıları arasındaki bu farklılık da istatistiksel olarak anlamlı bulundu ($p < 0,001$).

DÖB hizmeti alan kadınların lise ya da üniversite mezunlarının %89,9'u DÖB hizmetinden yararlanırken, eğitimsiz ya da ilkokul eğitilmiş kadınların %78,1'i DÖB hizmetinden yararlanmıştı. Kısaca eğitilmiş olan kadınlar az eğitilmiş ya da eğitimsiz kadınlara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ($p<0,05$) DÖB hizmetlerinden daha fazla yararlanmıştı.

Tablo 9a. Kadınların Eğitim Düzeyi, Çocuk sayısı ve Yaşa Göre Gebeyken Doğum Öncesi Bakım (DÖB) Hizmetinden Yararlanma Durumu

	DÖB hizmeti alan kadın (n=673)	DÖB Hizmeti almayan kadın (n=175)	İstatistiksel anlamlı farklılık
Eğitim	Sayı (%)	Sayı (%)	
Düşük (eğitimsiz, ilkokul)	593 (%78,1)	166 (%21,9)	
Yüksek (Lise, üniversite)	80 (%89,9)	9 (%10,1)	VAR ($p<0,05$)*
Çocuk Sayısı	ortalama±ss	ortalama±ss	
	2,94±1,64	3,99±1,97	VAR ($p<0,001$)**
Yaş	ortalama±ss	ortalama±ss	
	32,52±7,93	40,99±8,26	VAR ($p<0,001$)**

*Ki kare test **Student T test

İlçe kırsallarına göre gebeyken DÖB hizmetlerinden yararlanma durumu karşılaştırıldığında sırasıyla; Dört Yol (%92,9), Samandağ (%89,4), Belen (%87), İskenderun (%85,8), Erzin (%81,8), Kumlu (%81,3), Antakya (%77,4), Reyhanlı (%75), Hassa (%74,3), Altınözü (%69,6), Yayladağı (%66,7) ve Kırıkhan (%64,3) kırsalında kadınlar gebeyken DÖB hizmeti almıştır (**Tablo 9b**).

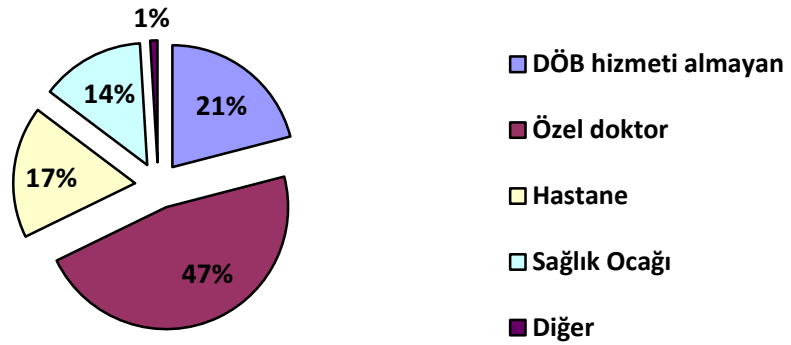
Tablo 9b. İlçe Kırsal Alanlarında Kadınların Doğum Öncesi Bakım Hizmeti Alma Oranları

İlçeler	Doğum Öncesi Bakım Hizmeti Alan Kadın (%)
Dört Yol	92,9
Samandağ	89,4
Belen	87,0
İskenderun	85,8
Erzin	81,8
Kumlu	81,3
Antakya	77,4
Reyhanlı	75,0
Hassa	74,3
Altınözü	69,6
Yayladağı	66,7
Kırıkhan	64,3
Toplam (HATAY)	79,4

V.2.5. Doğum Öncesi Bakım Hizmetinin Alındığı Yer

Araştırma grubunda gebeyken DÖB hizmeti alan 673 kadının %58,1'i (391) bu hizmeti özel doktordan, %21,7'si (146) hastaneden ve %17,1'i de (115) sağlık ocağından almıştır (**Şekil 10**).

Şekil 10. Doğum Öncesi Hizmet Alma ve Hizmetin Alındığı Yer

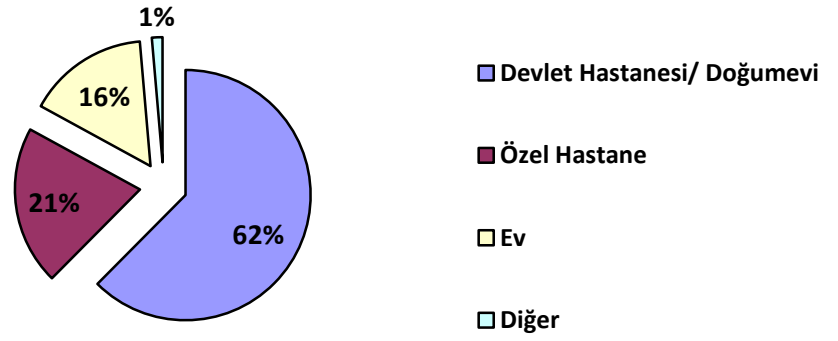

V.2.6. En Son Doğumun yapıldığı Yer

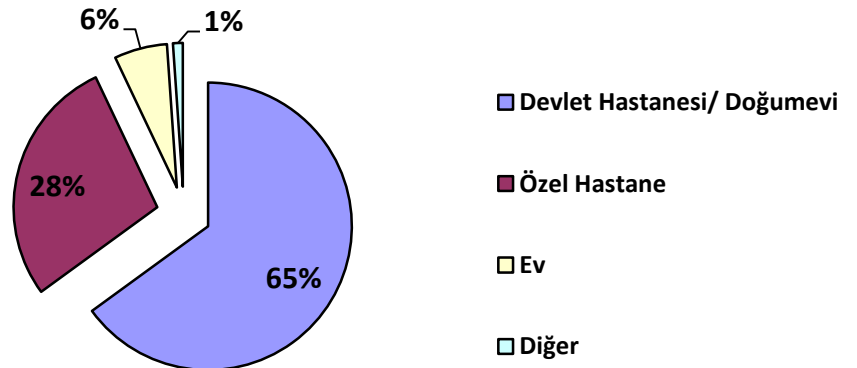
Kadınlara en son doğumunu nerede yaptığı sorulduğunda sırasıyla; Doğum yapmış 807 kadının %62,2'si (502) "Devlet Hastanesinde", %20,4'ü (165) "Özel Hastanede" ve %16'sı (126) da "Evde" olarak yanıt vermiştir (**Şekil 11**). Evde doğum yapanların %60,3'ü (76) ilkokul eğitilmiş, %27,8'i (35) eğitimsiz ve %5,6'sı (7) da kurslu okuryazardır.

En son doğumunu evde yapan tüm kadınların yaş ortalaması $41,69 \pm 7,48$, ortancası 45 olarak hesaplanmıştır. Ancak araştırmanın yapıldığı tarihte 35 ya da daha küçük yaşta olup, doğum yapmış 460 kadının en son doğum yaptığı yer değerlendirildiğinde; 27 (%5,8) kadının evde doğum yaptığı tespit edilmiştir (**Şekil 12**). Bu sonuçtan evde doğum oranlarının oldukça düştüğünü söylemek mümkündür.

Şekil 11. En Son Doğumun Yapıldığı Yer (15-49 yaş)
(n=807 doğum yapmış kadın)

Şekil 12. Otuz beş Yaş veya Daha Küçük Yaştaki Kadınların En Son Doğumunu Yaptığı Yer (n=460)

Bununla beraber en küçük çocuğu 5 veya daha küçük yaşta olan ve bu son çocuklarını evde doğuran kadın sayısı 18 dir. Ayrıca son 1 yıl içinde evde doğum yapan kadın sayısı ise 6 dır. Son bir yılda evde doğum yapan bu kadınların en küçüğü 22 en büyüğü ise 42 yaşındadır. Riskli doğum olarak nitelendirdiğimiz evde doğumların son bir yılda gerçekleşenlerin üçü Altınözü'nün Boynuyoğun Köyünde olmuştur.

V.2.7. Kadınlarda Sigara İçme Durumu

Araştırma grubundaki kadınların 1048 inin yanıtladığı sigara kullanma ile ilgili soruya göre; kadınların %85,1'i (914) hiç sigara kullanmamıştı, %6,8'i (73) ara-sıra kullanırken %3,9'u (42) günde bir paketten az ve %1,7'si (18) de günde bir paket içmekteydi. Bir paketten fazla içen kadın sayısı ise bir olarak saptandı. Sigara içen 33,60±9,8 iken içmeyen kadınların yaş ortalaması 32,32±9,54 olarak hesaplandı. Sigara içmeyen kadınların yaş ortalaması içenlere göre düşük olsa da bu iki yaş ortalaması arasında istatistiksel anlamlılık bulunmadı ($p>0.05$) (**Tablo 10**).

Kırsal kesimde yaşayan kadınların eğitim düzeyine göre sigara içme durumu analiz edildiğinde de; eğitimsiz, ilk/ortaokul ya da lise/üniversite eğitim düzeyleri arasında sigara kullanma bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmadı ($p>0.05$) (**Tablo 10**).

Tablo 10a. Kadınların Yaşa Göre Sigara Kullanma Durumları

	SİGARA İÇMEYEN (n=914)	SİGARA İÇEN (n=134)	İstatistiksel anlamlı farklılık (P)*
Yaş (ortalama±ss)	32,52±7,93	40,99±8,26	YOK (p=0,121)**

*Student T Test

Tablo 10b. Kadınların Eğitim Düzeylerine Göre Sigara Kullanma Durumları

SİGARA	EĞİTİM DÜZEYİ			İSTATİSTİKSEL ANLAMLI FARKLILIK (P)*
	Eğitimsiz/Kurs	İlk/orta	Lise/Üniversite	
İÇİMİYOR	127 (%87,6)	695 (%84,7)	86 (%84,3)	YOK (P=0,645)
İÇİYOR	18 (%12,4)	126 (%15,3)	16 (%15,7)	
TOPLAM	145	821	102	1068

*Ki kare Test

V.2.8. Kadın ya da Ailesinin Hastalanınca En Çok Başvurduğu Yer

Kadınların ya da ailelerinin hastalandıklarında öncelikle en çok başvurduğu yer sorusunu 955 kadın yanıtladı. En çok başvuru yapılan yer Devlet Hastanesiydi (%51,8 (495)). Bunu Sağlık Ocağı (%37,2 (355)) ve eczane (%0,5) izledi. Hatay genelinde Birinci basamak sağlık hizmetlerinin sunumunda Aile Hekimliği sistemine geçiş Aralık 2010 tarihinde gerçekleşmiştir.

V.2.9. Kadınların İlaç Kullanırken En Çok Önerisine Uyduğu Kişi

İlaç kullanılırken en çok önerisine uyulan kişi kimdir? Sorusunu 1038 kadın cevaplamıştır. Buna göre kadınların 998'i (%96,1) "doktor" yanıtını vermiştir.

V.2.10. İlaçların düzenli kullanılması

İlaçların düzenli kullanılıp kullanılmadığını sorgulayan soruya 1048 kadın yanıt vermiştir. Bu kadınların %82,2'si (872) kullandığı ilacı düzenli aldığını, %16,8'i (176) ise düzensiz aldığını ifade etmiştir. Bu oran akılcı ilaç kullanımı açısından değerlendirildiğinde hekimlerin ilacın düzenli alınması gerektiği konusunda hasta kadınları daha iyi bilgilendirmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

V.3. İSTİHDAM VE GELİR BULGULARI

V.3.1. Kadınların Çalıştıkları İşler

Kadınlara yaptıkları iş sorulduğunda, 1024 kadından yanıt alınmıştır. Buna göre; kırsaldaki kadınların %66,6'sı (682) ev hanımı iken %33,4'ü (342) herhangi bir şekilde (gelir getiren devamlı ya da geçici işte çalışan ve gelir getiren ya da getirmeyen aile işçisi vb.) çalışıyor, 6'sı (%0,6) da emekliydi (**Tablo 11**). 135 (%13,2) kadının devamlı ya da geçici işi vardı. Ücretsiz aile işçisi konumunda olan 189 kadının 108'i (%57,1) gelir getirirken 81'i (%42,9) gelir getirmiyordu.

Tablo 11. Kadınların Yaptıkları İşin Genel Tanımlaması

İş	Kadın Sayısı	%
Ev hanımı	682	66,6
Gelir getiren, devamlı iş	60	5,9
Gelir getiren, geçici iş (mevsimlik-gündelik iş)	75	7,3
Gelir getiren, ücretsiz aile işçisi (ürününün satıldığı tarım veya hayvancılık vb.)	108	10,5
Gelir getirmeyen ücretsiz aile işçisi (ailede ürününden yararlanan tarım veya hayvancılık vb)	81	7,9
Diğer	12	1,2
Emekli	6	0,6
TOPLAM	1024	100,0

V.3.2. İşin Vardiyalı Olma Durumu

Çalışan kadınlara vardiyalı çalışma durumları sorulduğunda; 148 kadın yanıt vermiştir. Yanıtlara göre; kadınların 135'i gelir getiren devamlı ya da geçici işte çalışmaktaydı. Sadece 24 (%16,2) kadın vardiyalı çalıştığını belirtti. Vardiyalı çalışanların 6'sı (%25) tarımsal alanda çalışırken, 6'sı (%25) işçi, 4'ü (%16,6) de gündelikçi (bebek bakımı, temizlik vb.) olarak çalışmaktaydı.

V.3.3. Ücret Karşılığında Çalışmaya Başlanan Yaş

Yüz altmış dokuz kadının yanıtladığı “Ücret karşılığı kaç yaşında çalışmaya başladınız?” sorusuna göre kadınların ücret karşılığı çalıştığı en küçük yaş 7, en büyük yaş da 45 olarak belirtildi. Kırsal alanda ortalama çalışmaya başlanılan yaş $18,87 \pm 8,74$, ortanca yaş da 15 olarak hesaplandı.

V.3.4. Ücret Karşılığı Çalışma Süresi

Yüz kırk beş kadının yanıtladığı “Kaç yıldır ücret karşılığında çalışmaktasınız?” sorusunun yanıtlarına göre; en az 1 en çok 39 yıldır çalışmakta olan kadın vardı. Kırsal alanda ortalama çalışma süresi $11,70 \pm 9,38$ yıl olarak hesaplandı.

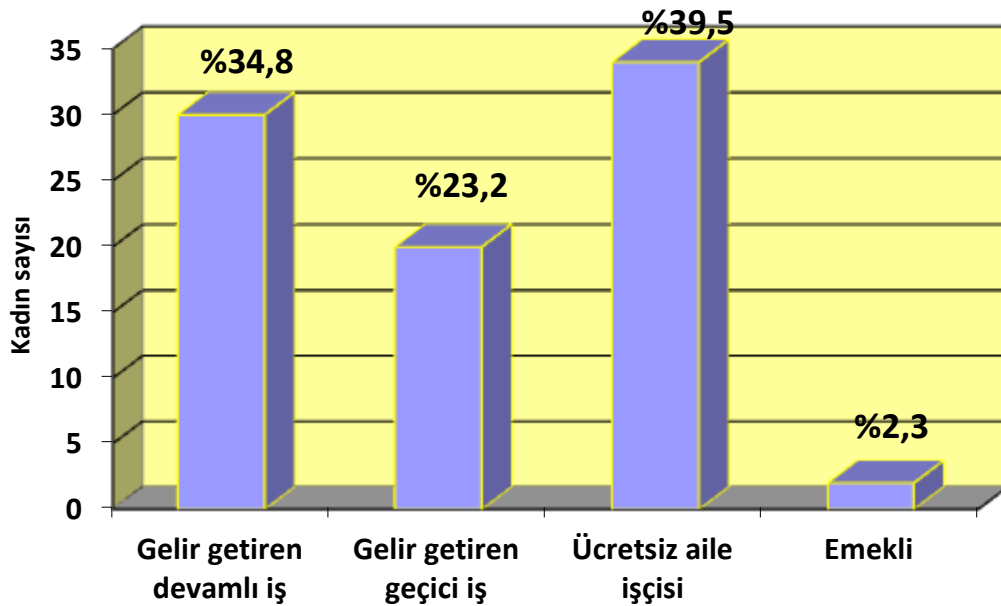
V.3.5. Halen Çalıştıkları İş Dışında Ücret Karşılığı Başka İşte Çalışma

Herhangi bir şekilde çalışan 342 kadının, 11 (%3,2) tanesi yaptıkları iş dışında zaman zaman ya da sürekli ek iş de yapmaktaydı.

V.3.6. Kadınların Kendi Primlerinden Dolayı Sosyal Güvenceleri

Herhangi bir şekilde çalışan 342 kadının 86’sının (%25,1) kendi primleri ile elde ettiği ya da kendi çalışmalarından dolayı elde ettiği sosyal güvenliği vardı (**Şekil 13**). Hatay kırsalında yaşayan 1024 kadın üzerinden değerlendirdiğimizde kendi çalışmasından dolayı sosyal güvencesi olanların oranı %8,4 olarak hesaplandı.

Şekil 13. Kendi Primlerinden Dolayı Sosyal Güvencesi Olan Kadınların İş Tanımları (n=86)

V.3.7. Kadının Kazandığı Paranın Harcanması Kararında En Çok Söz Hakkı Kimde?

“Kazancınızı harcama kararında evde en çok söz hakkına kim sahiptir?” sorusuna 381 kadın yanıt vermiştir. Buna göre; %45,1’inde (172) kadının kazandığı paranın harcanmasında kadın ve eşi ortak karar verirken %7,2’si (77) kadının kendisi karar veriyordu. %7,7’sinde (83) eşi %3,9’unda (42) ise babası karar veriyordu.

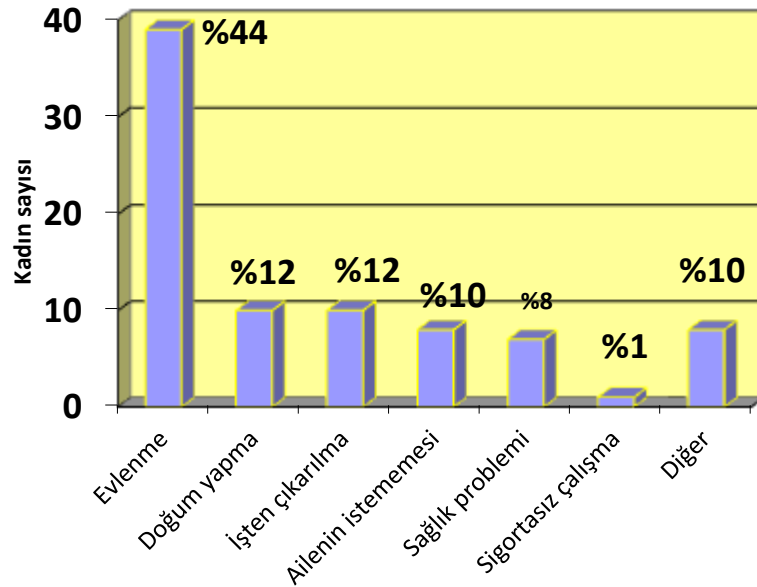
V.3.8. İş Değişikliği

Şimdiye kadar ücretli iş değişikliği yapıp yapmadıkları sorusunu kadınların 245’ i yanıtlamıştır. Buna göre; 216’sı (%88,1) hiç iş değişikliği yapmamış, 29’u ise en az bir kez olmak üzere iş değişikliği yapmıştır.

V.3.9. En Çok İş Bırakma Nedeni

Araştırmaya katılan 1074 kadının 82’si (%7,63) daha önce çalıştığını, ancak değişik nedenlerden dolayı işi bıraktığını ifade etmiştir. En çok iş bırakma nedeni olarak 36 (%43,9) kadın evliliği göstermiştir. On (%12,1) kadın doğum yapmayı, 10 (%12,1) kadın işten çıkarılmayı ve 8 (%9,75) kadın da ailenin istememesini neden olarak göstermiştir (Şekil 14).

Şekil 14. Hatay Kırsalında İş Bırakan Kadınların En Çok İş Bırakma Nedenleri (n=82)

V.3.10. Kadınların Yaptıkları İşten Beklentileri

Ev hanımı olmayan, herhangi bir işte (gelir getiren devamlı ya da geçici işte çalışan ve gelir getiren ya da getirmeyen aile işçisi vb.) çalışan 210 kadının %78,1'i (164) "geçimimi sağlamak", %6,6'sı (14) "gelirimi yükseltmek", %6,2'si (13) "üretken olmak" ve %2,4'ü "üst düzeye yükseltmek" için çalışıyorum yanıtını vermiştir.

V.3.11. Çalışma Hayatında Karşılaşılan En Önemli Güçlük ve Sorun

Herhangi bir şekilde çalışan kadınlardan 254'ü "Çalışma hayatınızda karşılaştığınız en önemli güçlük ve sorun sizce hangisidir?" sorusunu yanıtlamıştır. Verilen yanıtlara göre kadınların %33,5'i (85) sorun yaşamadığını, %29,1' (74) işin yapısından kaynaklanan sorunlar yaşadığını, %18,5'i (47) kadın olmaktan dolayı (ev işleri, çocuk bakımı, doğum, fiziksel güçsüzlük vb.) güçlükler çektiğini ve %13'ü de ücret azlığı ve sigortasız çalışmaktan dolayı sorunlar yaşadığını belirtmiştir (**Tablo 12**).

Tablo 12. Kadınların Çalışma Hayatında Yaşadığı Sorunların Nedenleri

	Kadın Sayısı	%
Sorun yaşamayan	85	33,46
İş yapısından kaynaklanan zorluklar yaşayan	74	29,13
Kadın olmaktan kaynaklanan problem yaşayan (ev işi, çocuk bakımı, doğum, emzirme, fiziksel güçsüzlük vb)	47	18,50
Ücret azlığı ya da sigortasız çalışmadan kaynaklanan sorunlar yaşayan	33	12,99
Diğer	15	5,91
Toplam	254	100,00

V.3.12. Çalışmadan Dolayı Aile İçinde ve Çevrede Karşılaşılan En Önemli Sorun

Herhangi bir şekilde çalışan kadınlardan 172'si "Çalışmanızdan dolayı aile içinde ve çevrede karşılaştığınız en önemli sorun hangisidir?" sorusunu yanıtlamıştır. Buna göre kadınların %62,8'i (108) aile içinde rol ve görevlerde aksama yaşadığını, %13,4'ü (23) eşi ve çocuklarının çalışmasını istemediğini, %7'si (12) hafta sonu ve fazla mesai çalışmalarının sorun yarattığını belirtmiştir (**Tablo**

13). En çok verilen “aile içi rol ve görevde aksamalar” yanıtı, toplumda “toplumsal cinsiyet” kavramının belirgin şekilde ön planda olduğunun da bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Tablo 13. Çalışmadan Dolayı Aile İçinde ve Çevrede Karşılaşılan En Önemli Sorun

	Kadın Sayısı	%
Aile içi rol ve görevde aksama	108	62,8
Eş ve çocukların çalışmasını istememesi	23	13,4
Fazla mesai, hafta sonu ve vardiya sorunları	12	7,0
Diğer	29	16,9
Toplam	172	100,0

V.3.13. Çalışan Kadının Ailedeki Sorumluluk Paylaşımı

Kadınlara “Çalışan kadının ailedeki sorumluluk paylaşımı sizin evde nasıl uygulanıyor?” sorusu yöneltildiğinde; 280 kadın yanıtlamıştır. Verilen yanıtlara göre %50,7’si (142) ev işlerinin kadınlar tarafından yapıldığını, %29,3’ü ev işlerinin aile içinde eşit sorumlulukla birlikte yapıldığını ve %20’si (56) paylaşımın duruma göre değiştiğini söylemiştir (**Tablo 14**).

Tablo 14. Kırssalda Çalışan Kadının Ailedeki Sorumluluk Paylaşımı

	Kadın Sayısı	%
Ev işleri aile içinde eşit sorumluluk	82	29,3
Ev işleri kadın tarafından yapılır	142	50,7
Duruma göre değişir	56	20,03
Toplam	280	100,0

V.3.14. Çalışmadan Dolayı Ev İçinde veya Dışarıda Takdir Edilme

Kadınların 469’unun verdiği yanıtı göre; %89,9’u çalışmalarından dolayı takdir ediliyor, %9,8’i (46) ise takdir edilmiyordu.

V.3.15. Kırssalda Kadınların En Çok Çalışmama Nedenleri

Yedi yüz elli kadının yanıtladığı sorunun analizine göre; Kadınların %41,5’i (311) çalışmak istediğini, ancak çocuk bakımı ve ev işlerinin bunu engellediğini söylerken, %18,9’u (142) çalışmak

istemediğini ve %16,1'i de (121) eşinin ya da babasının çalışmasını istemediğini söylemiştir (Tablo 15).

Tablo 15. Kırsalda Kadınların En Çok Çalışmama Nedenleri (n=750)

	Kadın Sayısı	%
Çalışmak istiyor, ancak çocuk bakımı ve ev işleri engelliyor	311	41,5
Çalışmak istemiyor	142	18,9
Eşi ya da babası istemiyor	121	16,1
Çalışmak istiyor, iş bulamıyor	120	16,0
İşten çıkarılan	15	2,0
Diğer	14	1,9
Birden fazla neden gösteren	27	3,6
Toplam	750	100,0

V.3.16. Kırsalda Kadının En Çok Çalışmak İsteddiği Alan

Altı yüz yirmi altı kadının yanıtladığı “En çok çalışmak istediğiniz alan hangisidir?” sorusunun yanıtlarına göre; 194 kadının en çok istediği çalışma alanı “Evde el ürünü üretip satma” olarak belirlenmiştir. Daha sonra sırasıyla 131 (%20,9) kadın “tarım” alanı ve 101 (%16,1) kadın “evde bebek ya da yaşlı bakımı” alanında çalışmak istediğini belirtmiştir.

Tablo 16. Kırsalda Kadının En Çok Çalışmak İsteddiği Alan (n=626)

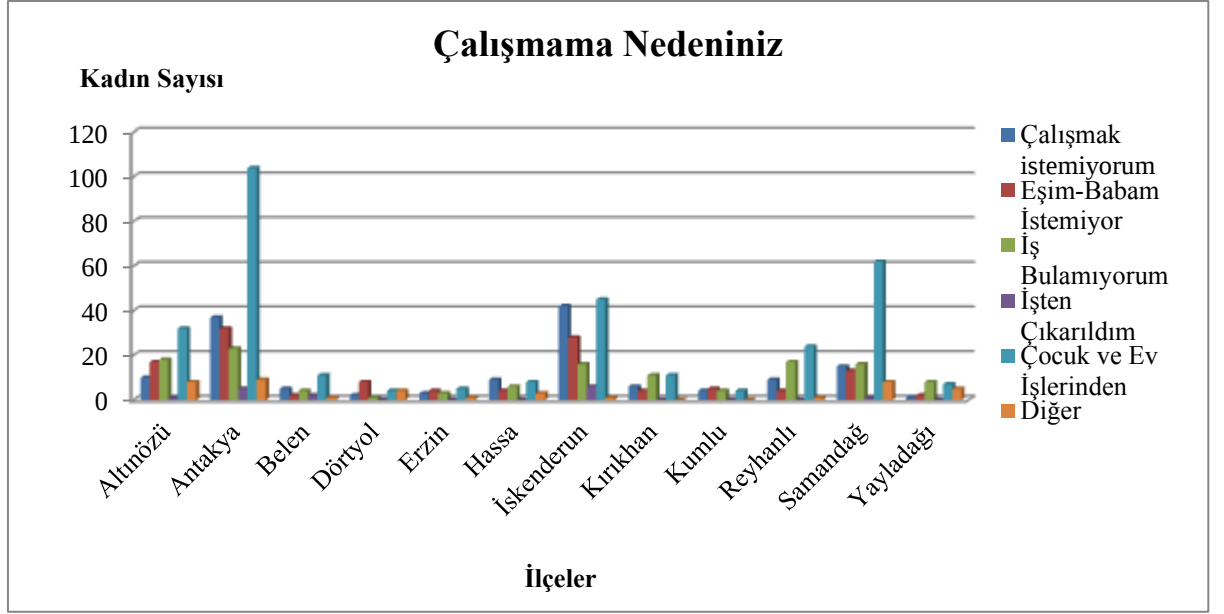
ÇALIŞMA ALANI	Kadın Sayısı	%
Evde el ürünü üretip satma	194	31,0
Tarım	131	20,9
Evde bebek / yaşlı bakımı	101	16,1
Evlerde / kurumlarda gündelikçilik	97	15,5
Diğer	90	14,4
Birden fazla alan	13	2,1
Toplam	626	100,0

V.3.17. Çalışmıyorsanız, Bunun En Çok Nedeni Hangisine Uymaktadır?

Bu soruya cevap veren 766 kadından 317'si çocuklar ve ev işlerinden dolayı çalışmadığı, 143'ü çalışmak istemediği, 127 si ise çalışmak isteyip iş bulamadığını bildirmiştir. İlçelere göre bu soruyu incelediğimiz zaman, Antakya'da bu soruya cevap veren 210 kişiden 32 sinin eşinin veya babasının izin vermediği, 104'nün de ev işleri ve çocuklardan dolayı çalışmadığı belirlenmiştir (Tablo 17, Şekil 16).

Tablo 17. Çalışmıyorsanız, Bunun En Çok Nedeni Hangisine Uymaktadır?

İlçeler	Çalışmak istemiyorum	Eşim-Babam istemiyor	İş Bulamıyorum	İşten Çıkarıldım	Çocuk ve Ev İşlerinden	Diğer	Toplam
Altınözü	10	17	18	1	32	8	86
Antakya	37	32	23	5	104	9	210
Belen	5	2	4	2	11	1	25
Dörtöyl	2	8	1	0	4	4	19
Erzin	3	4	3	0	5	1	16
Hassa	9	4	6	0	8	3	30
İskenderun	42	28	16	6	45	1	138
Kırıkhan	6	4	11	0	11	0	32
Kumlu	4	5	4	0	4	0	17
Reyhanlı	9	4	17	0	24	1	55
Samandağ	15	13	16	1	62	8	115
Yayladağı	1	2	8	0	7	5	23
Toplam	143	123	127	15	317	41	766

Şekil 16. İlçelere Göre Kadınların Çalışmama Nedenleri

V.3.18. En Çok Çalışmak İsteddiğiniz Alan Hangisidir?

Ankete katılan kadınlardan %20'si tarım sektöründe, %16' sı evde bebek veya yaşlı bakımı, %5' i herhangi bir işyerinde gündelikli çalışma, %31 i ise evde el işi yapmak istediğini bildirmiştir (Tablo 18).

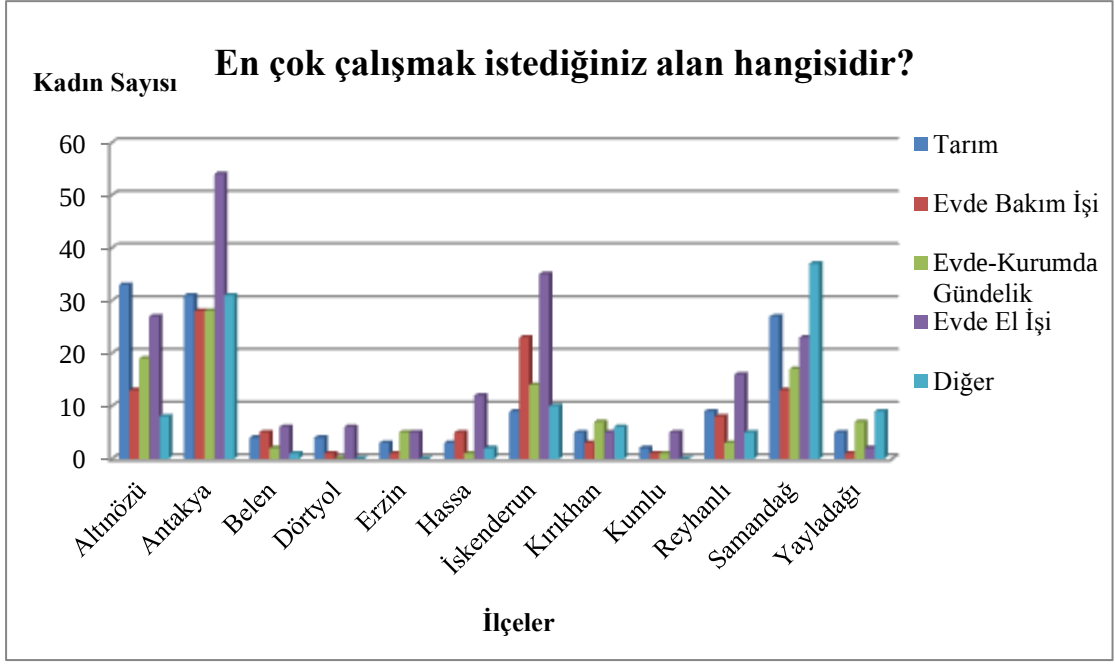
Tablo 18. En Çok Çalışmak İsteddiğiniz Alan Hangisidir?

	Kadın sayısı	Oran(%)
Tarım	131	20.9
Evde bakım işi	101	16.1
Evde Kurumda Gündelik	97	15.5
Evde el işi	194	31.0
Diğer	90	14.4

İlçelere göre bu soru incelendiğinde, Altınözü ilçesinde ankete katılan 100 kadından 33'nün (%33) tarım sektöründe çalışmak istediği, 27'sinin evde el işi yapmak istediği, Samandağ'da ankete katılan 117 kadından 27'sinin tarım sektöründe, 23'nün evde el işi yapmak istediğini bildirmişlerdir (Tablo 19, Şekil 17).

Tablo 19. İlçelere Göre Kadınların En Çok Çalışmak İstedikleri Alanlar

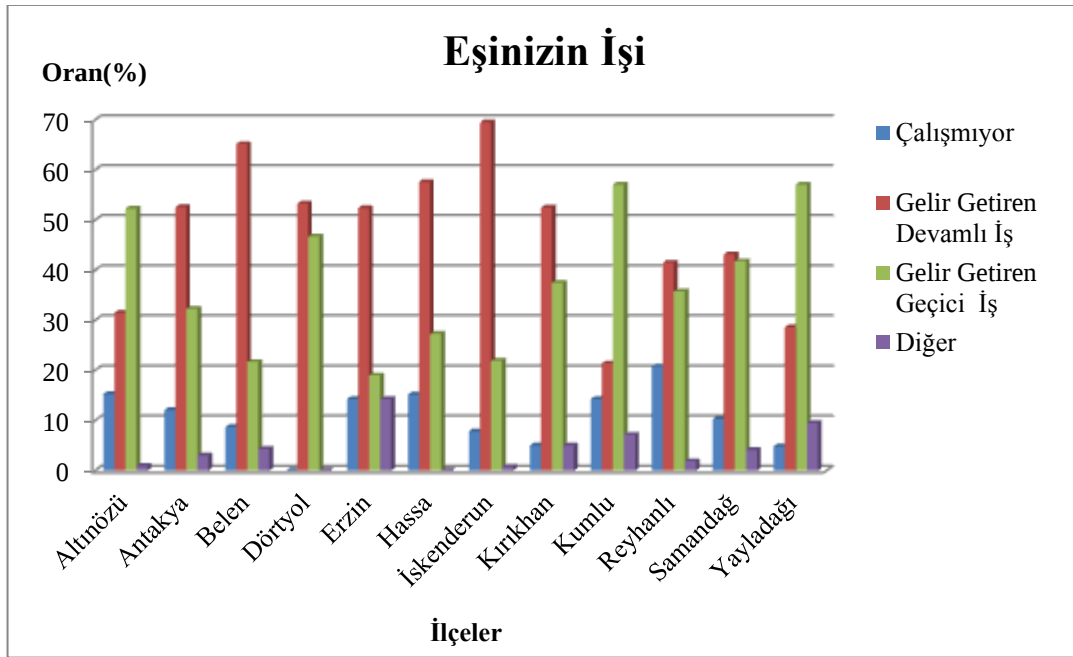
	Tarım	Evde Bakım İşİ	Evde- Kurumda Gündelik	Evde El İşİ	Diğer	Toplam
Altınözü	33	13	19	27	8	100
Antakya	31	28	28	54	31	172
Belen	4	5	2	6	1	18
Dört Yol	4	1	0	6	0	11
Erzin	3	1	5	5	0	14
Hassa	3	5	1	12	2	23
İskenderun	9	23	14	35	10	91
Kırıkhan	5	3	7	5	6	26
Kumlu	2	1	1	5	0	9
Reyhanlı	9	8	3	16	5	41
Samandağ	27	13	17	23	37	117
Yayladağı	5	1	7	2	9	24
Toplam	135	102	104	196	109	646

Şekil 17. Kadınlar Tarafından En Çok Çalışılmak İstenen Alanlar

V.3.19. Eşinizin yaptığı iş nedir?

Ankete katılan kadınların %50 sinin eşlerinin gelir getiren devamlı işi olduğu, % 35 nin gelir getiren geçici işi olduğu, % 11nin ise eşinin herhangi bir işinin olmadığı belirlenmiştir. İlçelere göre bu durum incelendiği zaman ile Altınözü (%15.3) ve Hassa (%15.2) ilçesindeki kadınların eşinin çalışmadığı, İskenderun'dan ankete katılan kadınların eşlerinin % 70'nin eşinin gelir getiren devamlı işinin olduğu, Kumlu ilçesinde ankete katılan kadınların %57' sinin eşinin ise gelir getiren geçici işi olduğu belirlenmiştir (Tablo.20, Şekil 18).

Şekil 18.Eşinizin Yaptığı İş**Tablo 20. Eşinizin Yaptığı İş Nedir?**

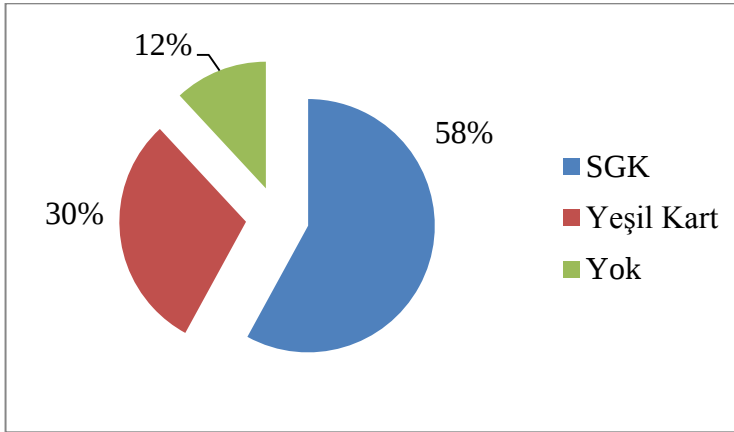
	Çalışmıyor	Gelir Getiren Devamlı İş	Gelir Getiren Geçici İş	Diğer	Toplam
Altınözü	15,3	31,5	52,3	0,9	13,3
Antakya	12,1	52,6	32,3	3,0	27,8
Belen	8,7	65,2	21,7	4,3	2,8
Dörtyol	,0	53,3	46,7	0,0	1,8
Erzin	14,3	52,4	19,0	14,3	2,5
Hassa	15,2	57,6	27,3	0,0	3,9
İskenderun	7,8	69,5	21,9	0,8	15,3
Kırıkhan	5,0	52,5	37,5	5,0	4,8
Kumlu	14,3	21,4	57,1	7,1	1,7
Reyhanlı	20,8	41,5	35,8	1,9	6,3
Samandağ	10,3	43,2	41,8	4,1	17,3
Yayladağı	4,8	28,6	57,1	9,5	2,5
Toplam	11,5	49,5	36,0	3,0	100,0

V.3.20. Eşinizin Sosyal Güvenlik Yapısı Nedir?

Ankete katılan kadınların %58' inin Sosyal güvenlik kurumu (Bağkur, SSK,, Emekli sandığı), %30 yeşil kartlı, %1' inin ise herhangi bir sosyal güvenliğinin olmadığı belirlenmiştir (Tablo 21, Şekil 19).

Tablo 21. Eşinizin Sosyal Güvenlik Yapısı Nedir?

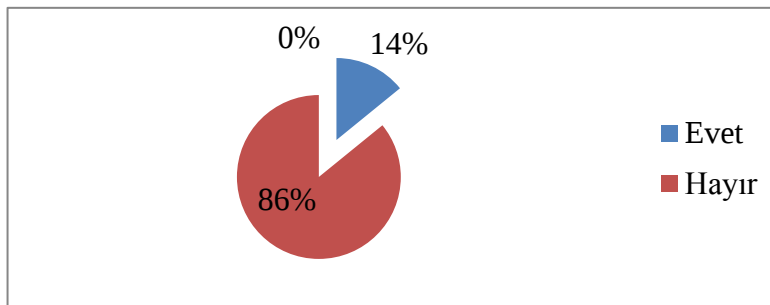
	Kadın sayısı	Oran(%)
SGK	506	57.9
Yeşil Kart	263	30.1
Yok	104	11.9
Toplam	873	99.9

Şekil 19. Eşinizin Sosyal Güvenlik Yapısı Nedir

V.3.21. Eşinizin Ya Da Sizin Sosyal Güvenlik Kurumuna Prim Borcu Var mı?

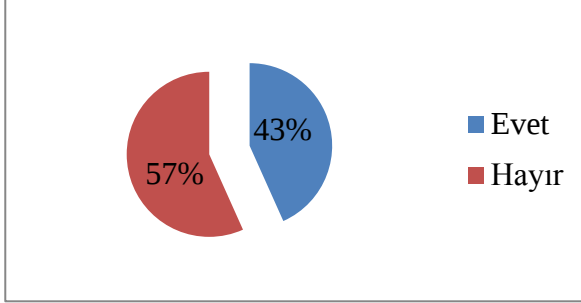
Ankete katılan kadınlardan %14.1 oranında bir kesiminin kendisi veya eşinin veya eşlerinin sosyal güvenlik kurumuna borcunun olduğu, %85.7 sinin ise borcunun olmadığı belirlenmiştir (Şekil 20).

Şekil 20. Sosyal Güvenlik Kurumuna Borç Durumu.

V.3.22. İşkur Adında Bir Kurum Duydunuz mu?

Ankete katılan kadınların % 43.3'ü İşkur'u duymuş, biliyor, % 56.7 sinin ise duymamış olduğu saptanmıştır.

Şekil 21. İşkur'u Bilme Durumu

V.3.23. İşkur'a Hiç Başvurdunuz mu?

Ankete katılan 1039 kadından %4.8'i İşkur' a daha önce başvuru yapmış, %95'i ise daha önce İşkur' a başvurmamıştır (**Tablo 22**).

Tablo 22. İşkur'a Başvuru Durumu

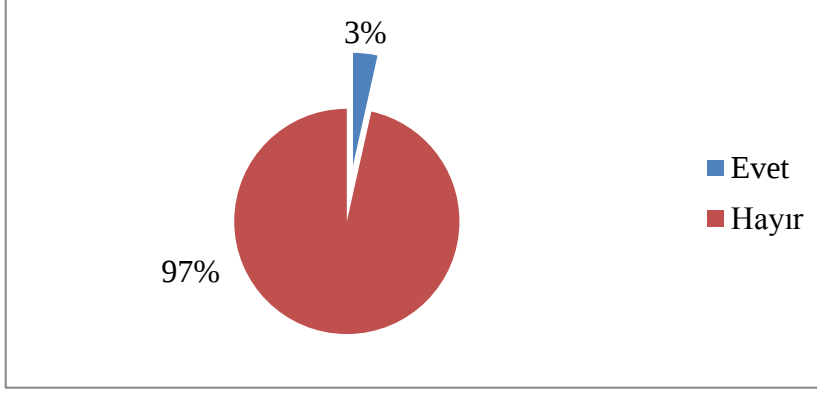
	Kadın sayısı	Oran(%)
Evet	50	4.8
Hayır	989	95.2
Toplam	1039	100

V.3.24. İşkur'a Kayıtlı mısınız?

Ankete katılan ve bu soruya cevap veren 1036 kadından % 3.5 nin İşkur'a kayıtlı olduğu, %96.5 nin ise İşkur'da kaydının olmadığı belirlenmiştir (**Tablo 23, Şekil 22**).

Tablo 23. İşkur'a Kayıtlı mısınız?

	Kadın sayısı	Oran(%)
Evet	36	3.5
Hayır	1000	96.5
Toplam	1036	100

Şekil 22. İşkur'a Kayıtlı Olma Durumu.

V.3.25. İstihdama Yönelik Meslek Edindirme Kurslarını Hiç Duydunuz mu?

Ankete katılan ve bu soruya cevap veren 1044 kadınlardan % 35.7'si istihdama yönelik meslek edindirme kurslarını daha önce duydukları, %64.3'nün ise daha önce bu tür kursları duymadıkları belirlenmiştir (**Tablo 24**).

Tablo 24. İstihdama Yönelik Meslek Edindirme Kurslarını Duydunuz mu?

	Kadın sayısı	Oran(%)
Evet	373	35.7
Hayır	671	64.3
Toplam	1044	100

V.3.26. İstihdama Yönelik Meslek Edindirme Kurslarına Hiç Katıldınız mı?

Ankete katılan ve bu soruya cevap veren 1036 kadından %6.6'sı istihdama yönelik meslek edindirme kurslarına katılmış, % 93.4 ise daha önce bu tür kurslara katılmamış oldukları belirlenmiştir (**Tablo 25**).

Tablo 25.İstihdama Yönelik Meslek Edindirme Kurslarına Katıldınız mı?

	Kadın sayısı	Oran(%)
Evet	68	6.6
Hayır	968	93.4
Toplam	1036	100

V.3.27. Beceri Ve Kapasite Geliştirme Programları İle El Emeği Ürünlerini Değerlendirmeye Yönelik Kurslara Katıldınız mı?

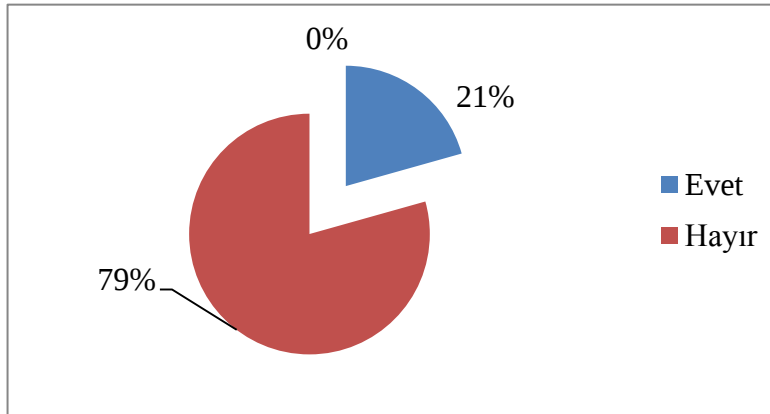
Ankete katılan kadınlara “Beceri ve kapasite geliştirme programları ile el emeği ürünlerini değerlendirmeye yönelik kurslara katıldınız mı?” sorusu sorulduğunda bu soruya cevap veren 1018 kadından %13.3 nün bu tür kurslara katıldığı, %86.6 sının ise bu tür kurslara katılmadığı belirlenmiştir (Tablo 26.).

Tablo 26. Beceri Ve Kapasite Geliştirme Kurslarına Katıldınız mı?

	Kadın sayısı	Oran(%)
Evet	136	13.3
Hayır	882	86.6
Toplam	1018	100

V.3.28. Halk Eğitim Kurslarına Hiç Katıldınız mı?

Ankete katılan ve “Halk eğitim kurslarına hiç katıldınız mı?” sorusuna cevap veren 1022 kadından %20.6 sı daha önce halk eğitim kurslarına katıldığını, %79.2 sinin ise bu tür kurslara katılmadığı belirlenmiştir (Şekil 23).

Şekil 23. Halk Eğitim Kurslarına Katılım Durumu

V.3.29. Bu tür kurslara katılmama nedeniniz nedir?

Ankete katılan kadınlara “Bu tür kurslara neden katılmadınız” sorusunu sorduğumuzda, ankete katılan kadınların %10.6’sı, kursa katılmasını babasının veya eşinin istemediği, %24’nün kendisinin kursa katılmak istemediği, %20.2’sinin bu tür kursların olduğunu bilmediği için katılmadığı, %35.5’nin ise bu tür kurslara katılmasının ev işleri ve çocuklardan dolayı katılmadığını bildirmişlerdir (Tablo 27).

Tablo 27.Neden Kurslara Katılmıyorsunuz?

	Kadın sayısı	Oran(%)
Eş veya Baba izin vermiyor	81	10.6
Kendisi istemiyor	189	24.6
Kurslardan bilgisi yok	155	20.2
Ev işleri ve çocuk bakımı	257	33.5
Diğer	85	11.1
Toplam	767	100

V.3.30. Kurslarda En Çok Yararlanmak İstedığınız Alan Hangisidir?

Ankete katılan kadınların %59.2 si el sanatları ile ilgili kursların açılmasını, %14.8'i yemek yapımı ile ilgili kursların açılmasını, %6.1 i turizm, %5.3 ise tarımsal faaliyetlerle ilgili kursların açılmasını istediklerini bildirmişlerdir (**Tablo 28**).

Tablo 28. Kurslardan En Çok Yararlanmak İstedığınız Alan Nedir?

	Kadın sayısı	Oran(%)
Tarım	43	5,3
Turizm	50	6,1
El sanatları	483	59,2
Yemek	121	14,8
Yaşlı ve çocuk bakımı	50	6,1
Diğer	69	8.5

V.3.31. Kırsalda Yaşayan Kadınların İstihdamının Artırılması İle İlgili Sizce En Etkili Çözüm Önerisi Nedir?

Ankete katılan kadınlara “Kırsalda yaşayan kadınların istihdamının artırılması ile ilgili sizce en etkili çözüm önerisi nedir?” sorusuna 1009 kadın cevap vermiş ve bunlardan %46.9’u eğitim düzeyinin artırılmasını, %35.6’sı meslek edindirme kurslarının kırsal alanda yaygınlaştırılmasını, geriye kalanların ise belediyelerin kadınlara pazar alanlarında ayrıcalık göstermesini, tarımsal destek ve teşviklerde kadınlara ayrıcalık tanınmasını, Üretici/yetistirici birliklerine üyeliklerin kolaylaştırılıp yaygınlaştırılmasını, tarım kredilerinin cazip hale getirilmesini istedikleri belirtmiştir.

V.4. TARIMSAL FAALİYET BULGULARI

V.4.1. Tarımsal Faaliyetlere Katkıda Bulunuyor musunuz?

Tablo 29 incelendiğinde “Tarımsal Faaliyetlere katkıda bulunuyor musunuz?” sorusuna ankete katılan 1074 kadından 951 kadın cevap vermiştir. Bunlar arasında 449 kadın (%48.2) tarımsal faaliyetlere katkı sağladığı, 479 kadın (% 51.4) ise tarımsal faaliyetlere katkı sağlamadığını bildirmiştir. İlçelere göre kadınların tarımsal faaliyetlere katılma durumları ise Tablo 30’da verilmiştir. Tablo incelendiğinde kadınların tarımsal faaliyetlere en fazla katıldığı ilçenin Altınözü (%75), Kırıkhan(%73) Yayladağı (%73) ve Kumlu (%72) ilçeleri olduğu belirlenmiştir.

Tablo 29. Tarımsal Faaliyetlere Katkıda Bulunuyor musunuz?

	Kadın sayısı	Oran(%)
Evet	466	49
Hayır	485	51,0
Toplam	951	100

Tablo 30. Kadınların İlçelere Göre Tarımsal Faaliyetlerde Bulunma Durumu

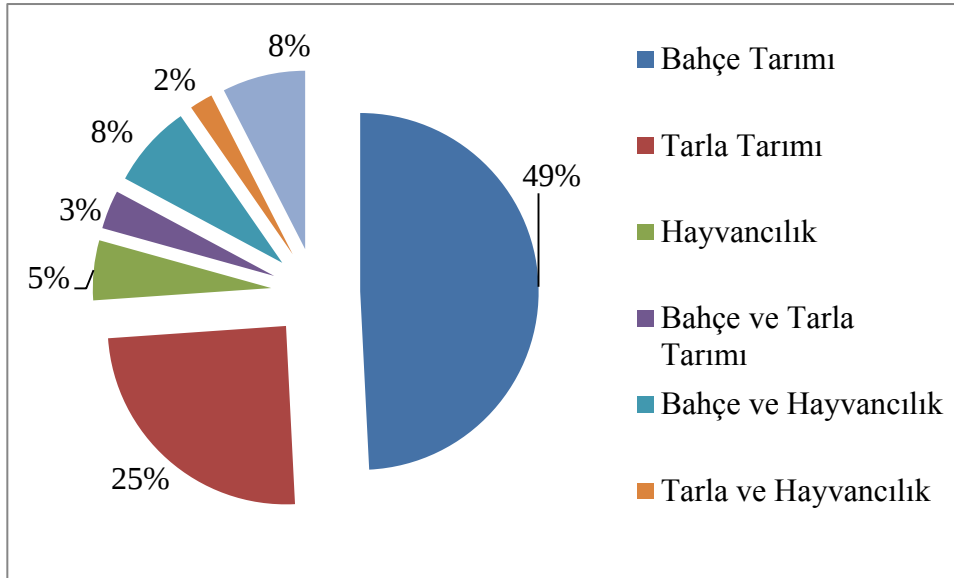
İlçeler	Kadın sayısı Evet	Evet Oran (%)	Hayır Kadın Sayısı	Hayır Oran (%)	Toplam
Altınözü	75	75	25	25	100
Antakya	118	44	149	56	267
Belen	9	28	23	72	32
Dört Yol	6	32	13	68	19
Erzin	12	48	13	52	25
Hassa	10	30	23	70	33
İskenderun	58	34	113	66	171
Kırıkhan	33	73	12	27	45
Kumlu	13	72	5	28	18
Reyhanlı	26	41	38	59	64
Samandağ	87	58	64	42	151
Yayladağı	19	73	7	27	26
Toplam	466	49	485	51	951

V.4.2. Tarımsal Faaliyet Yapıyorsanız Hangi Alanda Çalışıyorsunuz?

Tablo 31 incelendiğinde “Tarımsal Faaliyet yapıyorsanız hangi alanda çalışıyorsunuz?” sorusuna ankete katılan 1074 kadından 504 kadın cevap vermiştir. Bunlar arasında ilk sırada yer alan 255 (%49.4) kadının bahçe tarımı yaptığı, 127 (%24.6) kadının tarla tarımı, 28 kadının (%5.4) hayvancılık yaptığı belirlenmiştir (Şekil 24). Ankete katılan kadınlardan tarımsal faaliyetlere katılanların ilçelere göre hangi alanda bu faaliyeti yaptıkları Tablo 32 de verilmiştir.

Tablo 31. Tarımsal Faaliyet Yapıyorsanız Hangi Alanda

Tarımsal Faaliyet Türü	Kadın sayısı	Oran(%)
Bahçe Tarımı	255	49,4
Tarla Tarımı	127	24.6
Hayvancılık	28	5.4
Bahçe ve Tarla Tarımı	18	3.5
Bahçe ve Hayvancılık	39	7.5
Tarla ve Hayvancılık	11	2.1
Diğer	26	7.5
Toplam	504	100

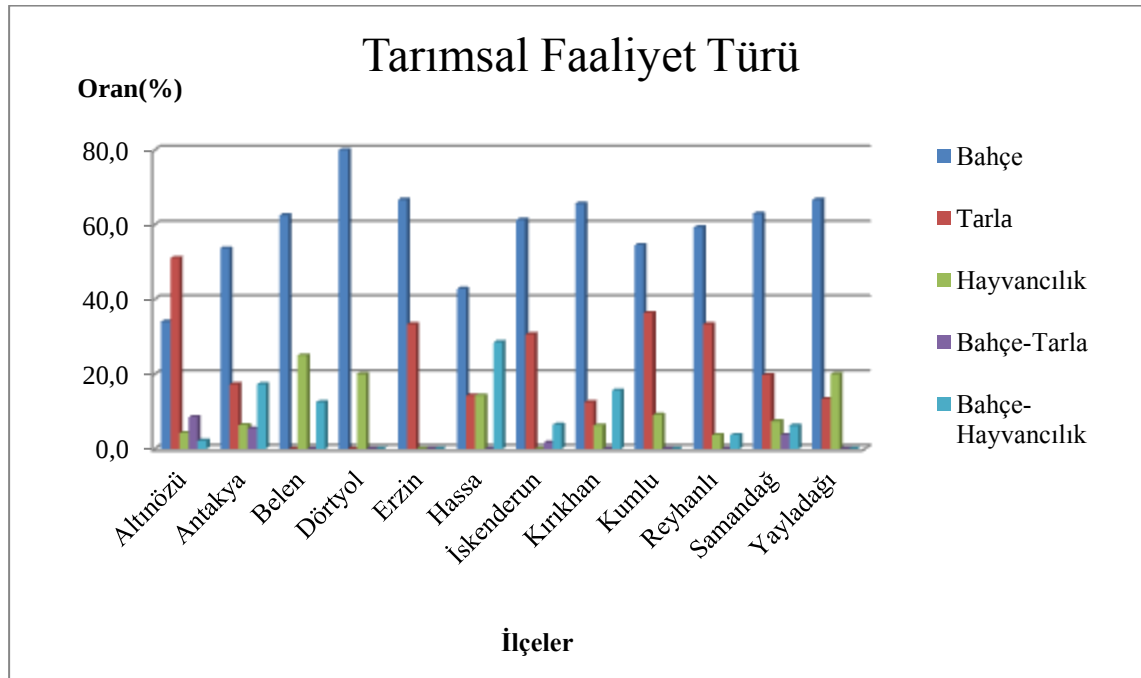

Şekil 24. Tarımsal Faaliyet Türü

Tablo 32 de tarımsal üretim deseninin ilçelere göre değiştiği görülmektedir. Dört Yol ilçesinde %80 oranında bahçe tarımının, Altınözü ilçesinde %51 oranında tarla tarımı, Hassa ilçesinde ise %15 oranında hayvancılık yapıldığı belirlenmiştir (Tablo 32; Şekil 25).

Tablo 32. Tarımsal Faaliyet Türünün İlçelere Göre Dağılımı (%)

Tarımsal Faaliyet türü	Bahçe	Tarla	Hayvancılık	Bahçe-Tarla	Bahçe-Hayvancılık	Toplam
Altınözü	34,0	51,1	4,3	8,5	2,1	100
Antakya	53,6	17,3	6,4	5,5	17,3	100
Belen	62,5	0,0	25,0	0,0	12,5	100
Dört Yol	80,0	0,0	20,0	0,0	0,0	100
Erzin	66,7	33,3	0,0	0,0	0,0	100
Hassa	42,9	14,3	14,3	0,0	28,6	100
İskenderun	61,3	30,6	0,0	1,6	6,5	100
Kırıkhan	65,6	12,5	6,3	0,0	15,6	100
Kumlu	54,5	36,4	9,1	0,0	0,0	100
Reyhanlı	59,3	33,3	3,7	0,0	3,7	100
Samandağ	63,0	19,8	7,4	3,7	6,2	100
Yayladağı	66,7	13,3	20,0	0,0	0,0	100

Şekil 25. İlçelere Göre Tarımsal Faaliyet Türü

V.4.3. Tarımsal Faaliyetlerde Çalışırken Kadın Olarak Sorunlara Karşılaşıyor musunuz?

Ankete katılan kadınlar arasında tarımsal faaliyet yapan 448 kadından 206 sı çeşitli sorunları olduğunu, 242 si ise sorunlarla karşılaşmadığını belirtmişlerdir (Tablo 33).

Tablo 33. Tarımsal Faaliyetlerde Çalışırken Kadın Olarak Sorunlarla Karşılaşıyor musunuz?

	Kadın sayısı	Oran(%)
Evet	206	45.4
Hayır	242	54.7
Toplam	448	100

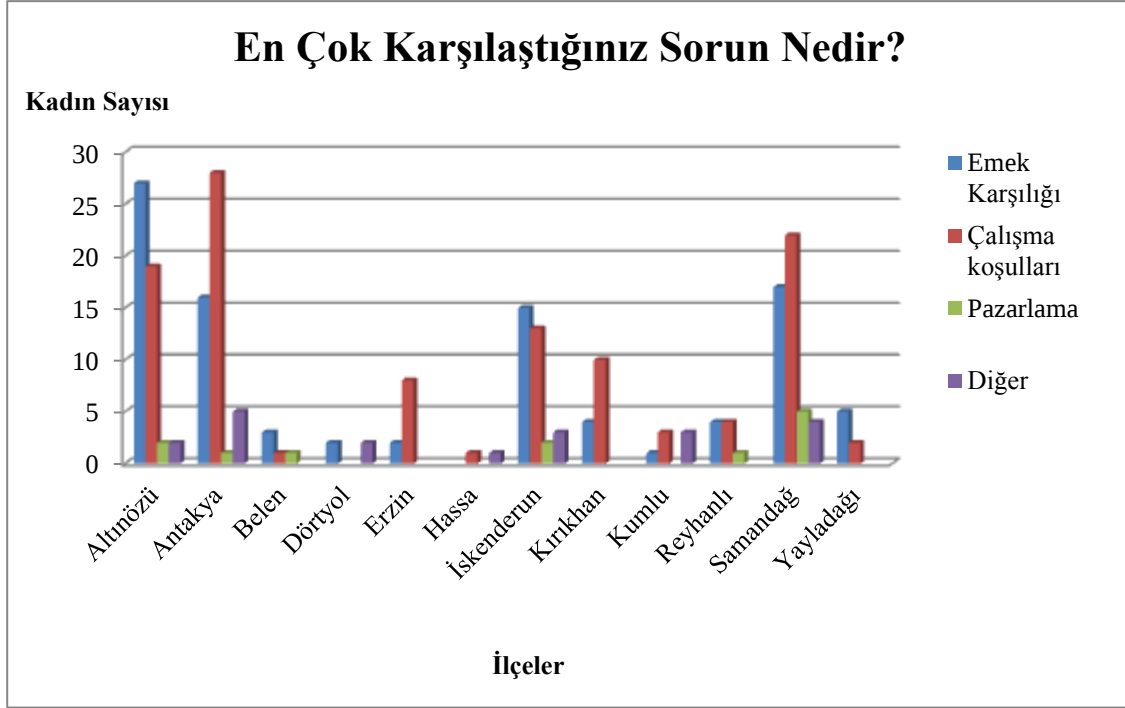
V.4.4. Daha Çok Hangi Sorunlarla Karşılaşıyorsunuz?

Tablo 34 incelendiği zaman tarımsal faaliyet yapan kadınların %44 nün emeğinin karşılığını almadığı, %37 sinin ise çalışma koşullarının iyi olmadığı, %4.9 nun ise pazarlama konusunda sıkıntı yaşadıkları belirlenmiştir (Tablo 34).

Tablo 34. Tarımsal Faaliyetlerde Daha Çok Hangi Sorunla Karşılaşıyorsunuz?

Sorun Çeşidi	Kadın sayısı	Oran(%)
Emeğinin Karşılığını Alamama	92	38
Çalışma Koşulları	109	44
Pazarlama	12	4.9
Diğer	34	13.2
Toplam	247	100

Bu durum ilçelere göre incelendiğinde; Merkez ilçe Antakya'da çalışma koşulları ile ilgili sorunlar ilk sırada yer alırken, Altınözü ilçesinde emeğinin karşılığını alamama ilk sırada yer almaktadır (Şekil 26).

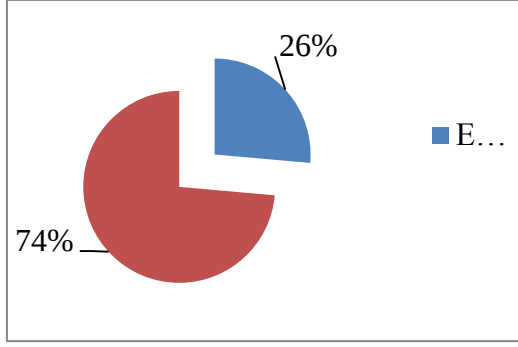
Şekil 26. İlçelere Göre En Çok Karşılaşılan Sorunlar

V.4.5. Tarımsal Ürünleri Pazarlamada Rolünüz Var mı?

Ankete katılan kadınlar arasında tarımsal faaliyetlerde bulunanların %26.4'nün ürettikleri ürünlerinin pazarlanmasını yaptıkları, %73.6'sının ise ürettikleri ürünlerin pazarlamasında rol oynamadıkları belirlenmiştir (**Tablo 35; Şekil 27**). Pazarlama konusunda en aktif ilçenin %35 ile Erzincan ve Yayladağı ilçeleri olduğu bu ilçelerde kadınların %35'nin ürettiği ürünleri aynı zamanda pazarladıkları belirlenmiştir.

Tablo 35. Tarımsal Ürünleri Pazarlamada Rolünüz Var mı?

	Kadın sayısı	Oran(%)
Evet	120	26.4
Hayır	335	73.6
Toplam	455	100

Şekil 27. Tarımsal Ürünleri Pazarlamada Rolünüz Var mı?

Tablo 36. İlçelere Göre Tarımsal Ürünleri Pazarlamada Kadının Rolü

	Evet Kadın Sayısı	Evet Oran (%)	Hayır Kadın Sayısı	Hayır Oran (%)	Toplam
Altınözü	22	29	55	71	77
Antakya	27	25	81	75	108
Belen	2	29	5	71	7
Dört Yol	2	25	6	75	8
Erzin	6	35	11	65	17
Hassa	2	25	6	75	8
İskenderun	13	25	40	75	53
Kırıkhan	4	13	27	87	31
Kumlu	2	18	9	82	11
Reyhanlı	5	26	14	74	19
Samandağ	28	29	68	71	96
Yayladağı	7	35	13	65	20
Toplam	120	26	335	74	455

V.4.6. Hayvancılık Yapıyorsanız Hayvanların Bakım Ve Beslenmeleri İle Sağımında Size Yardım Eden Var mı?

Tablo 37 incelendiği zaman ankete katılan kadınlar arasında tarımsal faaliyet yapanlar içinde hayvancılık yapanların %57.4'ü hayvanların bakım ve beslenmelerini yalnız yaptıkları bu konuda herhangi birinden yardım almadıkları saptanmıştır.

Tablo 37 . Hayvancılık Yapıyorsanız Hayvanların Bakım Ve Beslenmeleri İle Sağımında Size Yardım Eden Var mı?

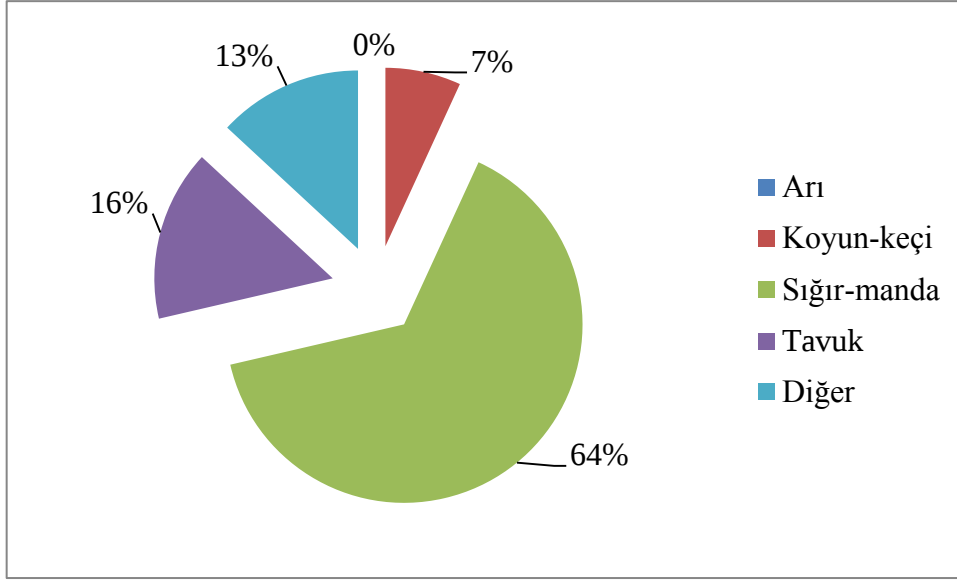
	Kadın sayısı	Oran(%)
Evet	150	42.6
Hayır	198	57.4
Toplam	348	100

V.4.7. Hayvancılık Yapıyorsanız Hangi Tür Hayvancılık Yapıyorsunuz?

Araştırma sonunda ankete katılan kadınların tarımsal faaliyetler içinde hayvancılık yapanların oranının %42.3 olduğu belirlenmiştir. Hayvancılık yapan kadınların %63.7 lik bir oranla büyükbaş hayvan yetiştiriciliği ile ilk sırada geldiği bunu %15.3 lık bir oranla tavuk yetiştiriciliği, bu oranı takiben %6 oranında koyun-keçi yetiştiriciliği yaptıkları belirlenmiştir (**Tablo 38;Şekil 28**).

Tablo 38. Hayvancılık Yapıyorsanız Hangi Tür Hayvancılık Yapıyorsunuz?

	Kadın sayısı	Oran(%)
Arı	2	0.9
Koyun-keçi	15	6.8
Sığır- manda	142	63.7
Tavuk	34	15.3
Diğer	29	13
Toplam	222	100

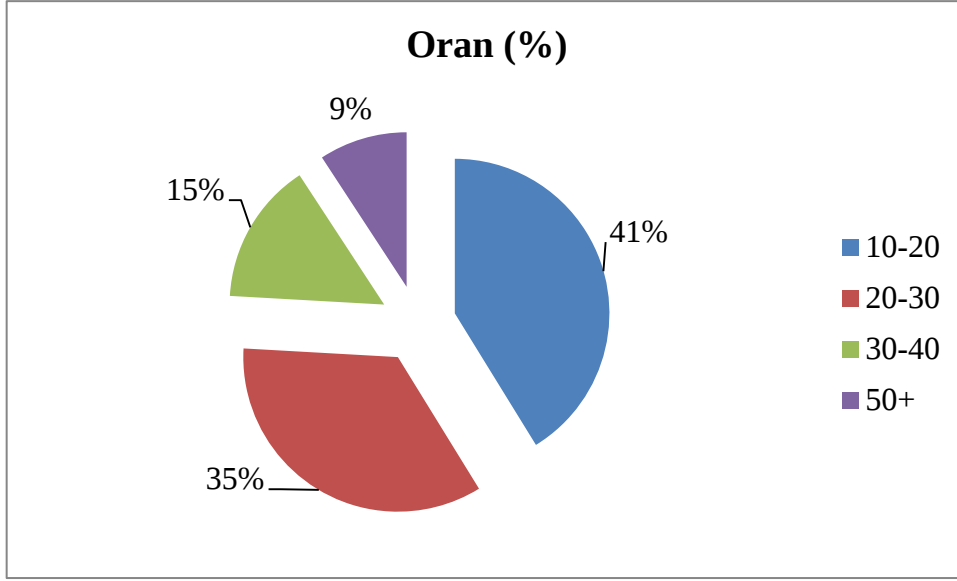
Şekil 28. Hayvan Türleri

V.4.8. Hayvan Sayınız Kaç Adet?

Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre hayvancılık yapan kadınların genellikle bu işi küçük çapta yaptıkları belirlenmiştir. Kadınların %84.6'sını hayvan sayısının 10-20 adet arasında oldukları, %7.4'nünün hayvan sayısının 20-30 adet arasında olduğu belirlenmiştir (**Tablo 39; Şekil 29**). Tarımın en büyük sorunlarından birisi tarımsal faaliyetlerin küçük ölçekli bir şekilde yapılmış olmalarıdır. Bu sorun çalışmamızda da karşımıza çıkmakta hayvancılık yapan kadınların hayvan sayılarının düşük ölçekte olduğu belirlenmiştir.

Tablo 39. Hayvan Sayınız Kaç Adet ?

	Kadın sayısı	Oran(%)
10-20	170	84.6
20-30	15	7.4
30-40	8	4.0
50-+	8	4.2
Toplam	201	100

Şekil 29. Hayvancılık Yapan Kadınların Hayvan Sayıları

V.4.9. Birim Hayvandan Aldığınız Verim Ne Kadardır?

Hayvancılık yapan kadınların üretiminin verimliliğine bakıldığında verimliliğin düşük olduğu belirlenmiştir. Süt sığırcılığı yapan kadınların inek başına günlük 8-10 kg süt aldıklarını bildirmişlerdir. Bu rakamın ortalama 20-25 kg arasında olması gerekmektedir.

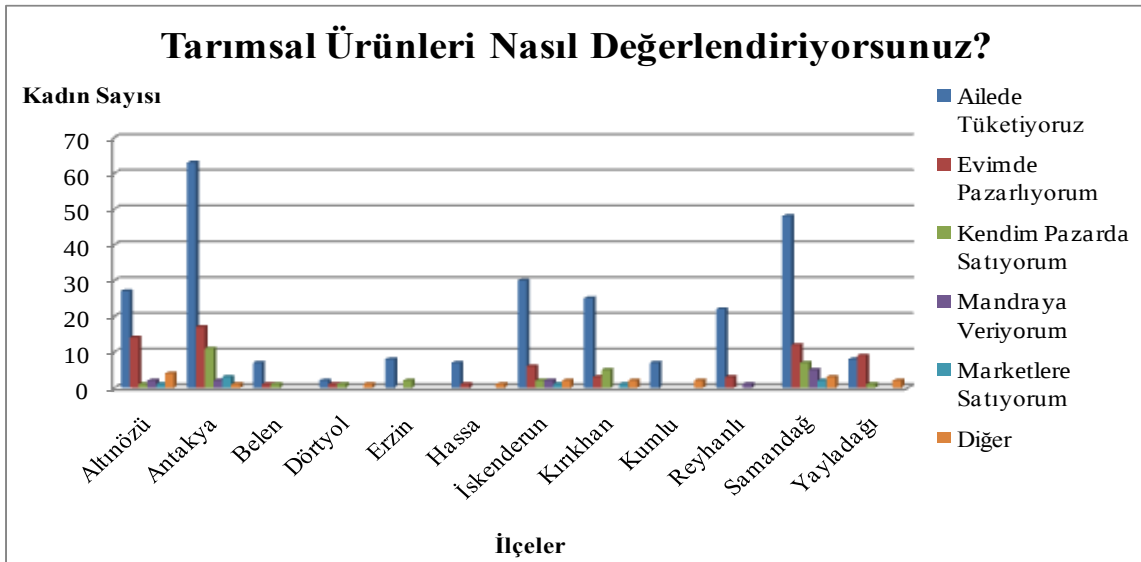
V.4.10. Elde Edilen Ürünleri Nasıl Değerlendiriyorsunuz?

Tarımsal faaliyetlerde ürünlerin pazarlanması başta gelen sorunlardan biridir. Çalışmada tarımsal ürünlerin nasıl değerlendirildiğini belirlemeye yönelik soruların yanıtlarına göre, ankete katılan kadınların %67.5'inin ürettikleri ürünleri aile içinde tükettikleri, %16.5'inin ürettikleri tarımsal ürünleri evinde pazarladıkları, %7.8'inin ürününü pazarda kendisinin satış yaptığı belirlenmiştir (Tablo 40).

Tablo 40. Elde Edilen Ürünleri Nasıl Değerlendiriyorsunuz?

Değerlendirme Şekli	Kadın Sayısı	Oran(%)
Ailede tüketiyoruz	272	67.5
Evimde pazarlıyorum	67	16.5
Kendim pazarda satıyorum	31	7.8
Fason üretim yapıyorum	2	1,7
Mandralara veriyorum	12	3,6
Markete veriyorum	8	2,9
Toplam	392	100

Üretilen tarımsal ürünlerin değerlendirilmesi ilçelere göre incelendiği zaman; ;Ailede tüketiyoruz, evimde pazarlıyorum ve pazarda satıyorum diyenlerin oranı en fazla Antakya'da olduğu bunu Samandağ ilçesinin izlediği görülmektedir (Şekil 30).

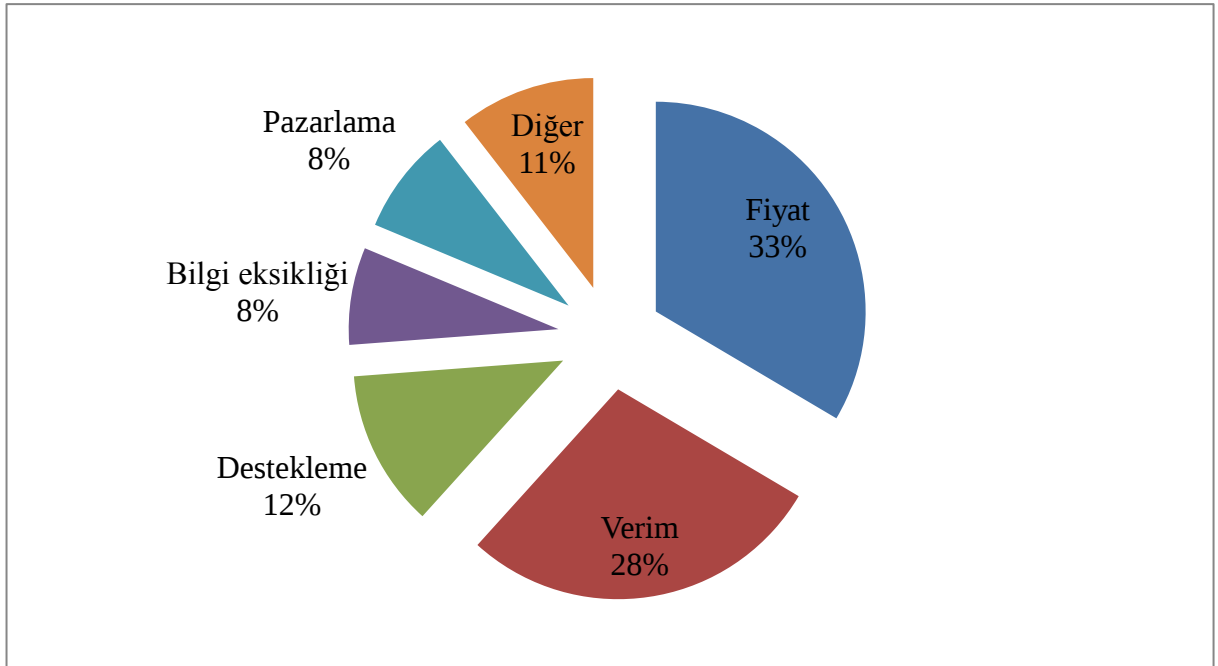
Şekil 30.İlçelere Göre Tarımsal Ürünlerin Değerlendirilmesi

V.4.11. Sizce Tarımın En Önemli Sorunu Nedir?

Tarımsal faaliyetlerde bulunan üreticilerin çeşitli sorunlarla karşı karşıya kaldıkları bilinmektedir. Ankete katılan kadınların %33.5 ine göre tarımın en önemli sorunun ürün fiyatlarının yeterli olmadığı, emeklerinin karşılığını alamaması olduğunu bildirmişlerdir. Ankete katılan kadınların %28.2 si de tarımın en önemli sorunun, tarımda verimliliğin yetersiz olduğunu, %12.1'i desteklemenin yetersiz olduğunu, %7.5 inin teknik bilgi eksikliğinin olduğunu bildirmişlerdir (**Tablo 41;Şekil 31**).

Tablo 41. Sizce Tarımın En Önemli Sorunu Nedir?

	Kadın sayısı	Oran (%)
Fiyat	179	33,5
Verim	151	28,2
Destekleme	65	12,1
Bilgi eksikliği	40	7,5
Pazarlama	44	8,2
Diğer	56	10,5
Toplam	485	100

Şekil 31. Tarımın Önemli Sorunları İle İlgili Şekil.

V.4.12. Tarımsal Faaliyetlerle İlgili Bir Sorununuz Olduğunda Nereye Müracaat Ediyorsunuz?

Tablo 42 incelendiği zaman ankete katılan 413 kadın içinde tarımsal faaliyet yapanların %33,3'ünün bir sorunla karşılaştıklarında Tarım il Müdürlüğüne, %30,8'nin komşu veya tanıdık birine, %20,4'nün tecrübeli bir çiftçiye, %0,7 sinin üniversiteye müracaat ettiği, %8,3'nün ise nereye müracaat edeceğini bilmedikleri belirlenmiştir (Tablo 42).

Tablo 42. Tarımsal Faaliyetlerle İlgili Bir Sorununuz Olduğunda Nereye Müracaat Ediyorsunuz?

	Kadın sayısı	Oran (%)
Komşu veya tanıdık birine	130	30,8
Tecrübeli Çiftçiye	87	20,4
Tarım il Müd.	137	33,3
Üniversite	3	,7
Bilmiyor	35	8,3
Diğer	21	6,5
Toplam	413	100

V.4.13. Teşvik Ve Desteklerin Yeterince Duyurulduğuna İnanıyor musunuz?

Ankete katılan kadınların %32 si devlet tarafından yapılan destek ve teşviklerin yeterince duyurulduğunu, %68 i ise duyurulmadığını bildirmiştir. Bu durum ilçelere göre analiz edildiğinde en yüksek oranda Hassa'da ankete katılan kadınların %63 oranında teşviklerin yeterince duyurulduğu belirtilirken, %20 oranında en düşük oranla Samandağ ilçesinde teşviklerin yeterince duyurulduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca teşvikleri yeterli olduğunu düşünenler en yüksek oranda (%47) Hassa ilçesinde olduğu, teşviklerden en fazla yararlanan ilçenin ise %23 oranla Reyhanlı ilçesi olduğu belirlenmiştir (Tablo 43).

Tablo 43. İlçelere Göre Teşvikler, Duyurulması, Yeterliliği, Alma ve Çevrede Teşvik Alanların Oranı (%).

İlçeler	Teşvikler Yeterince Duyuruluyor mu?		Teşvikler Yeterli mi?		Teşvik Aldınız mı?		Çevrenizde Teşvik Alan Var mı?	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Altınözü	41	59	23	77	13	87	44	56
Antakya	35	65	19	81	8	92	31	69
Belen	35	65	29	71	0	100	41	59
Dört Yol	36	64	36	64	10	90	50	50
Erzin	32	68	22	78	14	86	50	50
Hassa	63	38	47	53	11	89	78	22
İskenderun	21	79	9	91	8	92	25	75
Kırıkhan	39	61	37	63	11	89	43	57
Kumlu	31	69	18	82	17	83	36	64
Reyhanlı	55	45	38	63	23	77	43	58
Samandağ	20	80	16	84	1	99	28	72
Yayladağı	32	68	14	86	9	91	58	42

V.4.14. Devletin Tarımsal Faaliyetlere Yaptığı Teşvikleri Yeterli Buluyor musunuz?

Tarım Bakanlığının tarımsal faaliyetlere yaptığı destekleri yeterli bulanların oranı %20,8, yeterli bulmayanların oranı ise %79,2 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 44. Tarıma yapılan teşvikler sizce yeterli mi?

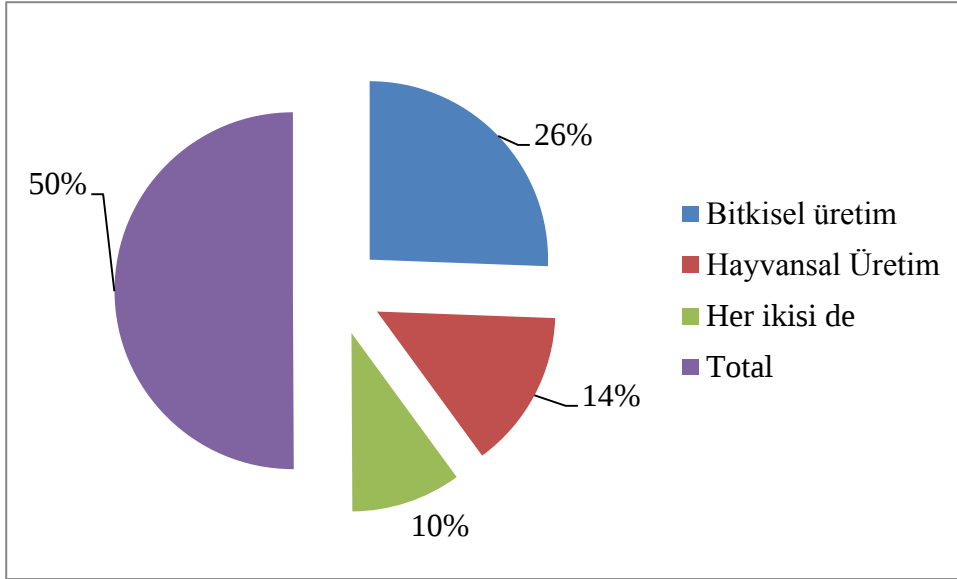
	Kadın sayısı	Oran(%)
Evet	127	20,8
Hayır	483	79,2
Toplam	610	100,0

V.4.15. Özellikle Hangi Tarımsal Faaliyet Dalında Teşvikleri Yetersiz Buluyorsunuz?

Ankete katılan 441 kadından %51 i bitkisel üretime, %29 u hayvansal üretime, %20 si ise hem bitkisel, hem de hayvansal üretime yapılan teşviklerin yetersiz olduğunu bildirmişlerdir (**Tablo 45;Şekil32**).

Tablo 45. Teşvikler Hangi Üretim Dalında Yetersiz?

	Kadın sayısı	Oran(%)
Bitkisel üretim	226	51,1
Hayvansal Üretim	127	28,7
Her ikisi de	88	19,9
Toplam	441	100,0

Şekil 32. Teşvikler Hangi Tarımsal Üretimde Yetersiz.

V.4.16. Tarımsal Teşviklerden Yararlandınız mı?

Ankete katılan 584 kadından %9'u daha önce tarım bakanlığının teşviklerinden yararlandığını, %91 inin ise daha önce teşvik almadığı belirlenmiştir (**Tablo 46**).

Tablo 46. Tarımsal Teşviklerden Yararlandınız mı?

	Kadın sayısı	Oran(%)
Evet	51	8,7
Hayır	533	91,3
Toplam	584	100,0

V.4.17. Çevrenizden Teşviklerden Faydalananlar Var mı?

Tarımsal faaliyet yapan kadınların %36 sının çevresinde destek ve teşviklerden faydalananların olduğu, %64 nün çevresinde ise tarımsal destek ve teşviklerden faydalananların olmadığı belirlenmiştir (**Tablo 47**).

Tablo 47. Çevrede Teşvik Alanların Durumu

	Kadın sayısı	Oran(%)
Evet	223	36,0
Hayır	396	64,0
Toplam	619	100,0

V.4.18. Tarım İlaçlarını Kullanırken Neye Dikkat Ediyorsunuz?

Ülkemizde tarımın en önemli sorunlarından biri, tarım ilaçlarının bilinçsizce kullanılması ve bunun sonucunda tarım ürünlerinde ilaç kalıntısının kalmasıdır, tarımsal ürünlerdeki bu kalıntılar da insan sağlığını tehdit etmektedir. Tarımsal faaliyet yapan ankete katılan 372 kadından %31 i tarım ilaçlarını kendi alıp kullandıkları, %31,6 i bir uzmandan yardım aldıkları, %31,6 nin ise reçeteye göre uyguladıkları belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre %31 oranındaki bir kesimin tarım ilaçlarını kendisinin alıp kullanması önemli bir sonuçtur (**Tablo 48**).

Tablo 48. Tarım İlaçlarını kullanma durumları

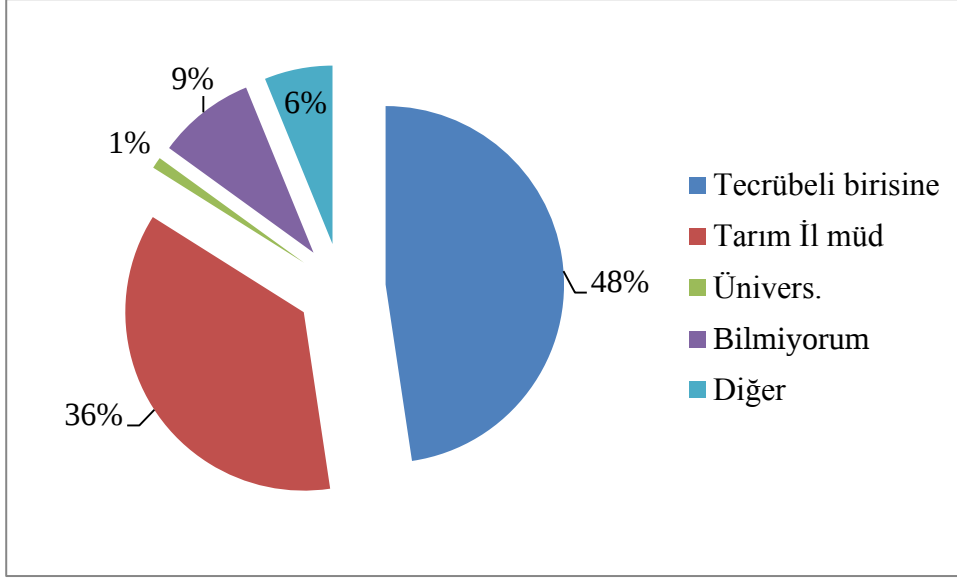
	Kadın sayısı	Oran(%)
Kendim alıp kullanıyorum	116	31,0
Uzmandan yardım alıyorum	118	31,6
Reçeteye göre uyguluyorum	118	31,6
Diğer	20	5,8
Toplam	372	100

V.4.19. Tarımda Hastalık Ve Zararlılarla Karşılaştığınızda Nereye Müracaat Ediyorsunuz?

Tarımsal faaliyet yapan kadınların %46,3'ünün tarımsal faaliyetler yaptığı zaman hastalık ve zararlıları ile karşılaştıklarında tecrübeli birine müracaat ettiği, %35,3'ünün tarım il ve ilçe müdürlüğüne, %1'nin üniversiteye, %8,6'sının ise nereye müracaat edeceğini bilmedikleri belirlenmiştir (Tablo 49;Şekil 33).

Tablo 49. Tarımda Hastalık Ve Zararlılarla Karşılaştığınızda Nereye Müracaat Ediyorsunuz?

	Kadın Sayısı	Oran(%)
Tecrübeli birisine	177	46,3
Tarım İl müd	135	35,3
Ünivers.	4	1,0
Bilmiyorum	33	8,6
Diğer	23	6,0
Toplam	372	100

Şekil 33. Hastalık Ve Zararlılarla Karşılaşınca Nereye Müracaat Ediyorsunuz?

V.4.20. Gübre kullanıyor musunuz?

Ankete katılan 455 kadından %83,5'nin tarımsal faaliyetlerde gübre kullandıkları, %16,5'ninin ise gübre kullanmadığı belirlenmiştir (**Tablo 50**).

Tablo 50. Gübre Kullanımı

	Kadın sayısı	Oran(%)
Evet	381	83,5
Hayır	74	16,5
Toplam	455	100,0

V.4.21. Gübre Kullanmanız Gerekirse Bir Uzmandan Yardım Alıyor musunuz?

Ankete katılan tarla ve bahçe tarımı yapan 434 kadından %45,4'nün gübre kullanması gerektiğinde bir uzmandan yardım aldığı, %54,6'sının ise bir uzmandan yardım almadan gübre kullandıkları belirlenmiştir (**Tablo 51**). Anket sonucuna göre bilinçsiz gübre kullanımının yaygın olduğu ortaya çıkmıştır. Gübre kullanımının toprak analizi yapılmadan bilinçsiz bir şekilde yapılması sonucu, toprak verimliliğin kaybedilmesi kaçınılmazdır.

Tablo 51. Gübre Kullanırken Uzmandan Yardım Alıyor musunuz?

	Kadın sayısı	Oran(%)
Evet	197	45,4
Hayır	237	54,6
Toplam	434	100,0

V.4.22. Bahçe Veya Tarlanızda Sulama Uyguluyor musunuz?

Bahçe ve tarla tarımı yapan ankete katılan 452 kadından %80.5'nin sulama yaptığı, %19.5'nin ise sulama yapmadığı belirlenmiştir (Tablo 52).

Tablo 52. Sulama Uyguluyor musunuz?

	Kadın sayısı	Oran(%)
Evet	364	80,5
Hayır	88	19,5
Toplam	452	100,0

V.4.23. Sulamayı Tekniğine Uygun mu Yapıyorsunuz?

İklim değişikliğinin gündemde olduğu ve suyun daha kıymetli olduğu günümüzde, üreticilerin bu bilinçle suyu gerektiği kadar israf etmeden kullanmaları önemlidir. Ayrıca bilinçsiz sulama toprakta tuzlanmayı artırmakta ve erozyona neden olmaktadır. Ankete katılan 392 kadından %36.7'sinin sulamayı tekniğine uygun yaptığını, % 63,3 nün ise sulamayı bilinçsizce yaptığı belirlenmiştir (Tablo 53). Bu konuda sulamanın tekniğine uygun yapılması için üreticilerin bilinçlendirilmesi önemlidir.

Tablo 53. Sulamayı Tekniğine Uygun mu Yapıyorsunuz?

	Kadın sayısı	Oran(%)
Evet	144	36,7
Hayır	248	63,3
Toplam	392	100,0

V.4.24. Üretici Veya Yetiştirici Birliğine Üye misiniz?

Türkiye tarımının önemli sorunlarından birisi de üretici ve yetiştiricilerin birliklere üye olmamasıdır. Üretici ve yetiştiricilerin birliğe üye olmaları bir çok soruna çözüm amaları bakımından önemlidir. Ayrıca tarım bakanlığının verdiği destek ve teşviklerin yetiştirici veya üretici birliğine üye olma koşulu bulunmaktadır. Birliğe üyelikle hem arazi varlıkları, hayvan sayıları kayıt altına alınmış olacak hem de birlik aracılığı ile pazarlama gibi birçok soruna çözüm sağlanmış olacaktır. Avrupa Birliğine giriş sürecinde yetiştiricilerin veya üreticilerin birliklere üye olmaları gereklidir. Böylece her bir üreticinin veya yetiştiricinin ürettiği tarımsal ürünler de kayıt altına alınmış olacak ve izlenebilirlik sağlanmış olacaktır. Bir başka deyişle hangi ürünü hangi üreticinin veya yetiştiricinin ürettiği belli olacaktır. Tarımsal faaliyette bulunan kadınların %6.4'nün üretici veya yetiştirici birliğine üye olduğu, % 93,6'sının ise üye olmadığı belirlenmiştir (**Tablo 54**).

Tablo 54. Üretici Veya Yetiştirici Birliğine Üye misiniz?

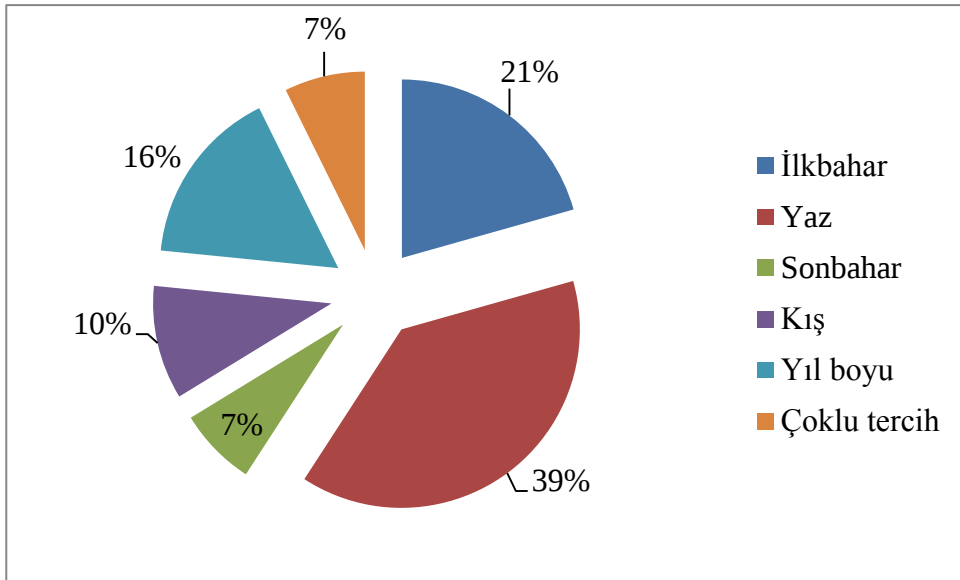
	Kadın sayısı	Oran(%)
Evet	29	6,4
Hayır	433	93,6
Toplam	463	100,0

V.4.25. Tarımsal Faaliyetlerde Özellikle Hangi Dönem Daha Yoğunsunuz?

Ankete katılan ve tarımsal faaliyet yapan 436 kadının % 38.5'nin yaz döneminde, %20.6'sının ilkbahar döneminde, % 16,1 ninn yıl boyu,% 10,3 nün kış döneminde, % 7,1'nin ise sonbahar döneminde daha yoğun olduğunu bildirmişlerdir (**Tablo 55;Şekil 34**).

Tablo 55. Hangi Dönem Daha Yoğunsunuz

	Kadın sayısı	Oran(%)
İlkbahar	90	20,6
Yaz	168	38,5
Sonbahar	31	7,1
Kış	45	10,3
Yıl boyu	70	16,1
Çoklu tercih	32	7,3
Toplam	436	100,0

Şekil 34. Tarımsal Faaliyetlerde Kadınların Yoğun Oldukları Dönemler

VI. TARTIŞMA SONUÇ ve ÖNERİLER

Hatay kırsalında yaşayan 15-49 yaş grubu kadını temsil eden 1074 kadın üzerinde yapılan bu araştırma ile Hatay ilinin kırsalında yaşayan kadınların statüsü ile ilgili olarak pek çok alanda var olan sorunlar ortaya konulmuştur. Kadına ait sosyodemografik özellikler, sağlık, istihdam, gelir ve tarımsal faaliyetler gerek il genelinde gerekse ilçeler düzeyinde tanımlanmıştır. Elde edilen bulgular ilçeler arasında ve ülke geneline göre kıyaslanabilmektedir.

Araştırmaya katılım oldukça yüksek düzeyde gerçekleşmiş olup sadece 39 kadın (%3,9) görüşmeyi kabul etmemiş ya da yerinde bulunamamıştır. Bununla beraber gidilen hanelerde örneğe çıkanın dışında birden fazla 15-49 yaş kadın varsa onlarla da görüşülmüştür. Bu şekilde görüşme yapılması hedeflenen 1000 kadın yerine 1074 kadınla görüşme yapılmıştır.

Araştırmaya katılan kadınların %11,7'sinin hiç eğitim almadığı, %1,9'unun da okuma yazma kursları ile eğitim aldığı, %72,8' inin ilköğretim ya da ortaokul eğitimi aldığı saptanmıştır. Hatay kırsalında kadının eğitim durumu ülke geneline benzer bulunmuştur. Türkiye'de de kadınların %12,1'i okuma yazma bilmemekte, eğitimlilerin yarıdan fazlası ilköğretim mezunu, %18'i de ortaöğretim mezunudur. Özetle Hatay kırsalında kadının statüsünün en önemli belirleyicisi olan eğitim düzeyi önemli bir sorun alanıdır.

Kadının eğitimini ve statüsünü olumsuz yönde etkileyen erken yaşta, adölesan dönemde evlilikler bakımından değerlendirildiğinde; Hatay kırsalında ortalama ilk evlenme yaşı $19,90 \pm 4,26$ ve ortalama ilk evlenme yaşı 19'dur. Ayrıca adölesan dönemde evlenenlerle evlenmeyen kadınların araştırma sırasındaki yaş dağılımları istatistiksel olarak karşılaştırıldığında arada anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yani bölgede hala adölesan evlilikler devam etmektedir. Ayrıca araştırma sırasında adölesan yaşta olan 100 kadının %23'ü evli, biri ise imam nikahlıdır. Türkiye geneline ise TNSA 2008 verilerine göre; kadınlarda ortalama ilk evlenme yaşı 21 olup giderek yükselmektedir ve adölesan yaşta olanların %10'u evlidir. Hatay'da kırsal alanda adölesan yaşta olup da evli olanların oranı Türkiye ortalamasının iki katından fazladır. Diğer bir ifade ile kadının sağlığı dahil her tür gelişmesini olumsuz etkileyebilecek erken yaşta evlilikler de araştırma grubunda yüksek bulunmuştur.

Akraba evliliği pek çok genetik geçiş gösteren hastalıkların temel nedenlerinden biridir. Hatay'da özellikle kalıtımla geçen Talasemi ve Orak hücreli aneminin temelinde de akraba evlilikleri yatmaktadır. Türkiye'de Talasemili hastaların yaklaşık %24'ü, orak hücreli

anemililerin de % 50'si Hatay doğumludur. Bu araştırmada Hatay kırsalındaki kadınların %38'inin akraba evliliği yaptığı saptanmıştır. Türkiye genelinde ise akraba evliliği oranı %22 dir.

Çok eşlilik bakımından değerlendirildiğinde; kırsaldaki bu kadınların %2,6 sınıfın eşinin çok eşli olduğu tespit edilmiştir. Altınözü en fazla çok eşliliğin olduğu ilçe olarak saptanmıştır.

Aile yapısı %76 çekirdek aile iken %22 geniş aile yapısı olduğu gözlenmiştir. Araştırma grubunun ortalama çocuk sayısı 3,15 dir. Ayrıca beş ya da daha fazla sayıda çocuğa sahip olan kadınlar en fazla %36 ile Altınözü ilçesinde tespit edilmiştir. Bunu %31 ile Kumlu ilçesi izlemiştir. Oysa Türkiye genelinde kırsal alandaki toplam doğurganlık hızının 2,68 dir.

Son bir yılda doğum yapanların %13,6 sınıfın 20 yaş ya da daha altında olduğu, %12,9'unun da 35 ve üzeri yaşta olduğu saptanmıştır. Bu yaş gruplarında yapılan doğumlar yaş bakımından riskli gebeliklerdir ve özellikle daha sık ve daha nitelikli gebelik takiplerinin yapılması gerekmektedir. Yani son bir yıl içinde doğum yapan kadınların %26,5'inin gebelikleri yaş açısından riskli gebelik kategorisindedir. Türkiye genelinde ise doğumların %22'si riskli yaş gruplarında gerçekleşmiştir.

Kadınların 15' inin (%1,39) araştırmanın yapıldığı sırada zorunlu eğitim çağında olduğu halde okula gitmeyen çocuğa olduğu tespit edilmiştir. Bu 15 kadının 1/3 ü (5) Altınözü ilçesindedir. Ayrıca kadınların 7 si okuma yazma bilmemektedir. Bu verilere göre özellikle Altınözü ilçesinin kırsal alanında gerek okula başlama, gerekse okula devamsızlık yönünden kız çocuklarının yakından izlenmesi gerekmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların %22,4'ü miras dağılımında eşitsizlik yaşadığını belirtmişlerdir. İlçelere göre değerlendirildiğinde; Samandağ kırsalında kadınların %38,1'i, Altınözü kırsalında kadınların %26,8'i ve Kırıkhan kırsalında kadınların %22'si mirastan eşit yararlanmadığını belirtmiştir. Ayrıca mirasta eşit olmayan paylaşım yaşayan bu kadınların %65,2'si erkek kardeşlere göre daha az mirastan pay aldığını, %27,8'i de ailesinde kızlara miras bırakılmadığını, bu nedenle mirastan yararlanmadığını belirtmiştir. Sözü edilen bulgular yine Hatay kırsalında kadınların yasalarla da kendilerine tanınmış olan "eğitim, mirastan eşit pay alma" gibi insan haklarını kullanamadıklarına işaret etmektedir.

Araştırma grubundaki kadınların %5,2'sinin özürlü çocuğu olduğu ve bu çocukların %84,4' ünün özel engelli eğitimi merkezinde eğitim aldıkları saptanmıştır. Yine kadınların

%13,9'unun evlerinde engelli ya da bakıma muhtaç birey bulunduğu saptanmıştır. Türkiye genelinde özürlülük oranı ise %12 civarındadır. Hanelerinde özürli ya da bakıma muhtaç birey olan ailelerin %42,3'ü devletten yardım aldığını söylemiştir.

Sağlıkla ilgili bölümden alınan yanıtlara göre; kırsalda yaşayan bu kadınların %21,6'sının herhangi bir kronik hastalığı ya da engellilik durumu vardır. En çok saptanan kronik hastalıklar sırasıyla hipertansiyon (%4,3), diyabet (%2,3), kalp damar hastalıkları (%1,4), ve astımdır. Talasemi hastası olan 3, tüberküloz olan 2 ve meme kanseri olan 1 kadın tespit edilmiştir. *Türk Erişkinlerinde Kalp Hastalığı ve Risk Faktörleri*" (TEKHARF) çalışmasına göre kadınların %36,1'i hipertansiyon hastasıdır. Aynı çalışmaya göre kadınların %17,6'sı pek çok kronik hastalık ve kanser için risk faktörü olan sigarayı kullanmaktadır. Bizim araştırmamızda sigara kullanımı değerlendirildiğinde ise; kadınların %8'inin ara sıra, %4'ünün günde bir paketten az ve %2'sinin de günde bir paket sigara içtiği saptanmıştır. Yine bizim araştırma grubumuzda sigara içenlerle içmeyenler arasında gerek yaş ortalamaları bakımından gerekse eğitim düzeyleri bakımından farklılık bulunmamıştır. Yani kırsal kadınında kadının sigara kullanmasını yaş ve eğitim faktörleri etkilememektedir.

Eşlerin istedikleri zaman, istedikleri sayıda çocuk sahibi olabilmelerini ve yüksek üreme sağlığı düzeyini sağlayan Aile Planlaması (AP) hizmetleri Türkiye'de özellikle 1965 ve 1983 yıllarında kabul edilen iki yasayla (557 ve 2827 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Yasalar) sağlanmıştır. O tarihlerden günümüze kadar olan süreçte anne ve bebek ölümlerindeki önemli azalmalar özellikle birinci basamak sağlık hizmetlerinde, kadın-anne ve çocuk sağlığında çok önemli koruyucu etkisi olan AP hizmetlerinin yaygınlaştırılması ile sağlanmıştır. AP yöntemi kullanıma bakımından değerlendirildiğinde; Hatay kırsalındaki kadınların %58'inin herhangi bir aile planlaması yöntemi (modern veya geleneksel) kullandığı tespit edilmiştir. Yöntem kullanan kadınların %40,6'sının rahim içi araç, %15,5'inin kondom, %10,2'sinin doğum kontrol hapi kullandığı saptanmıştır. Geleneksel yöntem olan geri çekmeyi ise eşlerin %22,5'i tercih etmektedir ki bu yöntemin gebelikten koruyuculuk yüzdesi diğer yöntemlere göre çok düşüktür. Türkiye'de herhangi bir aile planlaması kullanan kadınların oranı ise TNSA 2008'e göre %73 olup modern yöntem kullananların oranı da %46 dır. Kırsal ve kentsel bölgelerde bu değer farklılık göstermektedir. Türkiye'de kentsel alanlarda kadınların %74,3'ü, kırsal alandaki kadınların ise %68,9'u herhangi bir AP yöntemi kullanmaktadır. Hatay kırsalında ise herhangi bir AP yöntemi kullanım düzeyi (%58) Türkiye kırsalındaki ortalama düzeyin altındadır.

Yürütülen araştırmada, DÖB hizmeti alan kadınların oranı %81 olarak saptanmıştır. Lise ya da üniversite eğitimi alan kadınlar, eğitimsiz ya da ilkokul eğitimi almış kadınlara göre DÖB hizmetinden daha fazla yararlanmışlardır. Bu fazlalık istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur. Ayrıca ortalama DÖB hizmeti alan kadınların ortalama çocuk sayısı 2,94 iken DÖB hizmeti almayan kadınların ortalama çocuk sayısı 3,99 bulunmuştur. Bu iki grup arasındaki fark da istatistiksel olarak anlamlıdır. Yani çocuk sayısı arttıkça DÖB hizmetlerinden yararlanma azalmaktadır. Yine DÖB hizmetinden yararlanan kadınların yaş ortalaması 32,5 iken DÖB hizmetinden yararlanmayan kadınların yaş ortalaması 40,9 dur ve bu farklılık da istatistiksel olarak anlamlıdır. Araştırmada ortaya konulan bu bulgular yine kadının kırsal alanda bile eğitim düzeyi ile hizmete ulaşması arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Hizmetten yararlanmada yaşın genç olması ve daha az sayıda çocuğa sahip olma da olumlu faktörler olarak saptanılmıştır. Doğum öncesi bakım alma durumu Türkiye geneli ile kıyaslandığında; TNSA 2008'e göre, Türkiye genelinde kadınların %92 si DÖB hizmeti almaktadır ve Hatay kırsalından daha yüksektir. Ayrıca kadınlarda DÖB hizmetlerinin alındığı yer %47 ile doktor, %17 ile hastane ve %15 ile sağlık ocağı olarak belirlenmiştir.

Araştırma sonucuna göre Hatay kırsalındaki 15-49 yaş grubundaki kadınların %16'sı son doğumlarını evde gerçekleştirmiştir, Ancak 35 yaş ve altındaki kadınlar ayrı değerlendirildiğinde; kadınların %6'sı son doğumlarını evde gerçekleştirmiştir. Bu durum, Hatay kırsalında 35 ve daha küçük yaştaki kadınların sağlık hizmetlerine daha iyi ulaşabildiğini de göstermektedir. Türkiye genelinde kırsal alanda evde doğum yapmayı değerlendirdiğimizde; TNSA 2008'e göre kırsal kadınların %20,4'ü evde doğum yapmaktadır. Ayrıca araştırma grubunda son 1 yıl içinde evde doğum yapan kadın sayısı 6 olarak saptanmıştır. Riskli doğum olarak nitelendirdiğimiz evde doğumların son bir yılda gerçekleşenlerin üçü Altınözü ilçesindendir.

İstihdam bakımından değerlendirildiğinde; kırsaldaki kadınların %66,6'sının ev hanımı, %33,4'ünün herhangi bir şekilde (gelir getiren devamlı ya da geçici işte çalışan ve gelir getiren ya da getirmeyen aile işçisi vb.) çalıştığı, %0,6'sının da emekli olduğu saptanmıştır. Kadınların %13,2'sinin devamlı ya da geçici işi olduğu tespit edilmiştir. Ücretsiz aile işçisi konumunda olan kadınların %57,1'inin gelir getirdiği, %42,9'unun da gelir getirmediği ortaya çıkmıştır. Türkiye'de aile işçisi, işsiz, emekli, eğitimde ve hasta malul durumda olanlar dışında çalışan kadın oranı %12, ev kadını oranı ise %69'dur.

Sonuç olarak Hatay kırsalında geçici ya da devamlı işi olan kadın oranı %13,2 ile Türkiye ortalamasının biraz üzerindedir.

DPT ve DB' nın 2009'da yayınladığı "Türkiye'de Kadınların işgücüne Katılımı: Eğilimler, Belirleyici Faktörler ve Politika Çerçevesi. Beşeri Kalkınma Sektörü Avrupa ve Orta Asya Bölgesi" çalışması sonuçlarına göre Türkiye genelinde kayıtlı düzenli çalışan kadın oranı %31,9, kayıt dışı düzensiz çalışan %10,3, geçici işte çalışan %5,6, ücretsiz aile işçisi konumunda olan %38,3, kendi hesabına çalışan %12,7 ve işveren konumunda olan %1,2 dir. Yine aynı araştırma sonuçlarına göre kadınların %47,2'si tarım, ormancılık ve balıkçılık alanında, %37,4'ü hizmetler alanında ve %14,6'sı da imalat alanında, istihdam edilmektedir. Yine bu çalışmaya göre ilk defa 2006 itibariyle ücretli olarak çalışan kadınların oranı ücretsiz işlerde çalışan kadınların oranını geçmiştir.

Herhangi bir Şekilde çalışan kadınların %25,1' inin kendi primleri ile elde ettiği ya da kendi çalışmalarından dolayı elde ettiği sosyal güvenliği olduğu saptanmıştır. Bu konuyla ilgili soruyu yanıtlayan 1024 kadın üzerinden değerlendirdiğimizde kendi çalınmasından dolayı sosyal güvencesi olanların oranı %8,4 olarak hesaplanmıştır. DPT ve DB' nın çalışmasına göre sosyal güvenlik sistemine kayıtlı kadın sayısı gittikçe artmaktadır; kayıtlı ücretli çalışan kadın oranı 2003 de %27 iken 2006 da %32 ye çıkmıştır.

Herhangi bir şekilde çalışan kadınların %45,1' inin kazandığı paranın harcanmasında kendi ve eşinin ortak karar verdiği, %7,2'sinin kendisinin, %7,7'sinin eşinin ve %3,9'unun da babasının karar verdiği belirlenmiştir. Ekonomik Şiddet olarak da gösterilen kadının kazancında söz hakkının olmaması toplamda %11,6 olarak hesaplanmıştır. Adana Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı tarafından 2003 yılında Doğanlık Sağlık Eğitim Araştırma Bölgesi'nde yarı kırsal alanda kadına yönelik aile içi şiddet ve ruh sağlığı ile ilgili yapılan saha araştırmasında bu oran %12,8 olarak bulunmuştur. Çalışmayan kadınların çalışmamama nedenleri sorgulandığında; %16,1'inin eşi ya da babasının çalışmasına izin vermediği saptanmıştır. Türkiye Kadına Yönelik Şiddet araştırması (2008) sonuçlarına göre; kırsal alanda yaklaşık 3 kadından birinin çalışmasına engel olunmakta (% 36), kadınların % 4'ünün geliri elinden alınmaktadır, % 7 kadın ise ev içi harcama yapamamaktadır. Altınay ve Arat'ın 2006-2007 yılları arasında yapmış oldukları "Türkiyede Kadına Yönelik şiddet" çalışmasında ise bu oran %36 olarak bulunmuştur. Aynı çalışmada Doğu Anadolu Bölgesindeki oran ise %52 olarak saptanmıştır. Dolayısıyla kadının çalışmasına izin verme bakımından Hatay kırsalında Türkiye ortalamasına göre oldukça iyi bir durum saptanmıştır.

Araştırmaya katılan kadınların %7,63'ü (82) daha önce çalıştığını, ancak değişik nedenlerden dolayı işi bıraktığını ifade etmiştir. En çok iş bırakma nedeni olarak (%43,9) kadının evliliği gösterilmiştir, %12,1 doğum yapma ve %9,75 de ailenin istememesini neden olarak gösterilmiştir. Bener' in Ankara Çankaya'da Oran Sağlık Ocağı Bölgesinde yaptığı araştırma sonucuna göre de kadınların işi bırakma nedenlerinin başında %28,6 ile evlenme, %17,1 ile de doğum yapma gelmiştir. Oysa evlenme, kadın ya da erkek hiçbir bireyi çalışma yaşamından alı koyan bir olay olmaması gerekir, esasen böyle bir uygulama erkekler için söz konusu da değildir, oysa geleneksel uygulamalarda bu konu genellikle araştırmamızda da saptadığımız şekilde olmaktadır.

Çalışan kadınların çalışmasıyla ilgili yaşadıkları sorunlar sorulduğunda; %62,8' i aile içinde rol ve görevlerde aksama yaşadığını, %13,4' ü eşi ve çocuklarının çalışmasını istemediğini, %7' si de hafta sonu ve fazla mesai çalışmalarının sorun yarattığını belirtmiştir. En çok verilen "aile içi rol ve görevde aksamalar" yanıtı, toplumda "**toplumsal cinsiyet ayırmacılığının**" belirgin şekilde ön planda olduğunun da bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Toplumsal cinsiyet rollerinde her iki cinsiyet tarafından da evdeki işlerin ve çocukların bakımının kadın işi olduğu, erkeğin yapmayacağı işler olduğu benimsenmiştir. Bu durum dışarıda çalışan kadının iş yükünü daha da arttırmaktadır. Ancak DPT ve DB'nin "Türkiye'de Kadınların iş gücüne Katılımı: Eğilimler, Belirleyici Faktörler ve Politika Çerçevesi. Beşeri Kalkınma Sektörü Avrupa ve Orta Asya Bölgesi" çalışması sonuçlarına göre yaşanan ekonomik krizin, toplumsal cinsiyet bakış açısı ile kadınların dışarıda çalıştırılmaması tutumunda gerilemeye neden olduğu tespit edilmiştir. Yine pek çok araştırmada da ortaya konulduğu gibi ekonomik krizde işten ilk çıkarılanlar kadınlar olmaktadır.

Kadınların en çok istediği çalışma alanı %31 ile "evde el ürünü üretip satma" olarak belirlenmiştir. Daha sonra sırasıyla "tarım" (%20,9), "evde bebek ya da yaşlı bakımı" (%16,1), evlerde gündelikçilik (%15,5) olarak saptanmıştır. Bu da kadınların kendilerinin de toplumsal cinsiyet rollerini içselleştirmiş olduklarının bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir.

DPT ve DB araştırması sonuçlarına göre kırsal kadınlar arasında işgücüne katılım oranları hızla düşmektedir. 1988'de %50,7 iken, 2006 da %33' e gerilemiştir. DPT ve DB'nin yaptığı bu araştırmada tarımla uğraşan hane halklarında kadınlar genellikle çalıştığı için tarımsal faaliyetlerden uzaklaşma kadınların işgücüne katılımını etkileyen önemli bir belirleyici faktör olduğu sonucu çıkarılmıştır. Ayrıca son yıllarda kırsal alanda kişi başına

düşen tüketim önemli derecede artmıştır. Genç kuşaklar zaman içinde daha eğitilmiş hale gelmektedir ve daha iyi bir yaşam ve istihdam olanağı arayışı içindedirler. Bu nedenle daha yüksek ücretli imalat ve hizmetler sektöründeki işlere geçiş ile kırsal hane halkları daha yüksek refah seviyesine geçmek istemektedirler. Aynı zamanda kırsaldaki kızlar da tarımda çalışmayan erkekler ile evlenmeyi istemekte ve evlenmektedir. Bu sosyoekonomik olgu Türkiye’de genç/kırsal kadınların daha “orta sınıf” haline gelmesi süreci olarak görülmektedir. Bu nedenle de kırsal kadınların işgücüne katılım oranlarında gözlenen düşüş özellikle genç grupta daha belirgin olduğu düşünülebilir, bütün bu hususların daha ayrıntılı olarak topluma dayalı araştırmalarla ortaya konulmasına ihtiyaç vardır.

Özellikle son yıllarda ülke genelinde belirginleşen tarımdaki bu çözülme TR63 Düzey 2 bölgesinde gerçekleşmemiş olup hala en yoğun istihdam tarım sektörüdür (%30,9) ve Türkiye ortalamasının (%24,7) yaklaşık altı puan üzerindedir. Yine ülkemizde hizmet sektörlerinin toplam istihdamdaki payı son yıllarda artarken TR63 Düzey 2 Bölgesinde azalmıştır. Türkiye’de (2009) hizmet sektörü %28,7’lik oranla istihdamda ilk sırada yer alırken TR63 bölgesinde %21,2’lik oranla üçüncü sıradadır. Ayrıca TR63 Düzey 2 Bölgesinde tarım sektörünün gayrisafi katma değer üzerindeki etkisi (%18) Türkiye ortalamasının (%9,4) yaklaşık iki katıdır.

TR63 Düzey 2 Bölgesinde istihdamda yer alan kişilerin çalışma alanları cinsiyete göre değerlendirildiğinde; kadınların %56,8’inin, erkeklerinse %22,2’sinin istihdam alanı tarım sektörüdür. Ayrıca bölgede hizmet sektöründeki işgücü azalması kadınlarda daha belirgin izlenmektedir. 2004-2009 döneminde kadınların hizmet sektöründeki istihdamı %43 den %31,6’ya gerilemiştir.

Gerçekten bölgedeki Tarım sektöründe kadın emeğinin artışı TÜİK 2010 verilerinde de belirgin şekilde izlenmektedir. TR63 Bölgesinde 2004 yılında 67 bin kadın tarım sektöründe istihdam edilirken 2009 yılında 105 bine çıkmıştır. Ücretsiz aile işçisi konumunda çalışan kadınlar açısından değerlendirildiğinde ise; aynı bölgede 2004 yılında 42 bin olan kadın sayısı 2009 yılında 54 bine yükselmiştir.

Bizim yaptığımız araştırma sonucunda da ankete katılan kadınların yaklaşık yarısının (%49) tarımsal faaliyet yaptığı, ankete katılan kadınların en yoğun olarak ise Hassa ilçesinde tarımsal faaliyetle ilgilendiği belirlenmiştir. Tarımsal faaliyet yapan kadınların genellikle bahçe tarımı ile ilgilendiği ve bu işle uğraşırken çeşitli sorunlarla karşılaştıkları belirlenmiştir. Bu sorunlar içinde başta gelen sorunun emeklerinin karşılığını

alamamaları gelmektedir. Ayrıca pazarlama konusunda da önemli sıkıntılarının olduğu belirlenmiştir.

Tarımla ilgilenen kadınların bu faaliyet dalını daha çok kendi ihtiyaçlarını gidermek üzere, küçük ölçekte yaptıkları belirlenmiştir. Bu faaliyeti küçük çapta yapmalarının sonucu, devletin üreticilere sağladığı teşvik ve desteklerden üretici veya yetiştirici birliklerine üye olmadıkları için yararlanamadıkları belirlenmiştir.

Kadınların tarım ürünlerini pazarlamaları konusunda desteklenmeleri ve üretici birliklerine üye olmaları konularında bilgilendirilip teşvik edilmelerinin gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma sonucunda tarım yapan kadınların bu faaliyeti yaparken hastalık ve zararlılarla karşılaştıkları zaman büyük bir çoğunluğunun bir uzmandan yardım aldığı veya reçeteye göre uygulama yaptıkları belirlenmiştir, ancak %31'lik oranın, tarım ilaçlarını kullanırken hiçbir destek almadıkları belirlenmiştir.

Bahçe ve tarla tarımı yapan kadınların büyük bir oranın gübre kullandığı (%83.5) ve gübre kullananların da hemen hemen yarısının da (%45) gübre kullanırken toprak analizi yaptırmadan ve uzman desteği almadan gübreyi kullandıkları belirlenmiştir. Gübre kullanımının toprak analizi yapılmadan bilinçsiz bir şekilde yapılması sonucu, toprak verimliliğin kaybedilmesi kaçınılmazdır.

Bahçe veya tarla tarımı yapan kadınların %80.5' lik oranın sulama uyguladıkları, sulama yapan kadınların %63' nün sulamayı bilinçsiz yaptıkları belirlenmiştir. Bilinçsiz sulama toprakta tuzlanmayı artırmakta ve erozyona neden olmaktadır. Bu nedenlerden dolayı tarımsal faaliyet yapan kadınların, tarım ilaçlarının kullanımı, sulama ve gübre kullanımı konularında bilinçlendirilmelerinin gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.

Kadınların tarımsal faaliyetlerdeki sorunlarına yönelik kendi çözüm önerileri

Araştırmaya katılan kadınların özellikle tarımsal faaliyetlerde çözüm üretimine katkı olarak önerdikleri şu şekilde özetlenebilir ;

1. Üretici ve pazarlayanlar ortak hareket etmeli

2.Kadınların birlik altında toplanması ya da kooperatifleşmesi kolaylaştırılmalı, desteklenmeli, aidatlar ve vergileri azaltılmalı

3.Devletin verdiği teşviklerde istenen teminat azaltılmalı, çünkü kadınların çoğunda teminat gösterilecek mal ortaklı ya da yok

4.Tarımsal faaliyet gösteren kadınların sosyal güvenlik kapsamına alınmaları kolaylaştırılmalı, istihdamda görünürlükleri sağlanmalı

SON SÖZ

Bu araştırma sonuçları Hatay kırsalında yaşayan 15-49 yaş kadınların sorunlarını ve bu sorunlarda “geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri” bağlamında yaşadıkları ayırıcı uygulamaları ortaya koymaktadır. Bu ayırıcı uygulamalar onların eğitim, istihdam ve sağlık hizmetlerinden yararlanma gibi haklarını da engellemesi açısından çözüm getirilmesi gereken hususlar olarak gözükmektedir. Araştırma sonuçları, kırsal kadının sorunlarının çözülmesinde onların statülerinin yükseltilmesinin çözümün en önemli parçası olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan kadınların konu ile ilgili bireysel fikirlerinin / görüş ve önerilerinin de dikkate alınması ile çözümlerin daha gerçekçi ve etkili gerçekleşmesi sağlanabilir.

Araştırma konusunun kırsal kadının sosyodemografik özellikleri, sağlık durumu, istihdam ve gelir düzeyi ile tarımsal faaliyetleri olması dolayısıyla çok farklı alanlarda konu daha ayrıntılı olarak ele alınabilir. Kentsel ya da kırsal bölgelerin, genel olarak da ülkelerin kalkınmasında sorunların farklı sektörler ve disiplinler tarafından işbirliği ve eşgüdüm içinde ele alınarak çok yönlü ve eş zamanlı müdahalelerle olumlu sonuca ulaşılmasındaki mesafe kısaltılabilir, başarı artırılabilir.

Kırsal alan kalkınmasında kadın ve tarım asla ihmal edilmemelidir. Çünkü dünya nüfusu geometrik düzende artış gösterirken, tarımsal faaliyetler sonucu elde edilen ürünler aritmetik düzende artış göstermektedir. Dolayısı ile gelecek yarım yüzyıl içinde üretilenle tüketilen arasında büyük bir açığın olmaması, kıtlığın yaşanmaması, yaşam niteliğinin artması için kırsal kalkınmaya, toprağın verimini arttırmaya, kırsalda her alanda nitelikli insan gücü yetiştirmeye ve modern teknolojilerin kullanılmasına ihtiyaç vardır. Bu da güçlü tarım, ayırıcılığa uğramayan güçlü kadın ve her iki cinsiyetin yeterli katkıları ile mümkün olacaktır. Kuşkusuz nitelikli tarım uygulamalarının verimi arttırması beklenir bu bağlamda her anlamda donanımlı ayırıcılık yaşamayan, haklarını eşit bir biçimde kullanabilen kırsal kadınların ülke kalkınmasına da olumlu etkileri olacaktır. Bu anlamda DOĞAKA' nın koordinatörlüğünde çok farklı disiplinlerin ve kurumların bir araya getirilerek gerek bölgesel, gerekse ulusal düzeyde kırsal kadın sorunlarının çözümüne daha etkili olabilecek müdahale programları ve çözümler üretilebilir.

VI. KAYNAKLAR

1. Bener Ö. Ev kadınlarının Çalışma Yaşamına Katılımı Konusunda Görüşlerinin STK' ların Yürüttüğü Kadın İstihdamı Faaliyetleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2009. 6 (1), 412 - 428
2. Anonim (2010), Çalışma Hayatı İstatistikleri 2009. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Genel Yayın No.162, Ağustos, 2010
3. TR 63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye) Bölge Planı 2010-2013 (Birinci Sürüm) Taslak. Ağustos, 2010
4. Türkiye'de Kadınların İşgücüne Katılımı: Eğilimler, Belirleyici Faktörler ve Politika Çerçevesi. Beşeri Kalkınma Sektörü Avrupa ve Orta Asya Bölgesi. DPT & Dünya Bankası. Kasım, 2009
5. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2008 Ön Rapor. Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü ve DPT. Mart, 2009
6. www.tuik.gov.tr/ (erişim tarihi Nisan 2011)
7. OECD Sağlık Sistemi İncelemeleri Türkiye. OECD ve IBRD / DÜNYA BANKASI, 2008
8. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet. Altunay AG, Arat Y. 2. Baskı. İstanbul, 2008
9. Bölgesel Kırsal Alanda Kadın Çalıştayı. T.C. Eskişehir Valiliği İl Tarım Müdürlüğü. Eskişehir, Eylül 2009. s: 24-26
10. Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim. 2007-2008
11. Anonim 2010. Hatay Tarım İl Müdürlüğü Verileri.
12. Prof. Dr. Hüseyin Zengin 2011 www.tarim.com.tr/ (erişim tarihi Mart 2011)
13. Ahmet Demir 2008 www.zaman.com.tr (erişim tarihi Nisan 2011)
14. Prof. Dr. Sait Gezgin 2008 www.netgazete.com.tr (erişim tarihi Mart 2011)
15. Yrd. Doç. Dr. Fettullah Arık, Meke Gölü Kuraklıktan Tuzlaştı. 2010 İvme Dergisi. www.ivmedergisi.com/
16. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Ankara 2000
17. Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013). 1. Temmuz 2006 Mükerrer resmi Gazete. Sayı: 26215
18. R Bonita, R Beaglehole, T Kjellström. Temel Epidemiyoloji (2. Basım). T.C. Sağlık Bakanlığı & Türkiye Sağlık Kurumu, WHO 2006. (2009)

19. Savaş N, Ağrıdağ G. Doğankent Sağlık Eğitim Araştırma Bölgesindeki 15-49 Yaş Kadınların Ruh Sağlığı ve Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Bir Çalışma. Uzmanlık Tezi. 2003, 45-46.
20. Şahinler, N., Şahinler,S., Gül, A. "Biochemical Composition of Honeys Produced in Turkey", *Journal of Apicultural Research*, 2004, 43(2), 53-56
21. Şahinler ,N. Ve Güler A. Avrupa Birliği Sürecinde Önemli Bir İhrac Ürünü Bal; Üretim Ve Pazarlama Aşamasındaki Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. Gıda Teknolojisi Dergisi. 2006, 10(8), 108-116.

Proje ekibi

VII. EK 1: ANKET FORMU

T.C.

DOĞU AKDENİZ KALKINMA AJANSI

**DOĞRUDAN FAALİYET
MALİ DESTEK PROGRAMI**

MKÜ KADMER

***HATAY KIRSALINDA
KADININ STATÜSÜ VE SORUNLARI***

ANKET FORMU

2011

ONAM FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu anket, MKÜ Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (KADMER), öğretim üyeleri tarafından hazırlanmış, DOĞAKA tarafından desteklenmiş bilimsel çalışmanın bir parçasıdır.

Anketin amacı; Hatay'da kırsal alanda yaşayan 15-49 yaş kadınların statüsünü değerlendirmek ve sorunlarını belirleyerek çözüme yönelik katkılar sağlamaktır. Anketin sonuçları toplu olarak analiz edilecektir. Kimlik bilgilerinizin yer almadığı bu çalışmaya katılıp katılmamak isteğinize bağlıdır. İlginize teşekkür ederiz.

Anketin doldurulduğu yer (ilçe-köy) :

Anketi Dolduranın Adı-Soyadı :

Tarih:/...../2011

ANKET FORMU

SOSYODEMOGRAFIK BÖLÜM

1. Yaşınız.....

2. Gördüğünüz en yüksek eğitim derecesi

- ☐ Hiç eğitim almadım ☐ İlkokul-ortaokul ☐ Lise veya eşdeğeri
☐ Üniversite veya yüksek okul ☐ Okuma yazma kursu ☐ Diğer

3. Medeni durumunuz

- ☐ Hiç evlenmemiş ☐ Ayrı yaşıyor ☐ Evli ☐ Boşanmış
☐ İmam nikahlı ☐ Eşi ölmüş

4. İlk evlenme yaşıınız:.....

5. Eşinizle akrabalık durumunuz aşağıdakilerden hangisine uyar?

- ☐ Akrabalık yok ☐ Kardeş çocuğu
☐ Anne ya da babanın kardeş çocuğu ☐ Uzak akraba

6. Eşinizin sizden başka eşi var mı?

- ☐ Yok ☐ Var

7. Aile yapınız

- ☐ Çekirdek aile (karı-koca, varsa evlenmemiş çocuklar)
☐ Geniş aile (karı-koca, evli çocuklar, varsa torunlar veya büyükler)
☐ Ayrılmış, yalnız eş (tek ebeveynli, parçalanmış aile)
☐ Diğer (evli ikinci derece akrabalarla beraber)

7. Hane halkı (ailenizde siz dahil toplam kişi) sayısını belirtiniz?

- ☐ 0-2 ☐ 3-4 ☐ 5-6 ☐ 7 ve daha fazla

8. Kaç çocuğunuz var (evliyseniz) :.....

9. En küçük çocuğunuzun yaşı :.....

10. Okul çağında okula gitmeyen çocuğunuz var mı?

Yanıtınız “Hayır” ise 13. soruya geçiniz.

- ☐ Hayır ☐ Evet

11. Varsa cinsiyeti nedir?

- ☐ Kız ☐ Erkek

12. Okula gitmeme nedeni nedir?

- ☐ Maddi imkansızlık ☐ Evde tarlada,bahçedeçalışmak için
☐ Çalışması gerekiyor ☐ Kızlar okumasa da olur
☐ Babası istemiyor ☐ Diğer.....

13. Kız çocuklarınızın eğitim görmesini niçin istersiniz?

- ☐ Meslek sahibi olabilmesi için ☐ Ekonomik olarak bağımsız olması için
☐ Evliliğini düzenli bir şekilde yürütebilmesi ve çocuklarını iyi yetiştirebilmesi için
☐ Vatana ve millete faydalı olabilmesi için ☐ Diğer.....

14. Kız çocuklarınızın ne kadar eğitim görmesini istersiniz?

- ☐ Hiç istemem ☐ İlköğretimi bitirmesini isterim
☐ Liseyi bitirmesini isterim ☐ Üniversiteyi bitirmesini isterim
☐ Okuyabildiği kadar okumasını isterim

15. Kendi aileniz miras konusunda kardeşlerinize ve size adil davranır mı?

- ☐ Evet ☐ Hayır

16. Yanıtınız “hayır” ise nasıl bir miras paylaşımı olur?

- ☐ Kızlara miras bırakılmaz
☐ Erkek çocuklara göre daha az miktarda
☐ Diğer.....

17. Özürlü çocuğunuz var mı?

- ☐ Hayır ☐ Evet

18. Bir önceki soruya yanıtınız “evet” ise özel eğitimi nerede alıyor?

- ☐ Özel Engelli Eğitim Merkezi ☐ Normal İlköğretim Okulu
☐ Özel İlköğretim Okulu ☐ Diğer.....

19. Evde bakıma muhtaç ya da engelli kişi mi?

- ☐ Yok ☐ Var

20. Özürlü çocuk ya da bakıma muhtaç kişi var ise devletten destek alıyor musunuz?

- ☐ Hayır ☐ Evet

21. Son 5 yıldır aynı yerleşim yerinde mi ikamet etmektesiniz? ☐ Evet ☐ Hayır

(Hangi bölgeden geldiğinizi, il, ilçe, köy olarak belirtiniz.)

.....

KADIN SAĞLIĞI BÖLÜMÜ

22. Herhangi bir kronik hastalığınız veya engellilik durumunuz var mı?

☐ Yok ☐ Var

23. Var ise ; açıklayınız......

24. Aile planlaması (AP) yöntemi kullanıyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

25. AP yöntemi kullanıyorsanız aşağıdakilerden hangisini kullanıyorsunuz?

☐ Spiral ☐ Doğum kontrol hapi ☐ Kondom ☐ Üç aylık iğne ☐
☐ Geri çekme ☐ Diğer.....

26. Gebe olduğunuzda, gebelik süresince kontrole gidiyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

27. Kontrole gidiyorsanız nereye gidiyorsunuz?

☐ Sağlık ocağı/Aile hekimi ☐ Özel doktor
☐ Ebe ☐ Ara ebesi ☐ Hastane

28. En son çocuğunuzu nerede doğurdunuz?

☐ Devlet Hastanesinde ☐ Özel hastanede ☐ Evde
☐ Diğer.....

29. Sigara içme durumunuz aşağıdakilerden hangisine uymakta?

☐ Hiç kullanmadım ☐ Ara- sıra ☐ Günde bir paket altında
☐ Günde bir paket ☐ Günde bir paketten fazla

30. Siz ve aileniz hastalanınca en çok nereye gidiyorsunuz?

☐ Sağlık ocağı ☐ Eczane ☐ Devlet Hastanesi ☐ Komşu / Akraba ☐ Hoca ☐ Diğer.....

31. Kimin önerisiyle en çok ilaç kullanıyorsunuz?

☐ Doktor ☐ Eczacı ☐ Kalfa ☐ Ebe/Hemşire ☐ Komşu /Akraba ☐ Diğer.....

32. Önerilen ilacı düzenli kullanıyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

.....

İSTİHDAM VE GELİR BÖLÜMÜ

33. Aşağıdakilerden hangisi yaptığınız işe uymaktadır?

- ☐ Ev hanımı ☐ Gelir getiren, devamlı iş
☐ Gelir getiren, geçici iş (mevsimlik- gündelik) ☐ Emekli
☐ Gelir getirmeyen, ücretsiz aile işçisi (ürününden yararlanılan tarım veya hayvan besleme vb)
☐ Gelir getiren, ücretsiz aile işçisi (ürününün satıldığı tarım veya hayvan besleme vb. iş)
☐ Diğer (belirtiniz).....

(Çalışmıyorsanız 51. soruya geçiniz)

34. Çalışıyorsanız, yaptığınız işi açık olarak ifade eder misiniz.

.....

35. Şu an yaptığınız iş vardiya mı?

- ☐ Evet ☐ Hayır

36. Ücret karşılığı kaç yaşında çalışmaya başladınız?

37. Ücret karşılığı yaklaşık kaç yıldır çalışıyorsunuz?.....

38. Halen çalışmakta olduğunuz iş dışında ücret karşılığı başka işler yapıyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

39. Size ait sosyal güvenlik hangisine uyar?

- ☐ SGK (Bağkur, SSK, Emekli sandığı) ☐ Yeşil kart ☐ Yok

40. Aylık/Günlük elinize geçen net ücretiniz ne kadardır?

41. Hanenize giren toplam gelirden katkı sağlayan gelir kaynaklarınız nelerdir? Yaklaşık olarak belirtiniz.

- ☐ Yalnızca kendi gelirim.....TL/ Aylık ☐ Eşimin geliri.....TL/ Aylık
☐ Çocuklarımların geliri.....TL/ Aylık ☐ Kira ve diğer gelirler TL/ Aylık
☐ Diğer aile fertlerinin geliri.....TL/ Aylık

42. Kazancınızın harcama kararında en çok söz hakkına evde kim sahiptir?

- ☐ Eşim ☐ Babam ☐ Kendim
☐ Eşim ve ben (ortak karar) ☐ Diğer

43. Yıllık ücretli olarak toplam kaç gün izin kullanmaktasınız?.....

44. Şimdiye kadar ücret karşılığı iş değişikliği yaptınız mı?

- ☐ Hiç yapmadım ☐ Bir kez ☐ İki kez ☐ Üç kez ☐ Dört veya daha fazla

45. Daha önce çalışıp işten ayrıldıysanız, bunun en çok nedeni hangisidir?

- ☐ Evlenme ☐ Doğum yapma ☐ Ailenin istememesi

- ☐ Sağlık problemi ☐ Yaş ☐ İşten çıkarılma
☐ Sigortanın olmaması ☐ Diğer (belirtiniz).....

46. Yaptığınız işten beklentiniz nedir?

- ☐ Geçimimi sağlamak ☐ Gelirimi yükseltmek ☐ Üretken olmak
☐ Hedeflediğim üst düzeye yükselmek ☐ Hizmet süremi tamamlayıp emekli olmak
☐ Diğer (belirtiniz).....

47. Çalışma hayatınızda karşılaştığınız en önemli güçlük ve sorun sizce hangisidir?

- ☐ Şimdiye kadar herhangi bir sorunla karşılaşmadım
☐ İşin yapısından kaynaklanan sorunlar
☐ Kadın olmamadan dolayı kaynaklanan sorunlar (doğum, emzirme, hamilelik, çocuk bakımı v.b.gibi.) izin hallerinde yöneticilerin olumsuz tavırları ile karşılaştım.
☐ Ücret azlığı/sigorta olmama
☐ Diğer (belirtiniz).....

48. Çalışmanızdan dolayı aile içinde ve çevrede karşılaştığınız en önemli sorun hangisidir?

- ☐ Aile içindeki rol ve görevlerimde aksaklıklar olmaktadır.
☐ Eş ve çocuklarım (aile büyüklerim ve yakın çevrem) çalışmamı istememektedirler.
☐ Fazla mesai, hafta sonu ve gece vardiyasında çalışmamdan dolayı aile ortamında çatışma çıkmaktadır.
☐ Diğer (belirtiniz.).....

49. Çalışan kadının ailedeki sorumluluk paylaşımı sizin evde nasıl uygulanıyor?

- ☐ Ev işleri aile içinde eşit sorumlulukta paylaşılıyor.
☐ Ev işlerinin tamamı/çoğunluğu kadın tarafından yapılıyor.
☐ Duruma göre değişiklik göstermelidir.

50. Ev içinde veya dışarıdaki çalışmalarınızdan dolayı takdir edilir misiniz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

51. Çalışmıyorsanız, bunun en çok nedeni hangisine uymaktadır?

- ☐ Çalışmak istemiyorum ☐ Eşim ya da babam istemiyor
☐ Çalışmak istiyorum, iş bulamıyorum ☐ İşten çıkarıldım
☐ Çalışmak istiyorum, çocuk bakımı ve ev işleri engelliyor
☐ Diğer (belirtiniz).....

52. En çok çalışmak istediğiniz alan hangisidir?

- ☐ Tarım ☐ Evde bebek/yaşlı bakımı
☐ Evde/kurumda gündelik ☐ Evde el ürünü üretip satma
☐ Diğer

53. Aşağıdakilerden hangisi eşinizin yaptığı işe uymaktadır?

- ☐ Çalışmıyor ☐ Gelir getiren, devamlı iş ☐ Gelir getiren, geçici iş
☐ Gelir getirmeyen, ücretsiz aile işçisi (ürününden yararlanan tarım veya hayvan besleme işi)
☐ Gelir getiren, ücretsiz aile işçisi (ürününün satıldığı tarım veya hayvan besleme vb. iş)
☐ Diğer (belirtiniz).....

54. Eşinizin sosyal güvenlik yapısı nedir?

- ☐ SGK (Bağkur, SSK, Emekli sandığı) ☐ Yeşil kart ☐ Yok

55. Eşinizin ya da sizin sosyal güvenlik kurumuna prim borcu var mı?

- ☐ Evet ☐ Hayır

56. İşkur adında bir kurum duydunuz mu?

- ☐ Evet ☐ Hayır

57. İşkur'a hiç başvurduğunuz mu?

- ☐ Evet ☐ Hayır

58. İşkura kayıtlı mısınız?

- ☐ Evet ☐ Hayır

59. İstihdama yönelik meslek edindirme kurslarını hiç duydunuz mu?

- ☐ Evet ☐ Hayır

60. İstihdama yönelik meslek edindirme kurslarına hiç katıldınız mı?

- ☐ Evet ☐ Hayır

61. Yanıtınız “evet” ise hangi meslek edindirme kursuna katıldınız?

Belirtiniz;.....

62. Beceri ve kapasite geliştirme programları ile el emeği ürünlerini değerlendirmeye yönelik kurslara katıldınız mı?

- ☐ Evet ☐ Hayır

63. Yanıtınız “Evet” ise hangi tip kursa katıldınız?

Belirtiniz;.....

64. Halk eğitim kurslarına hiç katıldınız mı?

- ☐ Evet ☐ Hayır

65. Bu tür kurslara katılmama nedeniniz nedir?

- ☐ Eşim ya da babam istemiyor ☐ İstemiyorum
- ☐ Kursları bilmiyordum ☐ Okuma yazmam yok
- ☐ Ev işleri ve çocuk bakımı engelliyor ☐ Diğer.....

66. Kurslarda en çok yararlanmak istediğiniz alan hangisidir?

- ☐ Tarım ☐ Turizm ☐ El sanatları ☐ Yemek ☐ Yaşlı ve çocuk bakımı
- ☐ Diğer.....

67. Kırsalda yaşayan kadınların istihdamının artırılması ile ilgili sizce en etkili çözüm önerisi nedir?

- ☐ Eğitim düzeyinin artırılması
- ☐ Meslek edindime kurslarının kırsal alanda yaygınlaştırılması
- ☐ Belediyelerin kadınlara pazar alanlarında ayrıcalık göstermesi
- ☐ Tarımsal destek ve teşviklerde kadınlara ayrıcalık tanınması
- ☐ Üretici/yetiştirici birliklerine üyeliklerin kolaylaştırılıp yaygınlaştırılması
- ☐ Tarım kredilerinin cazip hale getirilmesi

TARIMSAL FAALİYET BÖLÜMÜ**68. Tarımsal Faaliyetlere katkıda bulunuyor musunuz?**

- ☐ Evet ☐ Hayır

69. Tarımsal Faaliyet yapıyorsanız hangi alanda çalışıyorsunuz?

- ☐ Bahçe tarımı ☐ Tarla Tarımı ☐ Hayvancılık ☐ Pazarlama
- ☐ Ev işleri ☐ El sanatları ☐ Ormancılık

70. Tarımsal faaliyetlerde çalışırken kadın olarak sorunlara karşılaşıyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

71. Daha çok hangi sorunlarla karşılaşıyorsunuz

- ☐ Emeğinin karşılığını alamama ☐ Çalışma koşulları
- ☐ Pazarlama ☐ Diğer.....

72. Tarımsal ürünleri pazarlamada rolünüz var mı?

- ☐ Evet ☐ Hayır

73. Hayvancılık yapıyorsanız hayvanların bakım ve beslenmeleri ile sağımında size yardım eden var mı?

☐ Evet ☐ Hayır

74. Hayvancılık yapıyorsanız Hangi Tür hayvancılık?

☐ Arıcılık ☐ Koyun-Keçi ☐ Sığır-Manda ☐ Tavuk

75. Hayvan sayınız kaç adet ?

☐ 10-20 ☐ 20-30 ☐ 30-40 ☐ 50 den fazla

76. Birim hayvandan aldığınız verim ne kadar?

Arıcılık ☐ kg/yıl

Koyun-Keçi ☐ laktasyon/kg ☐laktasyon/kg

Sığır-Manda ☐ laktasyon/kg ☐ laktasyon/kg

Tavuk ☐ kg

Yumurtaadet

77. Elde edilen ürünleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

☐ Ailede tüketiyoruz ☐ Evimde pazarlıyorum
☐ Kendim pazarda satıyorum ☐ Fason üretim yapıyorum
☐ Mandralara veriyorum ☐ Doğrudan marketlere satıyorum

78. Sizce tarımın en önemli sorunu nedir?

☐ Fiyat ☐ Verim ☐ Destek ☐ Bilgisizlik ☐ Pazarlama

79. Tarımsal faaliyetlerle ilgili bir sorununuz olduğunda nereye müracaat ediyorsunuz?

☐ Komşu ya da tanıdık ☐ Tecrübeli çiftçi ☐ Tarım il müdürlüğü
☐ Üniversiteler ☐ Diğer.... ☐ Nereye baş vuracağımı bilmiyorum

80. Teşvik ve desteklerin yeterince duyurulduğuna inanıyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

81. Devletin tarımsal faaliyetlere yaptığı teşvikleri yeterli buluyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

82. Özellikle hangi tarımsal faaliyet dalında teşvikleri yetersiz buluyorsunuz?

☐ Bitkisel üretim ☐ Hayvansal Üretim

83. Tarımsal teşviklerden yararlandınız mı?

☐ Evet ☐ Hayır

84. Çevrenizden teşviklerden faydalananlar var mı?

☐ Evet ☐ Hayır

85. Yanıtınız “Evet” ise, ne tür destek aldınız?

86. Tarım ilaçlarını kullanırken neye dikkat ediyorsunuz

- ☐ İlacı kendim alıp uyguluyorum ☐ Uzmardan yardım alıyorum
☐ Reçeteye göre uyguluyorum ☐ Diğer.....

87. Tarımda hastalık ve zararlılarla karşılaştığınızda nereye müracaat ediyorsunuz?

- ☐ Tecrübeli birine ☐ Tarım il müdürlüğüne ☐ Üniversitelere
☐ Nereye baş vuracağımı bilmiyorum ☐ Diğer....

88. Gübre kullanıyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

89. Gübre kullanmanız gerekirse bir uzmandan yardım alıyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

90. Bahçe veya tarlanızda sulama uyguluyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

91. Yanıtınız “Evet” ise sulamayı tekniğine uygun mu yapıyorsunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

92. Üretici veya yetiştirici birliklerine üye misiniz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

93. Değilseniz nedenleri neler.....

94. Tarımsal faaliyetlerde özellikle hangi dönem daha yoğunsunuz

- ☐ İlkbahar ☐ Yaz ☐ Sonbahar ☐ Kış ☐ Yıl boyu

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ İÇİN SON SÖZÜNÜZ

.....

.....

TEŞEKKÜRLER